

p. Viktor Papež OFM
ET EGO TE ABSOLVO

Sinodi naproti - 5

p. Viktor Papež OFM

ET EGO TE ABSOLVO

Priročnik za spovednike

Elektronska izdaja

Brat Francišek

Ljubljana 2006

Teološki pregled p. dr. Anton Nadrah OCist
Pravni pregled msgr. dr. Borut Košir
Lektoriranje prof. Jože Fagenel
Vinjeta akad. slikar Lucijan Bratuš
Izdala in založila založba Brat Frančišek, Prešernov trg 4, Ljubljana
<http://ofm.rkc.si/zb>
Za založbo br. Miran Špelič OFM

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

265.6

PAPEŽ, Viktor

Et ego te absolvo : priročnik za spovednike. -
Viktor Papež. - Ljubljana : Brat Frančišek, 2006. -
Elektronska izdaja. - (Sinodi naproti ; 5)

ISBN 961-6326-13-9

110953472

Imprimatur!
št. 156/01, 25. januar 2001
dr. Franc Rode, nadškof

Knjigi na pot

Z radostjo in hvaležnostjo pišem besede predgovora za knjigo našega dragega brata, p. dr. Viktorja Papeža, saj je to delo po njegovih besedah sad študijskih dni, ki smo jih priredili na Brezjah v preteklih letih za spovednike. Tako je bilo tudi na začetku svetega leta 2000, saj smo čutili, da ob milostnih trenutkih spreobrnjenja v zakramentu sprave, ki jih Stvarnik - ljubeči in usmiljeni Oče - podarja potujočemu ljudstvu, potrebujemo tudi mi, spovedniki, nove in poglobljene teološke refleksije, ki bo nam kot služabnikom Cerkve pomagala, da bomo znali in zmogli z veletokom božjega usmiljenja umiti človeka na obrežju milosti.

Ko smo spovedniki širili svoja obzorja duha in srca na teh seminarjih o zakramentu sprave, smo izrazili prošnjo p. Viktorju, naj nam pripravi *vademecum spovednika*, ki nam bo v pomoč pri našem zahtevnem služenju v zakramentu sprave.

Pogosto slišimo zaskrbljujoče ugotovitve, da praksa spovedi upada. Res je tako. Je pa prav tako res, da tudi sodobni človek tretjega tisočletja nosi v sebi zavest greha in željo odrešenja in da se dobesedno odpelje iz svojega vsakdana na božjo pot, da bi tam na novo "premeril daljo in nebeško stran". Zato bodo, tako se mi nekako nakazuje, v prihodnosti prav božjepotna romarska svetišča vse bolj dobivala podobo duhovne oaze in duhovnega zdravilišča, kamor se bo upehani in utrujeni človek zatekel, da bi ponovno odkril podobo človeka in Boga v sebi in tako dobil spravo s seboj, bližnjim, stvarstvom in Stvarnikom.

Tako se Brezje kot slovensko narodno Marijino svetišče tudi z izdajo tega nadvse potrebnega pripomočka za spovednike vključujejo tudi s tem v to dogajanje milosti. V luči te odgovornosti je nastajala pričujoča knjižica, ki bo zares v veliko pomoč duhovniku - služabniku usmiljenja. V tem zakramentu duhovnik uresničuje naročilo, ki ga je Kristus dal apostolom po svojem vstajenju: "Prejmite Svetega Duha! Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni; katerim jih zadržite, so jim zadržani" (Jn 20,22-23). Da bi se to uresničevalo v vsem bogastvu tega daru, hoče biti

v pomoč tudi pričujoče delo. Kjerkoli in kadarkoli namreč človek zahrepeni po odrešenju, se srečata človekova in božja pot. "Vsaka spovednica je posebno odličen in blagoslovljen kraj, v katerem se odstranjujejo razklanosti ter se poraja nov in neomadeževan spravljeni človek - spravljeni svet!" (Janez Pavel II., *Apostolska spodbuda o spravi in pokori*, CD 25, Ljubljana 1985, št. 31/V).

Marija, *pribežališče grešnikov*, naj bo tudi za nas *posoda vse svetosti*, da postanemo vredni obljub Kristusovih. Marija Pomagaj!

Hvala p. Viktorju, založbi Brat Frančišek, br. Miranu, vsem spovednikom in končno vsem nam, grešnikom, ki se vedno znova odpravljamo za Lučjo iz Betlehema in se prežeti od Duha prepuščamo odrešujočemu srečanju v objemu Očeta.

p. Ciril A. Božič OFM
gardijan in rektor
Marijinega narodnega svetišča na Brezjah

Uvodna beseda

Pričujoča knjižica je v nekem smislu sad študijskih dnevov, ki jih že nekaj let prizadevno pripravlja frančiškanski samostan na Brezjah za spovednike. Večkrat so navzoči duhovniki izrazili željo, da bi dobili v roke tudi "kaj napisanega". Njihovi želji z veseljem ustrezem, čeprav se zavedam občutljivosti tem, ki jih v priročniku obravnavam. Marsikaj bi bilo potrebno še dodati in izpopolniti. Knjižico so "pisali" tudi udeleženci s svojimi vprašanji in pogovori na teh srečanjih.

Razveseljivo je dejstvo, da med mladimi narašča zanimanje za osebno spoved, kar je potrdilo tudi 1400 spovednikov, ki so spovedovali mlade ob njihovem jubilejnem srečanju s papežem Janezom Pavlom II. v Rimu. Statistike kažejo, da čimbolj je duhovnik v spovednici anonimen, tem bolj pooseblja Kristusa v zakramentu sprave. Ljudje se radi in redno spovedujejo tam, kjer najdejo požrtvovalne duhovnike, ki so vernikom dejansko na razpolago za prejem zakramenta pokore. Iz svoje duhovniške prakse doma in po svetu lahko trdim, da iz načina, kako se spovedujejo verniki, odseva duhovniški etos njihovih posvečenih pastirjev in kvaliteta njihovega pastoralnega dela. Velikega pomena je tudi to, da duhovnik ni samo delivec zakramenta sprave, temveč tudi redni prejemnik.

Hvaležen sem svetemu očetu papežu Janezu Pavlu II., ki me je izbral in imenoval za svetoletnega spovednika v svoji stolnici, v baziliki sv. Janeza v Lateranu, ki je "*omnium urbis et orbis ecclesiarum Mater et Caput*", kot je to zapisano na pročelju te rimske bazilike in s katero smo Frančiškovi bratje na poseben način povezani od sv. Frančiška dalje.

Zahvaljujem profesorju msgr. dr. Borutu Koširju, ki pregledal rokopis in mi dal dragocene nasvete. Naj bo v večjo božjo slavo in pomoč spovednikom, ki opravljajo delikatno, večkrat skrito, a izredno pomembno pastoralno delo "in persona Christi".

Knjižico posvečam svojemu dolgoletnemu spovedniku in duhovnemu voditelju, frančiškani in sinu slovenskih staršev, božjemu služabniku p. Aleksiju Benigarju (* 1893 Zagreb, † 1988 Rim).

Rim, v svetem jubilejnem letu 2000.

p. Viktor Papež, OFM

I. DEL

1. Če rečemo, da smo brez greha, sami sebe varamo (1 Jn 1,8)

Greh je prisoten v zgodovini človeka in ga je zaman poskušati zanikati ali mu dati drugačna imena. Pri poskusu razumevanja, kaj greh je, je treba najprej poznati globoko človekovo zvezo z Bogom, kajti zunaj tega odnosa zlo greha ni razkrinkano v njegovem odklanjanju Boga in nasprotovanju božjim zapovedim.¹

Greh je pregrešitev zoper razum, resnico in pravilno vest; je pomanjkanje resnične ljubezni do Boga in do bližnjega; greh rani človekovo naravo in prizadene škodo človeški solidarnosti; greh je žalitev Boga, se obrača zoper božjo ljubezen do nas in nas od nje odvrča; greh je nepokorščina do moralne norme, ki jo je Bog dal človeku, ko mu jo je vpisal v srce ter jo potrdil z razodetjem; greh je upor zoper Boga, izključitev Boga, prelom z Bogom; greh je ljubezen do samega sebe, prignana prav do preziranja Boga. V Jezusovem trpljenju in smrti se najbolje razkriva nasilnost in mnogoternost greha.²

Greh je osebno dejanje, ki je povezano z našo voljo, spoznanjem, svobodo in odgovornostjo. Včasih pa imamo odgovornost tudi za grehe drugih, kadar pri njih sodelujemo.³

---

¹KKC 386.

²KKC 1849-1851. Janez Pavel II., ap. spodb., *Sprava in pokora*, 2.12.1984, CD 25, št. 14.

³KKC 1868.

Nobenega greha ni, pa naj bi bil še tako velik, da bi ga Bog ne mogel odpustiti. Kristus hoče, da so v njegovi Cerkvi vrata odpuščanja vedno odprta vsakomur, ki se odvrne od greha. Če v Cerkvi ne bi bilo odpuščanja grehov, bi ne obstajalo nikakršno upanje na večno življenje.⁴

Priznati svoj greh, pomeni priznati, da sem grešnik, sposoben narediti greh, nagnjen h grehu, ki je počelo, brez katerega ni vrnitve k Bogu: “*Svojo pregreho priznavam in moj greh mi je vedno pred očmi.*” - “*Oče, grešil sem zoper nebesa in pred teboj.*”⁵ Za spravo z Bogom se zahteva in je v njej vključena zavestna in odločna ločitev od greha. Vključuje dejanje pokore, ki je v kesanju in priznanju grehov ter v zadoščevanju. Ne more biti spreobrnjenja brez priznanja lastnega greha.

Z grehom pa se v človeku zruši tudi njegovo notranje ravnovesje, kar povzroči v njem samem nasprotja in konflikte. Podrto in raztrgano notranje ravnovesje pa ima svoj odmev v povezavi z drugimi ljudmi in ustvarjenim stvarstvom. “*Skrivnost greha*” v bistvu obsega ti dve rani, ki ju grešnik odpre v svojih lastnih prsih do Boga in v svojem razmerju do bližnjega. Vsak greh je oseben, pa tudi družben, ker ima družbene posledice. Greh je vedno dejanje osebe, je dejanje svobode posameznega človeka. Okoliščine in skupine ljudi ali skupnosti sicer lahko vplivajo in pritiskajo na človeka, kar lahko zmanjšuje njegovo svobodo in odgovornost za krivdo; vendar pa se ne sme prezreti resnice, da je človeška oseba svobodna in odgovorna za svoja dejanja.⁶

“*Družbeni greh*” pomeni, da greh posameznika v luči človeške solidarnosti odmeva v drugih; vsak greh bolj ali manj škodljivo odmeva v svetu, poniža Cerkev in svet in prinaša škodo celotni človeški družini. To so predvsem grehi proti ljubezni do bližnjega, greh proti pravičnosti in pravicam človeške osebe, med katere spada pravica do življenja, greh proti svobodi bližnjega, zlasti proti najvišji svobodi, to je svobodi verovati v Boga in ga častiti, greh proti časti

---

⁴KKC 982-983.

⁵Ps 51,5; Lk 15,18.21. J. Servais, *La Confessione, sacramento del Padre di misericordia*, v: *Communio* 166 (1999).

⁶Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št.15-16. Janez Pavel II., okrož., *Sijaj Resnice*, 6.8.1993, CD 52, št. 65-70.

in dostojanstvu bližnjega, greh proti skupni blaginji in njenim zahtevam, greh delavcev, ki se ne zavzemajo za izboljšanje in spremembo družbe itd.⁷

“Izguba čuta za greh je greh tega stoletja,” je izjavil papež Janez Pavel II. in tako poudaril misel, ki jo je izrekel že papež Pij XII.⁸ Moralna zavest je pri mnogih oslabela in zatemnela. Zatemnitev vesti ima za posledico krizo čuta za Boga, z njim pa izgine tudi čut za greh.⁹ Tudi duhovnik je izpostavljen nevarnosti, da v “kulturi z novimi in zelo prefinjenimi oblikami samoopravičenja usodno izgubi ‘čut za greh’ in potemtakem tudi tolažilno veselje prošnje za odpuščanje in srečanje z Bogom, polnim usmiljenja.”¹⁰

V današnji družbi izginja čut za greh zaradi moralne permisivnosti, zanikanja osebne odgovornosti in iskanja krivcev drugod, etičnega relativizma, ki taji absolutno in brezpogojno veljavo moralne norme in verske indiferentnosti. Tudi določena kulturna antropologija omejuje odgovornost človeka in mu ne priznava sposobnosti za izvrševanje pravih človeških dejanj in tako tudi ne možnosti za greh. Čut za greh izginja, kadar ga ljudje zmotno istovetijo z boleznim občutkom krivde ali z navadnim prestopkom zakonskih norm in predpisov.¹¹

Izguba čuta za greh je v bistvu oblika in sad zanikanja Boga, in sicer ne pomeni samo tajiti Boga, temveč tudi tako živeti, kakor da Boga ne bi bilo, izbrisati Boga iz svojega vsakdanjika. Papež Janez Pavel II. ugotavlja, da tudi “nekatera teženja v življenju Cerkve neizogibno pospešujejo upadanje čuta za greh; k temu je pripomogla tudi zmeda v teologiji, pridiganju, katehezi in duhovnem vodstvu, posebno še na področjih kočljivih vprašanj krščanske morale.”¹² Obnoviti čut za greh pomeni, da znamo skrbno uporabljati zakrament sprave ali pokore.

⁷Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 17.

⁸Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 18. Pij XII., nagovor 26.10.1946, v: *Discorsi e Radiomessaggi*, vol. VIII, 288.

⁹S. Majarano, *Senso morale della colpa e senso cristiano del peccato*, v: *Credere oggi* 16 (1996) 39-50.

¹⁰Janez Pavel II., ap. spodb., *Dal vam bom pastirjev*, 25.3.1992, CD 48, št. 48.

¹¹Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 18. Janez Pavel II., *Sijaj Resnice*, št. 71-83.

¹²Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 18.

Božja ljubezen je močnejša od greha in smrti. Ko se človek zave, da se ljubezen, ki jo ima Bog do njega, ne ustavi pred njegovim grehom in se ne umakne pred njegovimi žalitvami, temveč postane še bolj skrbna in velikodušna; ko človek upošteva, da ga je božja ljubezen odrešila za ceno krvi učlovečene Božje Besede, ga prevzame globoka hvaležnost in spoznanje, da je Gospod zares bogat v usmiljenju in brezmejen v odpuščanju.¹³ “Človekov blagor je ostati v resnici in vršiti resnico,”¹⁴ to pa tudi vključuje, da človek prizna v sebi resnico o grehu in odrešenju.

---

¹³Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 22.

¹⁴Janez Pavel II., *Sijaj Resnice*, št. 84.

2. Kratek zgodovinski pregled spovedi

Jezus Kristus je hotel, da Cerkev v moči Svetega Duha nadaljuje njegovo delo odpuščanja grehov in odreševanja tudi pri svojih lastnih udih. V zakramentu pokore prejmejo grešniki odpuščanje za Bogu prizadejane žalitve in se hkrati spravijo s Cerkvijo, ki so jo z grehom ranili.¹⁵ Odpuščanje in sprava je osrednja tema novozaveznega označevanja in prvi velikonočni dar vstalega Gospoda.¹⁶ Prvi kristjani so se dali “krstiti v odpuščanje grehov”¹⁷ in doživljali na svoj način izkušnjo greha,¹⁸ ki je imela za posledico v posebnih primerih tudi “izljučitev hudobneža” iz njihove srede.¹⁹

Oblika spovedi se je v zgodovini spreminjala in sčasoma dobila tisto podobo, ki jo poznamo še danes. Je eden od zakramentov, ki je bil najbolj izpostavljen kritiki teologije in zahtevi po njegovi duhovni obnovi.²⁰ Papež Janez

---

¹⁵KKC 1421-1422. ZCP kan. 959.

¹⁶Mr 1,27; 2,1-12; Lk 2,36-50; 19,1-10; 15,11-32; 32,39-43.

¹⁷Apd 2,38.

¹⁸Apd 5,1-11.

¹⁹1 Kor 5,13.

²⁰KKC 1447. A. Blanco, *Prassi sacramentale della riconciliazione e uso del confessionale*, v: *Annales Theologici* 11 (1997) 3-65.

Pavel II. v svojih znamenitih govorih Apostolski penitenciariji uporablja različne besede, s katerimi označuje ta zakrament in so se pojavljale v različnih dobah zgodovine: zakrament *spovedi*, *pokore*, *spreobrnjenja*, *sprave*, *odpuščanja*.²¹ Vsak izraz poudari določen vidik zakramenta, ki je v določenem zgodovinskem obdobju izstopal.²² *Katekizem katoliške Cerkve* pa dodaja tem izrazom še enega, ko ta zakrament imenuje *zakrament ozdravljanja*.²³

Izraz “*spoved*” poudari priznanje, izpoved grehov pred duhovnikom, ki je bistvena prvina tega zakramenta; “*pokora*” posvečuje osebno in cerkvenostno naravnost spreobrnjenja, kesanja in zadoščevanja; “*spreobrnjenje*” uresničuje Jezusov klic k spreobrnjenju in vrnitvi k Očetu; “*sprava*” podeljuje grešniku ljubezen Boga; “*odpuščanje*” in mir podeljuje spokorniku Bog z zakramentalno duhovnikovo odvezo; pri “*ozdravljenju*” Cerkev po Jezusovem naročilu v moči Svetega Duha nadaljuje njegovo delo odrešenja.²⁴

V prvih stoletjih je bila spoved omejena le na velike in javne grehe, kot so: prešuštvo, odpad od vere in uboj. Grešniki so bili sprejeti v poseben red spokornikov, ki jim je bila naložena določena oblika javne pokore. Za skrivne grehe so grešniki dobili odvezo brez javnosti in tudi pokora ni bila javna. Za javne težke grehe so grešniki dobili odvezo od škofa ali duhovnika na veliki četrtek (Rim) oziroma na veliki petek (Španija). Grešnika je v času pokore podpirala skupnost z molitvijo in se čutila odgovorna za njegovo napredovanje na poti spreobrnjenja. Potrebno je poudariti, da ni bila nikoli uradna praksa Cerkve, da bi se grešniki javno spovedovali svojih grehov; spoved grehov je bila zasebna, četudi je bila pokora za določene grehe javna. Papež Leon Veliki celo prepoveduje javno spoved grehov in pravi, da je to zloraba, ki jo je treba odpraviti. Zaradi veličine zakramenta in njegove eklezialnosti je bila spoved v cerkvi na vidnem mestu ali v kapeli.

---

²¹Janez Pavel II., govori Ap. penitenciariji, CD 70, Ljubljana 1997.

²²V. Papež, *I diritti del penitente nell'atto del sacramento della confessione*, v: *Palestra del Clero* 77 (1998) 349-350.

²³KKC 1421.

²⁴KKC 1423-1424; 1421.

Velik vpliv na obliko spovedi so v 7. in 8. stol. imeli irski menihi, ko so evangelizirali poganske narode. Uvedli so “penitencialne tarife” za vsak greh; po izpovedi grehov je duhovnik takoj naložil pokoro in podelil odvezo. Obstajala je možnost, da nekdo drug opravi pokoro. Spoved se je “privatizirala” in “birokratizirala”, spokorna dejanja pa so postala premalo učinkovita na poti človekovega spreobrnjenja.

Sholastika določi “materijo” zakramenta pokore, ki je v penitentovih dejanjih: kesanje, pokora, izpoved grehov; in “formo”, ki je v duhovnikovi zakramentalni odvezi. Spoved je neke vrste sodišče, zato ima podelitev zakramenta izrazito sodno in pravno razsežnost.

Tridentinski cerkveni zbor prevzame sholastično pojmovanje spovedi in tudi v tem zakramentu zavzame stališča do protestantizma. Koncil poudari, da je spoved potrebna za odpuščanje grehov, storjenih po krstu; učinek spovedi je sprava z Bogom. Od grešnika se zahteva notranja pripravljenost, ki je v izpovedi, obžalovanju grehov in zadoščevanju. Zahteva se celovita spoved velikih grehov, kar pomeni, da so odpuščeni le tisti grehi, ki se jih grešnik spove. Priporoča se pogostna spoved tudi malih grehov. Nepopolno kesanje se pri spovedi spremeni v popolno. Spoved je individualna, zasebna. Duhovnik je služabnik sprave in ima vlogo sodnika. Tridentinski cerkveni zbor znova poudari predpis IV. lateranskega koncila o velikonočnem obhajilu, s tem pa posredno tudi velikonočno spoved. Cerkev ima spravno vlogo pri spovedi; o spravi s Cerkvijo pa se ne govori. Uveljavlja se t.i. “spoved iz pobožnosti”, ki bolj kot spravo z Bogom pomeni očiščenje malih grehov in pomoč v asketičnem življenju. Ta nauk in oblika spovedi preide v ZCP iz leta 1917, ki z mnogimi pravnimi predpisi določa pogoje za veljavno spoved v penitentu in v duhovniku, način spovedovanja in kazenske sankcije proti kršiteljem oziroma proti zlorabam.²⁵ Ta oblika spovedi je z nekaterimi manjšimi popravki prišla v naš čas in je še danes na splošno v navadi.²⁶

---

²⁵ZCP 1917, kan. 870-910; 2366-2369.

²⁶A. Blanco, *Prassi sacramentale della riconciliazione e uso del confessionale*, 3-65.

II. vatikanski cerkveni zbor nakaže nekatere spremembe, ko pravi, da “naj se obred in obrazci spovedovanja tako spremenijo, da bodo jasneje izražali naravo in učinek zakramenta.”²⁷ Leta 1966 papež Pavel VI. objavi ap. konst. *Paenitemini*,²⁸ leta 1973 pa izzide novi obrednik *Sveta Pokora* in 1984 apostolska spodbuda Janeza Pavla II. o spravi in pokori.²⁹

V 13. st. se poleg doktrinalnega nauka o spovedi poudarja tudi antropološki vidik, ki je imel namen spoved narediti čimmanj neprijetno za penitenta in spovednika. Predpisi cerkvene oblasti določajo, da mora duhovnik spovedovati na odprtem prostoru tako, da ga bodo drugi videli, ne pa slišali; pri spovedovanju naj ima povešene oči (*oculos ad terram demissos*) in naj ne gleda penitenta; ponekod norme predpisujejo, da je med spovednikom in spovedancem zavesa (*velum*), oziroma da ima spovednik glavo pokrito z veliko kapuco, ki zakriva tudi obraz. Pri velikih grehih naj se spovednik ne vznemirja in ne čudi ali zmiguje z glavo. Vsi ti in še drugi predpisi so imeli namen, da bi olajšali spoved, varovali zasebnost penitenta in mu pomagali, da bi se dobro in celovito veljavno spovedal: “*ut confiteatur integre, ut humiliter et corde contrito confiteatur.*”

Teologija zakramenta sprave in pastoralna praksa sta vplivali na to, da se je sčasoma izoblikoval poseben prostor za spovedovanje, ki je imel svoje oblikovne značilnosti, poudarjal spoved kot “sodno dejanje” in varoval anonimnost spovedanca pred spovednikom. Prve oblike spovednice se pojavljajo v 14. st. v Italiji in Španiji; so nepremične, spovednik je zakrit z zaveso, med njim in spovedancem pa je pritrjena mreža. Ta oblika spovednice se je hitro razširila v vsej Cerkvi po tridentinskem cerkvenem zboru, ki predpisuje nekatere določbe glede kraja spovedovanja

---

²⁷B 72.

²⁸Pavel VI., ap. konst., *Paenitemini*, 17.2.1966, v: AAS 58 (1966) 185-198.

²⁹Janez Pavel II., ap. spodb., *Sprava in pokora*, 2.12.1984, CD 25, Ljubljana 1985.

in urejenosti spovednic³⁰ in pod vplivom milanskega škofa Karla Boromejskega.³¹ Duhovnik mora uporabljati spovednico za delitev zakramenta sprave, posebno še, če gre za ženske osebe.³²

Oblika spovednice, ki se je pojavila v 14. st., se je ohranila praktično vse do danes in spada k “cerkvenemu pohištvu” vsake cerkve. Tudi ZCP pravi, naj se zakrament sprave deli v cerkvi ali kapeli, in sicer v spovednici, ki naj bo “vedno na odprtem mestu s pritrjeno mrežo med spovednikom in spovedancem,” ki jo lahko vernik po svoji želji uporablja.³³ Po koncilu so se začeli pojavljati t.i. “spovedni kabineti”, vendar pa pastoralna praksa kaže, da se velika večina ljudi želi spovedati na “klasičen način”, v spovednici, ker pač želijo biti anonimni. Papež Janez Pavel II. pravi, da je “vsaka spovednica posebno odličen in blagoslovljen kraj, v katerem se odstranjujejo razklanosti ter se poraja nov in neomadeževan spravljen človek in spravljen svet,”³⁴ in da so “veliki kanonizirani svetniki na splošno prišli iz spovednic, z njimi pa tudi duhovna dediščina Cerkve in s krščanskim duhom prežeta cvetoča omika sama.”³⁵

Zaradi svetosti in delikatnosti zakramenta spovedi morajo biti spovednice oz. spovedni kabineti primerno in lepo urejeni, snažni in vidni in morajo ohraniti anonimnost penitenta.³⁶ K urejeni spovednici spada tudi duhovnikova dolžnost, da je vernikom dovolj časa na razpolago za spoved ob “zanje ugodnih določenih dnevih in urah”.³⁷ Marsikoga odvrne od spovedi že preprosto dejstvo, da mora penitent posebej poklicati spovednika v spovednico.

---

³⁰*Rituale Romanum*, tit. IV, c. 1, nn. 7-9.

³¹L. Schick, *Ausserhalb des Beichtuhls dürfen Beichten nur aus gerechtem Grund entgegengenommen werden*, v: *Juri Canonico promovendo 1994*.

³²A. Blanco, *Prassi sacramentale della riconciliazione e uso del confessionale*, 61-65.

³³ZCP kan. 964.

³⁴Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31, V.

³⁵Prav tam, št. 29.

³⁶Kongregacija za duhovščino, *Duhovnik na pragu tretjega tisočletja*, 19.3.1999, CD 86, str. 44. Predlog sklepnega besedila sinode Cerkve na Slovenskem, Ljubljana 2000, str. 68, t. 219.

³⁷ZCP kan. 986

Hvaležni bodo, če jih bo duhovnik v spovednici že čakal. “Zelo je priporočeno, naj bo vnaprej določen čas, ko je duhovnik v spovednici, kar naj bo vernikom znano, in ta razpoložljivost naj ne bo samo teoretična. Včasih je že to, da nekega vernika prisilimo čakati na spovednika, dovolj, da ga odvrnemo od namere, da se bo spovedal ... Župnijske cerkve in cerkve, kjer je redno bogoslužje, bi morale imeti točno določen čas, dovolj obsežen in ugoden urnik za spovedovanje. Duhovniki pa morajo zagotoviti, da se bodo tega urnika dosledno držali.”³⁸ Papež Janez Pavel II. spodbuja duhovnike, da se “ z največjo vnemo in neizčrpno potrpežljivostjo posvečajo službi spovedovanja,” in da “pri razporejanju svojih nalog dajejo prednostno vlogo tihi in s človeškega stališča ne vedno hvaležni službi spovedovanja.”³⁹

---

³⁸Kongregacija za duhovščino, *Duhovnik na pragu tretjega tisočletja*, str. 44.

³⁹Janez Pavel II., govor Ap. Penitenciariji, 19.3.1989, CD 70, str. 25-27.

3. Pravica (*facultas*) duhovnika spovedovati

Poleg zakramenta zakona ni noben drug zakrament tako podrobno pravno določen kot zakrament sprave; to pa zaradi njegove človeške občutljivosti, ekleziološke razsežnosti in vpliva, ki ga ima za vzgojo človekove vesti.

Kristus je svojim apostolom zaupal službo sprave (Jn 20,23; 2 Kor 5,18); v Cerkvi pa jo nadaljujejo škofje, njihovi nasledniki in duhovniki, njihovi sodelavci. Škofje in duhovniki imajo v moči zakramenta svetega reda oblast odpuščati grehe. Škof, ki je vidna glava delne Cerkve, ima v prvi vrsti oblast in službo sprave in je urejevalec določb glede svete pokore. Duhovniki, njegovi sodelavci, to nalogo opravljajo v tisti meri, v kateri so jo prejeli od svojega škofa ali od papeža po predpisih cerkvenega prava.⁴⁰ Služabnik zakramenta pokore je torej “samo duhovnik”.⁴¹ Za veljavno odvezo od grehov pa se ne zahteva le duhovniško posvečenje ali “oblast svetega reda”, temveč mora duhovnik imeti tudi “pravico” (*facultas*, včasih smo rekli *jurisdikcijo*), da to oblast izvršuje nad verniki, katerim podeljuje zakramentalno odvezo.⁴²

Oblast svetega reda se nanaša na Kristusovo realno telo (evharistija), spovedno dovoljenje pa se nanaša na Kristusovo skrivnostno telo (Cerkev). Oblast svetega reda bi zadostovala za odvezo, če bi se to dejanje dotikalo samo

---

⁴⁰KKC 1461-1462.

⁴¹ZCP kan. 965.

⁴²ZCP kan. 966.

grešnikovega odnosa do Boga; ker pa zakramentalna odveza odraža grešnikov odnos tudi do Cerkve, potrebuje duhovnik posebno dovoljenje pristojne cerkvene oblasti, da lahko veljavno in dopustno podeli zakramentalno odvezo od grehov. V tem smislu govori ZCP o “zakonitem spovedniku”.⁴³

Novi ZCP je spremenil izrazoslovje: ne govori več o tem, da duhovnik potrebuje *jurisdikcijo* od pristojne cerkvene oblasti, temveč uporablja pravni termin *facultas*, ki ga v slovenščini prevajamo s *pravico*, vendar pa ne gre toliko za pravico, temveč za pooblastilo, dovoljenje, poverjenje pristojne oblasti duhovniku. Sprememba izrazoslovja iz *iurisdikcije* v *facultas* je zelo pomembna in kaže na spremenjeni odnos do zakramentalne odveze.

Zakramentalna odveza ni več mišljena kot tipično dejanje “vodstvene oziroma sodne oblasti”, kar izraža beseda *iurisdikcija*,⁴⁴ temveč je dejanje “posvečevalne službe”, ki jo duhovnik opravlja v občestvu s škofom in z njegovim pooblastilom nad določenimi verniki. S podelitvijo *facultas* cerkvena oblast nadzira izvajanje oblasti svetega reda in zakramentalne odveze. Oblast svetega reda zadostuje za veljavno zakramentalno odvezo samo v primeru, da se penitent nahaja v “smrtni nevarnosti”.⁴⁵ Izven smrtnne nevarnosti pa je za veljavno in dopustno zakramentalno odvezo od grehov potrebna *facultas* pristojne cerkvene oblasti.⁴⁶ Komisija za pripravo novega zakonika ni hotela sprejeti predloga, da bi za veljavno odvezo zadostovala samo oblast svetega reda, ne pa tudi še posebno dovoljenje pristojne cerkvene oblasti.⁴⁷

Duhovnik torej, ki bi spovedoval vede brez potrebnega dovoljenja oziroma pooblastila (*facultas*), bi podeljeval zakramentalno odvezo ne le nedopustno, temveč tudi neveljavno. Še več, duhovnik bi v tem primeru naredil tudi kaznivo dejanje ali delikt, in bi zapadel vnaprej izrečeni cerkveni kazni suspenza, ker bi poskušal podeliti

---

⁴³ZCP kan. 959. *Rimski katekizem*, II, 7, 6.

⁴⁴ZCP kan. 129; 135. *Communicationes* 10 (1978) 56.

⁴⁵ZCP kan. 976.

⁴⁶ZCP kan. 966.

⁴⁷*Communicationes* 10 (1978) 56.

zakramentalno odvezo, ko je ne more veljavno dati, ali sprejeti zakramentalno spoved.⁴⁸ Cerkev samo v dveh primerih nadomesti - “*supplet Ecclesia*” - pomanjkanje potrebnega pooblastila za zakramentalno odvezo, in sicer v primeru smrtne nevarnosti penitenta,⁴⁹ in v “splošni zmoti glede dejstva ali prava”, oziroma “v pozitivnem in utemeljenem dvomu”.⁵⁰

Pristojna oblast za podelitev dovoljenja za spovedovanje sta krajevni škof za vse duhovnike v škofiji, tudi za redovne duhovnike, in redovni predstojnik kleriške papeškopravne ustanove in družb apostolskega življenja, ki lahko podeli to dovoljenje svojim redovnim duhovnikom in tudi drugim duhovnikom, vendar samo za spoved članov redovne ustanove in druge, ki stalno prebivajo v redovni hiši.⁵¹ Krajevni ordinarij je tisti, kjer ima prosilec domovališče oziroma je inkardiniran.⁵² Preden pristojna oblast podeli duhovniku dovoljenje za spovedovanje, se mora prepričati o sposobnosti duhovnika, tudi z izpitom, če je potrebno, se posvetovati z duhovnikovim ordinarijem, določiti čas trajanja dovoljenja in ga izdati pisno, če gre za redno spovedovanje;⁵³ pisna oblika dovoljenja pa ni obvezna za veljavnost dejanja.

Poleg časovne omejitve (določen, nedoločen čas) in omejitve glede na osebe (člani redovnih ustanov in drugi, ki stalno bivajo v redovni hiši itd.)⁵⁴ pa Zakonik pozna tudi ozemeljsko omejitev,⁵⁵ vendar velja določba, da tisti, ki “imajo pravico za spovedovanje zaradi službe ali zato, ker jim jo je poveril ordinarij kraja, kjer so inkardinirani, ali kraja, kjer imajo domovališče, lahko to pravico uporabljajo povsod, razen če bi v posameznem primeru krajevni

---

⁴⁸ZCP kan. 1378.

⁴⁹ZCP kan. 976; 977; 1357.

⁵⁰ZCP kan. 144.

⁵¹ZCP kan. 969.

⁵²ZCP kan. 967.

⁵³ZCP kan. 970; 971; 972; 973.

⁵⁴ZCP kan. 972; 969.

⁵⁵ZCP kan. 967; 968.

ordinarij temu ugovarjal.”⁵⁶ To pomeni, da duhovnik, ki mu je krajevni ordinarij na podlagi domovališča ali inkardinacije dal dovoljenje za spovedovanje v svoji škofiji, lahko to dovoljenje za spovedovanje uporablja za vernike po vsem svetu.

Po samem pravu lahko spovedujejo vernike po vsem svetu papež, kardinali in škofje.⁵⁷ Zaradi službe imajo to pravico nad svojimi verniki krajevni ordinariji, kanonik penitenciarij, župnik in drugi, ki so namesto župnika: župnijski upravitelj, kaplan posebnih skupnosti, rektor semenišča.⁵⁸ Zaradi službe imajo pravico spovedovati svoje podrejene in druge, ki stalno bivajo v hiši, predstojniki kleriško papeškopravnih redovnih ustanov in družb apostolskega življenja.⁵⁹

Za redovne duhovnike je zelo pomemben predpis, ki pravi, da “pravica za spovedovanje preneha ne samo s preklicem, ampak tudi z izgubo službe, ekskardinacijo in izgubo domovališča.”⁶⁰ Redovni duhovnik, ki je dobil dovoljenje za spovedovanje od krajevnega ordinarija škofije, kjer ima domovališče, izgubi to dovoljenje v škofiji, s tem pa tudi po vsem svetu, če je redovni duhovnik prestavljen v drugo škofijo, kar ni redek primer. V tem slučaju mora ponovno prositi za dovoljenje pristojnega krajevnega ordinarija.⁶¹ Izguba domovališča redovnega duhovnika v določeni škofiji, kjer je imel dovoljenje za spovedovanje, povzroči tudi izgubo tega dovoljenja v škofiji in s tem tudi povsod drugod po svetu.⁶²

---

⁵⁶ZCP kan. 967.

⁵⁷ZCP kan. 967.

⁵⁸ZCP kan. 968; 539; 541; 566; 985.

⁵⁹ZCP kan. 968.

⁶⁰ZCP kan. 975.

⁶¹ZCP kan. 974; 975. V. Papež, *Redovno pravo*, Ljubljana 1999, 206.

⁶²ZCP kan. 103; 975.

Kdor je podelil dovoljenje za spovedovanje, ga lahko tudi prekliče, vendar iz “tehtnih razlogov” (*ob causam gravem*), npr.: pohujšanje vernikov, izguba zaupanja vernikov do določenega spovednika, spovednikova skrupuloznost, nemoralno življenje itd. Če pravico za spovedovanje prekliče krajevni ordinarij, ki jo je podelil, izgubi duhovnik to pravico povsod.⁶³ Duhovnik spovednik ne sme pozabiti, da ima vernik penitent pravico, da se svojih grehov spove “zakonitemu spovedniku”; to pa je tisti duhovnik, ki je od pristojne cerkvene oblasti dobil potrebno dovoljenje za spovedovanje.⁶⁴

---

⁶³ZCP kan. 974. J.L. Sanchez-Giron, *Las facultades para confesar concedidas a sacerdotes de Institutos Religiosos y Sociedades de vida apostolica por el Ordinario del lugar*, v: *Estudios Eclesiasticos* 74 (1999) 787-809.

⁶⁴V. Papež, *Pravice spovedanca v zakramentu spovedi*, v: *CSS* 32 (1998) 241.

4. Duhovnik - služabnik zakramenta pokore

“Duhovnik naj pri spovedovanju pomni, da je tako sodnik kot zdravnik in da ga je Bog postavil hkrati za služabnika božje pravičnosti in božjega usmiljenja, da bi skrbel za božjo čast in za zveličanje vernikov.”⁶⁵ S temi kratkimi in globokimi besedami Zakonik cerkvenega prava predstavi duhovnika spovednika in se pri tem sklicuje na prejšnji Zakonik iz leta 1917⁶⁶ in na obrednik *Sveta Pokora*, ki prav tako govori o spovedniku kot zdravniku, ki mora dobro poznati “dušne bolezni” penitenta, z modrostjo opravljati nalogo spovednika sodnika in spovedancu pokazati srce nebeškega Očeta in podobo Jezusa Dobrega pastirja.⁶⁷ Duhovnik spovednik namreč ni “gospodar”, ampak je služabnik božjega usmiljenja in “upravnik božjih skrivnosti”;⁶⁸ ta načela ga morajo voditi pri njegovi “pastoralni ljubezni” do vernikov, ki jo na poseben način izraža kot spovednik.⁶⁹

Spovednik pri podeljevanju zakramenta sprave nastopa “*in persona Christi*” in kot “služabnik Cerkve”, zato se mora zvesto ravnati po nauku cerkvenega učiteljstva in po določbah, ki jih je izdala pristojna cerkvena oblast.⁷⁰

---

⁶⁵ZCP kan. 978.

⁶⁶ZCP 1917 kan. 888.

⁶⁷Obrednik *Sveta pokora*, št. 10 a; c.

⁶⁸KKC 1466.

⁶⁹Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 73; 21-23.

⁷⁰ZCP kan. 978.

Duhovnik kot “duhovni voditelj”⁷¹ zunaj obhajanja zakramenta sprave ne nastopa kot “javna oseba Cerkve”; pri podeljevanju zakramentalne spovedi pa je duhovnik vedno “javna oseba Cerkve”, zato zakramentalno dejanje sprave ni njegovo zasebno dejanje, temveč ga “opravlja v imenu Cerkve kot zakonito pooblaščen oseba.”⁷² Zakramenti delujejo “*ex opere operato*”, ker dobivajo svojo odrešenjsko učinkovitost po delovanju Jezusa Kristusa; toda po božjem načrtu je zakramentalna učinkovitost odvisna tudi od svetosti in osebnih darov podeljevalca zakramenta sprave,⁷³ ali kot pravi kot mlad duhovnik sv. Gregor Nazianški: “Najprej je treba očistiti sebe, preden očiščujemo druge; biti moramo poučeni, da bomo mogli druge poučevati; treba je postati luč, da bomo razsvetljevali, približati se Bogu, da bomo druge približevali Bogu; biti posvečeni, da bomo druge posvečevali, vodili za roko in z uvidevnostjo svetovati ... Duhovnik je pobožanstven in pobožanstvuje.”⁷⁴

Patristična teologija je vedno predstavljala greh kot “bolezen duše”, spovednika kot “zdravnika” in zakramentalno spravo kot “zakrament ozdravljanja”.⁷⁵ Sv. Alfonz M. Liguori predstavi spovednika kot zdravnika, očeta, učitelja in sodnika in v luči teh štirih nalog opiše službo spovednika.⁷⁶

Podoba spovednika kot “zdravnika” je manj problematična kot pa podoba spovednika “sodnika”. Spovednik zdravi duhovne rane, ki jih je duši povzročil greh. “Ne potrebujejo zdravnika zdravi, temveč bolni; nisem prišel iskat pravičnih, ampak grešnike” (Lk 5,31). Spovednik zdravnik mora najprej dobro poznati simptome duhovne patologije, da bo lahko spovedancu svetoval učinkovito terapijo in mu tako pomagal k duhovnemu ozdravljenju.⁷⁷

⁷¹ZCP kan. 239. Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 32. Kongregacija za duhovništvo, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 31.1.1994, CD 56, št. 54.

⁷²ZCP kan. 834; 837. KKC 1480.

⁷³Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 25. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 38-39. D 12.

⁷⁴Navaja KKC 1589.

⁷⁵KKC 1421. B. Petra, *La prassi penitenziale nelle chiese orientali*, v: *Credere oggi* 16 (1996) 73-76.

⁷⁶S. Alfonso M. Liguori, *Pratica del Confessore*, Frigento 1987, str. 9-36.

⁷⁷Prav tam, str. 10-24.

Že tridentinski cerkveni zbor je poudaril, da kolikor bi bolnik prikrival zdravniku rano, je le-ta ne more ozdraviti, ker je ne pozna; tudi pokora ni samo zadostilnega značaja, ampak je zdravilo proti bolezni “*infirmittatis medicamentum*”.⁷⁸ Kot ni dobro menjati telesnega zdravnika, tako tudi ne spovednika, pravi sv. Karel Boromejski.⁷⁹

K podobi spovednika kot “zdravnika” se papež Janez Pavel II. večkrat vrača. V dokumentu *Sprava in pokora* poudari, da ima spoved tudi terapevski značaj, saj ima v Kristusu podobo zdravnika, ki zdravi rane greha; njegovo odrešenjsko delovanje pa je bilo od najstarejših časov imenovano “*medicina salutis*”.⁸⁰ Spovednik naj spovedancem naloži “zdravilno in primerno pokoro”.⁸¹

Spovednik pa je tudi “sodnik”, je služabnik “božje pravičnosti”.⁸² Ta vidik spovednikove službe prihaja predvsem iz učenja tridentinskega cerkvenega zbora, ki pravi, da je zakramentalna odveza po svoji naravi dejanje sodne oblasti, ki jo izreče duhovnik kot sodnik (*ad instar actus iudicialis*); zato se mora penitent spovedati vseh in posameznih smrtnih grehov in okoliščin, ki vplivajo na težo greha.⁸³ Sodni vidik spovednika je zelo poudarjal tudi prejšnji Zakonik cerkvenega prava, ko pravi, da se “v zakramentu svete pokore s sodno odvezo verniku odpuste po krstu storjeni grehi”,⁸⁴ in da mora duhovnik za veljavno odvezo imeti tudi “oblast jurisdikcije”.⁸⁵

---

⁷⁸Tridentinski cerkveni zbor, Sessio XIV, *De paenitentia*, cap. VIII.

⁷⁹E. Miragoli, *Il Confessore giudice e medico: natura della Confessione*, v: *Il Sacramento della penitenza*, Milano 1999, str. 33, nota 9.

⁸⁰Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 50.

⁸¹ZCP kan. 981.

⁸²ZCP kan. 978.

⁸³Tridentinski cerkveni zbor, Sessio XIV, cap. 4, 6-10.

⁸⁴ZCP 1917 kan. 870.

⁸⁵ZCP 1917 kan. 872.

Tudi *Katekizem katoliške Cerkve* pravi, da se “grešnik v tem zakramentu prepusti sodbi usmiljenega Boga in na neki način že vnaprej doživlja sodbo, ki ji bo podvržen ob koncu tega zemeljskega življenja.”⁸⁶ Papež Janez Pavel II. v govoru Apostolski penitenciariji poudari, da je Kristus podelil Cerkvi oblast odpustčati grehe in da je podelitev zakramentalnega odpustčanja notranje povezana s sodbo in z resničnim stanjem penitenta. Odvezati od grehov ali jih zadržati (Jn 20,23) ni zadeva spovednikove dobre volje, temveč je dejanje, ki je v službi božje resnice in predpostavlja pravilno sodbo.⁸⁷

Vendar pa je treba poudariti, da je spovednik oziroma podelitev zakramenta sprave samo podoba sodbe (*ad instar actus iudicialis*), in da tudi spovednik ni v strogem pomenu besede *sodnik*, temveč samo *velut iudex*, kot bi bil sodnik. V času nastajanja novih kanonov so člani komisije veliko razpravljali o tem, ali naj vnesejo v besedilo sedanjega kanona 959 besedo “*iudicialis*” v povezavi z “odvezo” (*per iudicalem absolutionem*). Ob koncu razprave so člani zavrnilo predlagano besedilo in iz končnega besedila kanona 959 besedo “*iudicialis*” izpustili.⁸⁸

Že od najstarejših časov so spovednika klicali “oče” (*pater pneumatikos*), in to ime se je ohranilo do današnjih dni. Spovednik kot “duhovni oče”⁸⁹ razodeva podobo nebeškega Očeta, ki sprejme izgubljenega sina in mu milostno odpusti (Lk 15,18); to usmiljeno očetovstvo pride do izraza tudi v obrazcu odveze, ki ga uporablja latinska Cerkev: “Bog, Oče usmiljenja, ki je s smrtjo in vstajenjem svojega Sina svet spravil s seboj ...”⁹⁰ Duhovno očetovstvo spovednika pride do izraza še posebno v zakramentu sprave.⁹¹ Duhovnik vernike s krstom in poučevanjem “duhovno

---

⁸⁶KKC 1470.

⁸⁷Tridentinski cerkveni zbor, Sessio XIV, cap. 5-6. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 20.3.1992, CD 70, str. 34.

⁸⁸*Communicationes* 10 (1978) 49.

⁸⁹S. Alfonso M. Liguori, *Pratica del Confessore*, str. 5-9.

⁹⁰KKC 1449.

⁹¹Kongregacija za duhovništvo, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, tč. 58.

rodi”, zato naj duhovniki skrbijo za vernike kakor “očetje v Kristusu”.⁹² Spovednik naj bi v evangeljski priliki o izgubljenem sinu odkrival svoje “duhovno očetovstvo” v podeljevanju zakramenta sprave.⁹³ Duhovno očetovstvo se bo pokazalo v razumevajočem odnosu do penitenta, zato naj bo “spovednik pri spraševanju razsoden in nevsiljiv, upošteva naj tudi stan in starost spovedanca” in če ne dvomi o spovedančevi pripravljenosti, naj “mu odveze ne odreče in ne odkloni”.⁹⁴

Papež Pavel VI. poudari izreden pomen duhovnega vodstva in spodbuja duhovnike, da postanejo “duhovni očetje” ljudem predvsem v zakramentu pokore in v pastoralnem pogovoru.⁹⁵ Duhovno očetovstvo duhovnika je utemeljeno tudi v duhovnikovi neporočenosti, ko se duhovnik odpove očetovstvu, ki je lastno poročenim, in si pridobi duhovno očetovstvo.⁹⁶ V času, ki odraža “krizo in alergijo očetovstva” in je iz človeških odnosov skoraj črtal besedo “oče”, na duhovnem področju pa jo je nadomestil z besedo “duhovni svetovalec, duhovni psiholog”, je toliko bolj potrebno, da se duhovnik zave svojega duhovnega očetovstva in ga v polni meri pokaže pri podeljevanju zakramenta sprave po zgledu dobrega Očeta, ki sprejme izgubljenega sina.⁹⁷

Duhovnik pa je v zakramentu sprave tudi “učitelj”, zato je ena njegovih glavnih dolžnosti, da se pri delitvi zakramenta sprave “zvesto ravna po nauku cerkvenega učiteljstva in po določbah, ki jih je izdala pristojna cerkvena oblast.”⁹⁸ Spovedniku, ki se ne bi držal tega navodila, lahko pristojna oblast prekliche pravico za spovedovanje.⁹⁹ Duhovnik spovednik mora imeti v svoji učiteljski službi vsestransko in temeljito teološko, moralno in pravno znanje

---

⁹²C 28.

⁹³M. Orsatti, *Un padre del cuore di madre*, Milano 1998, str. 27-53.

⁹⁴ZCP kan. 978; 980.

⁹⁵Pavel VI., ap. spod., *Oznanjevanje evangelija*, 8.12. 1975, št. 46.

⁹⁶G. Greshake, *Biti duhovnik*, Ljubljana 1986, str. 40-41.

⁹⁷A. Mercatali, *Padre spirituale*, v: *Nuovo Dizionario di spiritualita*, Milano 1985, 1116-1134.

⁹⁸ZCP kan. 978. Obrednik *Sveta pokora*, 10 a.

⁹⁹ZCP kan. 974.

in poznanje cerkvenih dokumentov o spovedi ter upoštevati tudi druge znanosti, ki pomagajo spovedniku h globljemu poznavanju in razumevanju človeka, njegovih problemov in sploh življenja, npr. pedagogike, psihologije, bioetike,¹⁰⁰ to svoje znanje pa mora nenehno dopolnjevati in izpopolnjevati.¹⁰¹ “Imeti mora preizkušeno poznanje krščanskega ravnanja, izkušnjo o človeških zadevah, spoštovanje in tenkočutno obzirnost do tistega, ki je padel; ljubiti mora resnico, biti zvest učiteljstvu Cerkve in voditi spokornika s potrpežljivostjo k ozdravljenju in polni zrelosti.”¹⁰²

Že bogoslovci “se morajo naučiti tistih načel in spretnosti, ki ... spodbujajo k izvrševanju učiteljskega, posvečevalnega in vodstvenega služenja božjemu ljudstvu.”¹⁰³ Pristojna oblast pa, preden podeli duhovniku pravico za spovedovanje, lahko ugotovi duhovnikovo sposobnost za to službo tudi s posebnim izpitom.¹⁰⁴

Nenehno oblikovanje duhovnika je naravno in neizogibno potrebno za nadaljevanje procesa oblikovanja duhovniške osebnosti.¹⁰⁵ Papež Janez Pavel II. se v govorih Apostolski penitenciariji večkrat vrača k podobi spovednika kot učitelja in poudari, da spovednikova “oblast ključev” ne vključuje samo “oblasti jurisdikcije”, temveč “učiteljsko oblast Cerkve”; duhovnik pri podeljevanju zakramenta sprave opravlja tudi “učiteljsko nalogo Cerkve”,¹⁰⁶ zato v zakramentu spovedi ne sme nikoli “oznanjati” svojih zasebnih pogledov in mnenj, temveč Kristusov nauk in učenje

---

¹⁰⁰ZCP kan. 245; 248; 250; 251; 252.

¹⁰¹ZCP kan. 279.

¹⁰²KKC 1466.

¹⁰³ZCP kan. 255.

¹⁰⁴ZCP kan. 970. ZCP je odpravil vse “izpite”, ohranil pa je izpit v dveh primerih: za podelitev župnijske službe (kan. 521) in spovednega dovoljenja (kan. 970).

¹⁰⁵Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 71. Kongregacija za duhovništvo, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 69-80.

¹⁰⁶Janez Pavel II., govor Ap. penit., 20.3.1992, CD 70, str. 33; 35.

Cerkve. Z lastnimi mnenji, ki so v nasprotju z učenjem Cerkve, bi duhovnik izdal duše, jih izpostavil veliki duhovni nevarnosti.¹⁰⁷

Govor, ki ga je imel Apostolski penitenciariji leta 1993, je v večjem delu namenjen prav spovedniku učitelju in pravi, da ima duhovnik spovednik veliko odgovornost, da si pridobi dogmatično, moralno in pravno znanje zakramenta pokore: “Duhovniku spovedniku je naložena težka dolžnost, da si pridobi primerno znanje v moralni teologiji in cerkvenem pravu, v znanju, ki bo ustrezalo vsaj temu, kar se splošno dogaja, se pravi za človeško ravnanje v običajnih primerih s posebnim ozirom na splošne pogoje v družbi prevladujočega ‘etosa’ ... Spovednik mora to strokovno usposobljenost vedno dopolnjevati in utrjevati na temelju najpomembnejših dogmatičnih in moralnih načel, ki omogočajo v skladu s katoliško vero reševanje tudi zapletenih primerov, pred katerimi se znajde vest v nenehnem kulturnem, tehničnem, ekonomskem razvoju in napredku na drugih področjih človeške zgodovine.”¹⁰⁸

V nekaterih svojih govorih pa poudari isti papež “človeške kreposti”, ki morajo odlikovati spovednika, npr. veliko-dušnost biti vernikom na razpolago za osebno spoved, do katere ima vsak vernik pravico; zvestoba osebni molitvi in velika potrpežljivost v spovednici;¹⁰⁹ psihološka občutljivost do spovedanca in ljubezen sprejemanja;¹¹⁰ nikoli ne sme izražati začudenja, pa naj bodo grehi še tako nenavadni, in naj spovedanca spodbuja in mu vliva upanja;¹¹¹ nikoli ne sme uporabljati besed, ki bi žalile in prizadele spovedanca; nikoli ne sme pokazati, da se mu mudi, prav tako ne sme “moriti” spovedanca z dolgoveznostjo,¹¹² in mora biti moder v nalaganju pokore.¹¹³ Duhovnik

---

¹⁰⁷Prav tam.

¹⁰⁸Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 39.

¹⁰⁹Janez Pavel II., govor Ap. penit., 19.3.1989, CD 70, str. 26-27.

¹¹⁰Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD, str. 40; govor 20.3.1998, v: *L'Osservatore Romano*, 22.3.1998, str. 6.

¹¹¹Prav tam.

¹¹²Prav tam.

¹¹³Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 49-50.

spovednik se mora oblikovati po zgledu Jezusa Kristusa, ki je učitelj resnice, zdravnik duš, zvesti prijatelj in pravični sodnik.¹¹⁴

Španski škof iz 14. st. Andres de Escobar v knjigi *Modus confitendi* našteva tele kreposti, ki morajo odlikovati spovednika. Spovednik naj bo:

blag v opominih,
preudaren v pouku,
ljubezniv v grajanju,
prijazen v spraševanju,
vljuden v svetovanju,
umirjen v nalaganju pokore,
dobrosrčen v poslušanju,
dobrohoden v odvezovanju grehov.¹¹⁵

---

¹¹⁴Prav tam.

¹¹⁵E. Miragali, *Il Confessore giudice e medico: natura della Confessione*, str. 40, op. 24; navaja: J. Delumeau, *La Confessione e perdono*, C. Balsamo 1992, str. 29.

5. Kraj in čas spovedi

Bogoslužna dejanja, med katera spada tudi zakrament spovedi, niso zasebna dejanja tistega, ki jih podeljuje ali prejema, temveč so opravila Kristusa in Cerkve, ki v njih opravlja duhovniško službo Jezusa Kristusa.¹¹⁶ Podeljevanje in prejetje zakramenta sprave, ki se običajno opravi zelo “zasebno” med spovednikom in penitentom v spovednici,¹¹⁷ je prav tako vedno javno bogoslužno dejanje Cerkve, pri katerem mora duhovnik upoštevati navodila pristojne cerkvene oblasti, ne le za njegovo veljavno, temveč tudi za dopustno obhajanje.¹¹⁸ Zakramenti sicer delujejo “*ex opere operato*”, ker v njih deluje Kristus,¹¹⁹ vendar pa so sadovi zakramentalnega delovanja odvisni tudi “*ex opere operantis*”, to je od delilca in prejemnika.¹²⁰

Ker gre pri spovedi za liturgično dejanje, mora duhovnik upoštevati tudi cerkvene predpise o obleki, času in kraju spovedovanja. Vernik ima namreč pravico, da se s Kristusom v zakramentalni spovedi sreča na dostojen način, na primernem kraju in času. Glede obleke verjetno ni večjih težav, saj mora duhovnik nositi duhovniško obleko v cerkvi,

---

¹¹⁶B 26. ZCP kan. 834; 837; 840.

¹¹⁷ZCP kan. 960; 964.

¹¹⁸ZCP kan. 841; 844; 846; 848.

¹¹⁹KKC 1127; 1128.

¹²⁰KKC 1128. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3. 1993, str. 38. *Dal vam bom pastirjev*, št. 19; 20. *Sprava in pokora*, št. 31, VI. Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 53.

pri bogoslužnih opravilih pa liturgično obleko po predpisih obrednikov in določb škofovske konference. Tudi s predpisi o kraju in času spovedovanja želi Cerkev pokazati na svetost tega zakramentalnega dejanja, poudariti njegovo dostojanstvo in zavarovati spovednika in spovedanca pred morebitnimi zlorabami.¹²¹ V primerjavi s prejšnjim Zakonikom cerkvenega prava iz leta 1917 je sedanji vnesel na to področje kar precejšnje spremembe.

Zakonik iz leta 1917 najprej poudari, da je “pravi kraj zakramentalne spovedi cerkev ali javna ali pol javna kapela.”¹²² To besedilo je skoraj nespremenjeno prešlo tudi v novi zakonik, ki pravi, da je “pravi prostor za opravljanje zakramentalne spovedi cerkev ali kapela”.¹²³ Cerkev je mišljena kot “sveta stavba, določena za bogočastje, v katero imajo verniki pravico prihajati zlasti za javno opravljanje bogoslužja”; v posvečeni ali vsaj blagoslovljeni cerkvi se “smejo opravljati vsa bogoslužna opravila”.¹²⁴ Kapela pa se “imenuje prostor, ki je z ordinarijevim dovoljenjem namenjen za bogočastje kake skupnosti ali skupine vernikov, ki se tam zbirajo, kamor pa s privolitvijo pristojnega predstojnika prihajajo tudi verniki.”¹²⁵

Večje spremembe so nastale glede spovednice. Prejšnja zakonodaja je poznala spovednice za moške in ženske. Določeno je bilo, naj bo “spovednica za spovedovanje žensk vedno postavljena na odprtem in vidnem kraju in v cerkvi ali javni ali pol javni kapeli.”¹²⁶ Prav tako je bilo predpisano, naj se ženske ne spovedujejo zunaj spovednice, razen zaradi bolezni ali zaradi kake druge resnične potrebe in z opreznostjo, ki jo ima krajevni ordinarij za

---

¹²¹ZCP kan. 284. Slovenska škofovska konferenca, *Območni zakoni, kan. 284*, v: *Sporočila slovenskih škofij* 1 (1999) 4. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 20.3.1989, CD 70, str. 26-27. Govor Ap. penit., 12.3.1994, CD 70, str. 44-45. *Communicationes* 10 (1978) 68-69.

¹²²ZCP 1917 kan. 908.

¹²³ZCP kan. 964.

¹²⁴ZCP kan. 1214; 1219.

¹²⁵ZCP kan. 1223.

¹²⁶ZCP 1917 kan. 909.

primerno.”¹²⁷ Določba je veljala tudi za spovedovanje redovnic.¹²⁸ Moške pa je bilo “dovoljeno spovedovati tudi po zasebnih hišah.”¹²⁹ V vsaki spovednici je morala biti “med spovedancem in spovednikom stalno pritrjena gosta mreža.”¹³⁰

Novi obrednik *Sveta pokora* iz leta 1974 glede kraja spovedovanja ni vnesel bistvenih sprememb. Škofovskim konferencam prepušča, da določijo predpise o kraju spovedovanja, upoštevajoč nove teološke in ekleziološke poudarke in pastoralne vidike zakramenta sprave drugega vatikanskega cerkvenega zbora.¹³¹

Zakonik cerkvenega prava daje nekaj splošnih smernic za spovednice, ko pravi: “Glede spovednice naj škofovska konferenca izda določbe, vendar tako, da so spovednice vedno na odprtem mestu s pritrjeno mrežo med spovedancem in spovednikom, in jo lako verniki, ki to želijo, prosto uporabljajo.”¹³² S to normo je zakonik nekoliko omejil pristojnosti škofovske konference v obredniku *Sveta pokora*, saj se pristojnost konference nanaša samo na spovednico kot tako (“*sedes*”), ki pa mora vedno biti na “odprtem mestu” in imeti “pritrjeno mrežo med spovedancem in spovednikom”, ki jo lahko vernik, ne pa duhovnik, prosto uporablja. Spovedovanju zunaj spovednice pa zakonik ni naklonjen, “razen iz upravičenih razlogov”.¹³³ Takšni razlogi so lahko npr.: bolniki, slušno

---

¹²⁷ZCP 1917 kan. 910.

¹²⁸ZCP 1917 kan. 522.

¹²⁹ZCP 1917 kan. 910.

¹³⁰ZCP 1917 kan. 909. Kardinalska interpretacijska komisija za razlago kanonov, 24.11.1920, v: AAS 1920, 576.

¹³¹Obrednik *Sveta pokora*, št. 8; 12; 22.

¹³²ZCP kan. 964.

¹³³ZCP kan. 964. L. Schick, *Ausserhalb des Beichtstuhls dürfen Beichten nur aus gerechtem Grund entgegengenommen werden - can. 964*, v: *Juri Canonico Promovendo*, Regensburg 1994, str. 208-225.

prizadeti, daljši pogovor s spovedancem na njegovo željo. Pritrjena mreža med spovedancem in spovednikom ščiti spovedančevo pravico do zasebnosti, ki je ena temeljnih pravic kristjana v Cerkvi.¹³⁴

Papež Janez Pavel II. govori o spoštovanju človekove želje, da se “spove preko pritrjene mreže” ali pa brez nje, če to spovedanec želi.¹³⁵ So ljudje, kot pravi sv. Tomaž Akvinski, ki bi raje umrli brez spovedi, kot pa da bi se spovedali duhovniku, ki ga poznajo.¹³⁶

Glede spovednic je bilo izdano posebno pojasnilo papeškega sveta za razlago zakonskih besedil. Na vprašanje, ali spovednik, upoštevajoč kan. 964, sme zakonito odkloniti iz upravičenega razloga, vendar pa brez potrebe, četudi bi spovedanec želel drugače, da se spove v spovednici s pritrjeno mrežo, je papeško svet odgovoril pritrdilno.¹³⁷ To pomeni, da duhovnik lahko določi spovednico za spoved, četudi bi spovedanec želel npr. spoved v spovednem kabinetu, posebni sobi itd.

Zakonik kanonov Vzhodnih Cerkva je glede kraja spovedovanja širši, saj določa le splošno pravilo, da je pravi prostor za spovedovanje cerkev; vse drugo pa prepušča spovednikovi modrosti.¹³⁸

Zaradi spremenjenega obrednika zakramenta sprave so ponekod, poleg klasičnih spovednic, začeli uvajati t.i. “spovedne kabinete” (Beichtzimmer, Beichtraum, locutorium). Ker je glede te oblike spovednice pristojna škofovska konferenca, njene odločitve pa potrди Apostolski sedež, pomeni, da so lahko “spovednice” tudi v tej obliki. Slovenska škofovska konferenca je določila: “V vsaki cerkvi, kjer je redno spovedovanaje, naj bo vsaj ena spovednica

---

¹³⁴ZCP kan. 220. V. Papež, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, Ljubljana 1999, str. 35-36. *Pravice spovedanca v zakramentu spovedi*, v: CSS 32 (1998) 242.

¹³⁵Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 39.

¹³⁶Sv. Tomaž Akvinski, *Summ. Theol. Suppl.* III, a, q. 8, a 4 ad 6.

¹³⁷Papeški svet za razlago zakonskih besedil, 7.7.1998, v: *L'Osservatore Romano*, 14.7.1998.

¹³⁸Zakonik kanonov Vzhodnih Cerkva, 18.10.1990, kan. 736.

s trdno pritrjeno rešetko. Razen tega naj se po možnosti v cerkvi ali bogoslužnem prostoru uredi na vidnem mestu primeren "lokutorij" (spovedni kabinet).¹³⁹

Predlogi sklepnega besedila sinode Cerkve na Slovenskem poudarijo, da mora "vsaka župnijska cerkev imeti lepo urejeno spovednico ... Kjer je le mogoče, naj se uredi tudi spovedni kabinet, ki omogoča bolj osebni in neposreden pogovor med spovedancem in spovednikom." Med predlogi sklepov pa je rečeno: "Škofje ordinariji naj določijo komisijo, ki bo preverila primernost dosedanjih spovednic po župnijah cerkvenim predpisom."¹⁴⁰

Papež Janez Pavel II. pravi, da je "vsaka spovednica posebno odličen in blagoslovljen kraj ..., kjer se poraja nov in neomadeževan spravljen človek," in da so "veliki kanonizirani svetniki prišli iz spovednice."¹⁴¹

Določbe ZCP posredno nakazujejo, da mora biti spovedanec telesno navzoč na kraju oziroma prostoru, kjer spovednik podeljuje zakramentalno odvezo. Osebno srečanje spovednika in spovedanca v spovednici ali spovednem kabinetu je edini redni način spovedovanja. Zunaj spovednice pa "naj se ne spoveduje, razen iz upravičenega razloga."¹⁴² Tudi *Katekizem katoliške Cerkve* govori v tej smeri.¹⁴³ Spoved po telefonu ali po drugih sredstvih komuniciranja ni dovoljena, tudi v primeru, da bi se spovednik in spovedanec poznala, ali pa da gre za izredno nujno silo. Taka spoved bi zatemnila zakramentalno in ekleziološko razsežnost spovedi in postavila v nevarnost spovedno

---

¹³⁹ Slovenska škofovska konferenca, *Območni zakoni, v: Sporočila slovenskih škofij* 1 (1999) 5.

¹⁴⁰ *Izberi žiuljenje: predlog sklepnega besedila sinode Cerkve na Slovenskem*, Ljubljana 2000, št. 219. str. 68; št. 21 (211) str. 77.

¹⁴¹ Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 29; 31. Govor Ap. penit., 12.3.1994, CD 70, str. 46.

¹⁴² ZCP kan. 964.

¹⁴³ KKC 1480-1484.

molčečnost; v izjemnih primerih, ko ni mogoče do spovednika, pa po nauku tridentinskega koncila zadostuje popolno kesanje.¹⁴⁴

V letih 1848/49 je bil v rimski vladi Giuseppe Mazzini, republikanec in izrazit protiklerikalec. Praviijo, da je nastopil proti razbijanju in uničevanju cerkvene opreme, ki so jo nekateri uničevali po zgledu francoske revolucije. Ko so neki mladinci garibaldovci hoteli zažgati spovednice v neki cerkvi v Rimu, je Mazzini dejal: “Tega ne smete narediti. Ne veste, koliko solz so v njih potočile vaše matere, in te solze so bile obrisane s spovedjo. Tega ne boste zažgali.”

Čas spovedovanja

Verniki imajo pravico, da iz duhovnih dobrin Cerkve, med katere spadata predvsem božja beseda in zakramenti, prejemaio pomoč od posvečenih pastirjev.¹⁴⁵ Prav tako pa posvečeni pastirji ne morejo odreči zakramentov tistim, ki na pravi način zanje prosijo, so pravilno pripravljene in jim pravo ne brani, da bi jih prejeli.¹⁴⁶ Duhovnik, ki mu je “po službi izročena pastoralna skrb, je dolžan poskrbeti, da morejo njemu izročeni verniki opraviti spoved, kadar po pameti zanjio prosijo, in da imajo priložnost za posamično spoved ob zanje ugodnih določenih dnevih in urah.”¹⁴⁷ Župnik, ki je lastni pastir župnije, je dolžan narediti vse, da se bodo verniki župljani pogosto spovedovali.¹⁴⁸ Isto velja

---

¹⁴⁴*Note der Glaubenskongregation für die Glaubenslehre vom 25 November 1989 zur Gültigkeit und Erlaubtheit der Spendung des Bußsakramentes über Telefon*, v: *Archiv für katholisches Kirchenrecht* 158 (1989) 484. V. Papež, *Odgovori papeškega sveta za razlago zakonskih besedil k ZCP*, Ljubljana 1997, str. 36. A.E. Hierold, *Bemerkungen zum Ort für das Bußsakrament*, v: *Fides et Ius*, Regensburg 1991, str. 163-176.

¹⁴⁵ZCP kan. 213.

¹⁴⁶ZCP kan. 843.

¹⁴⁷ZCP kan. 986.

¹⁴⁸ZCP kan. 519; 528.

tudi za župnijske upravitelje, kaplane in rektorje cerkva.¹⁴⁹ To dolžnost lahko opravijo osebno ali pa tako, da za vernike poskrbijo spovednike od drugod. Pripravljenost duhovnika za spoved “ob času, dnevu in urah, ki so ugodne za spovedance”, in ne toliko za spovednika, je utemeljena tudi v duhovniku penitentu, ki “sam pogosto in dobro pripravljen pristopa k zakramentu pokore.”¹⁵⁰ Papež Janez Pavel II. večkrat poudari pomen duhovnikove pripravljenosti za spoved vernikov.¹⁵¹ Verniki so hvaležni, če vedo, kdaj je duhovnik na razpolago za spoved. Tam, kjer je več spovednikov, je modro, če so spovednice označene z imeni spovednikov, ki spovedujejo. Tudi predlog besedila sinode Cerkve na Slovenskem pravi, da je duhovnik “dolžan biti vernikom na voljo za spoved dovolj časa,” da naj imajo verniki na voljo dovolj možnosti za spoved v vsaki župniji, zlasti pred večjim cerkvenim praznikom, in da “naj bo urnik spovedovanja v župniji oznanjen in zapisan tako kot urnik za maše.”¹⁵²

---

¹⁴⁹ZCP kan. 540; 548; 564; 556.

¹⁵⁰Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31, VI. V. Papež, *Pravice spovedanca v zakramentu spovedi*, v: CSS 32(1998) 241.

¹⁵¹Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3.1989, CD 70, str. 27. Govor 23.3. 1996, CD 70, str. 56-57.

¹⁵²*Izberi življenje: predlog sklepnega besedila sinode Cerkve na Slovenskem*, št. 218; 220; 20 (211).

6. Spokornikova dejanja

“V zakramentu pokore verniki, ki se spovedo grehov zakonitemu spovedniku, se jih kesajo in sklenejo, da se bodo poboljšali, z odvezo, ki jo podeli isti spovednik, prejmejo od Boga odpuščanje grehov ... in se hkrati spravijo z Cerkvijo, ki so jo z grehom ranili.”¹⁵³ V tej teološko-pravni definiciji zakramenta pokore so prikazani vsi bistveni vidiki, ki so se vedno zahtevali za zakramentalno dejanje spovedi, čeprav se je oblika spovedi v zgodovini spreminjala:¹⁵⁴ vloga spovednika, ki podeljuje odvezo “*in persona Christi*”; socialna razsežnost greha, s katerim grešnik rani tudi Cerkev; občestveni vidik pokore, saj se grešnik spravi tudi s Cerkvijo in tako na viden način pokaže spravo z Bogom. *Katekizem katoliške Cerkve* pa pravi, da “pokora sili grešnika, da vse rad prenaša, v njegovem srcu je kesanje, na ustih izpoved, v dejanju vsa ponižnost in rodovitno zadoščevanje.”¹⁵⁵

Kristjan v veroizpovedi izpoveduje tudi vero “v odpuščanje grehov”, ki ga je Kristus zaupal apostolom (Jn 20,22-23; Lk 24,47) in preko njih svoji Cerkvi.¹⁵⁶ “Nobenega greha ni, pa naj bi bil še tako velik, da bi ga sveta Cerkev ne mogla odpustiti.” Kristjan je “dolžan z vso gotovostjo upati na odpuščanje”, če se iskreno kesaja grehov. Kristus

---

¹⁵³ZCP kan. 959.

¹⁵⁴Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31.

¹⁵⁵KKC 1450.

¹⁵⁶KKC 979.

hoče, da so “v njegovi Cerkvi vrata odpuščanja vedno odprta vsakomur, ki se od greha odvrne ... Če v Cerkvi ne bi bilo odpuščanja grehov, bi ne obstajalo nikakršno upanje na večno življenje in na večno osvobojenje”.¹⁵⁷ Verovati “v odpuščanje grehov” pa predpostavlja v kristjanu tudi “vero” v obstoj greha, v “*mysterium iniquitatis*”. Današnji kristjan je pod močnim vplivom “izgube čuta za greh, ki je na široko navzoča v kulturi našega časa,”¹⁵⁸ in “zatemnitve smisla za Boga in za človeka,” ki nujno vodi v praktični materializem, individualizem, utilitarizem in hedonizem, vse to pa ima “mnogovrstne in pogubne posledice ... v notranjosti moralne vesti.”¹⁵⁹

Janez Pavel II., sklicujoč se na svojega predhodnika papeža Pija XII., pravi, da je “greh našega stoletja v tem, da se je izgubil čut za greh.”¹⁶⁰ Kristjan je vedno bolj podvržen t.i. etičnemu relativizmu in “laični morali”, ki je morala užitka kot edina in najvišja vrednota in merilo človekovega življenja; človek je sam sebi zakonodajalec in sam odloča o tem, kaj je moralno dobro in kaj ne. Vse to pa seveda vpliva tudi na kristjanov odnos do greha in do zakramenta sprave.

Katekizem katoliške Cerkve pravi: greh je prekršitev zoper razum, resnico in pravilno vest, je pomanjkanje resnične ljubezni do Boga in bližnjega; rani človekovo naravo in prizadene škodo človeški solidarnosti; je upor, nepokorščina zoper Boga, je ljubezen do sebe prav do preziranja Boga.¹⁶¹ S krstom se človek včleni v Kristusovo Cerkev in postane v njej oseba,¹⁶² član božjega ljudstva in je deležen Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe.¹⁶³ Popolno občestvo s Cerkvijo, ki se razodeva v povezavi s Kristusom z vezmi veroizpovedi, zakramentov

---

¹⁵⁷KKC 982-983.

¹⁵⁸Konkregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 51.

¹⁵⁹Janez Pavel II., okrož., *Evangelij življenja*, 35.3.1995, CD 60, št. 23-24.

¹⁶⁰Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 18.

¹⁶¹KKC 1849-1850.

¹⁶²ZCP kan. 96.

¹⁶³ZCP kan. 204.

in cerkvenega vodstva,¹⁶⁴ je z grehom prizadeto. Kristjan se z grehom ne izključi popolnoma iz Cerkve, vendar pa njegovo občestvo s Cerkvijo ni popolno; Cerkvi, ki ima “v svoji sredi tudi grešnike”,¹⁶⁵ pripada bolj “s telesom, a ne s srcem.”¹⁶⁶ Stanje grešnega kristjana ni le v nasprotju s krstnim prerojenjem,¹⁶⁷ temveč kristjanu omejuje nekatere njegove temeljne pravice, ki jih ima v Cerkvi.¹⁶⁸

ZCP v petih kanonih na kratko povzame bistvene vidike zakramenta spovedi, ki se nanašajo na penitenta: notranja pripravljenost spovedanca,¹⁶⁹ dolžnost spovedati se vseh velikih grehov po vrsti in številu,¹⁷⁰ dolžnost vsakoletne spovedi,¹⁷¹ možnost spovedati se tudi s pomočjo prevajalca¹⁷² in zagotovilo svobodne izbire spovednika.¹⁷³ V odnosu do spovedne discipline v prejšnjem zakoniku sedanji prinaša nekatere novosti, med katerimi je najvidnejša zahteva oziroma dolžnost, da se mora spovedanec za veljavnost splošne odveze spovedati pri posamični spovedi velikih grehov, ki so mu bili že odpuščeni pri “skupni zakramentalni odvezi”.¹⁷⁴ Papež Janez

---

¹⁶⁴ZCP kan. 205.

¹⁶⁵C 8. Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 3.

¹⁶⁶C 14. Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 11.

¹⁶⁷ZCP kan. 849.

¹⁶⁸ZCP kan. 915; 1007; 1184; V. Papež, *Kristjanove temeljne pravice v Cerkvi*, str. 8-9.

¹⁶⁹ZCP kan. 987.

¹⁷⁰ZCP kan. 988.

¹⁷¹ZCP kan. 989.

¹⁷²ZCP kan. 990.

¹⁷³ZCP kan. 991.

¹⁷⁴ZCP kan. 988; 961; 962; 963. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23-24. Papeški svet za razlago zakonskih besedil, *Splošna odveza brez posamične spovedi*, 8.11.1996 (Prot. N. 5309/96), v: *Communicationes* 28 (1996) 177-181.

Pavel II. poudari, da bi bila splošna odveza neveljavna, če penitent ne bi vključil v spoved sklepa, da se bo čimprej, ko bo to mogoče, spovedal velikih grehov v posamični spovedi.¹⁷⁵

Spreobrnjenje je dar božjega usmiljenja; penitent pa naj bi s pomočjo božje milosti ustvaril vse tiste pogoje, da bo prejem zakramentalnega odpuščanja ne le veljaven, temveč tudi plodovit. “Za zveličaven prejem zdravila zakramenta pokore mora biti vernik tako pripravljen, da se spreobrne k Bogu s tem, da “zavrne grehe, ki jih je storil, in se sklene poboljšati.”¹⁷⁶ Če vernik za zakrament spovedi na pravi način prosi in je pravilno pripravljen in mu pravo ne brani, da bi se spovedal,¹⁷⁷ in če “spovednik ne dvomi o spovedančevi pripravljenosti, naj mu odveze ne odreče in ne odloži.”¹⁷⁸ Vernik ima namreč pravico, da iz duhovnih dobrin Cerkve, predvsem iz božje besede in zakramentov, prejema pomoč od posvečenih pastirjev.¹⁷⁹

Za “zveličaven prejem zdravila zakramenta pokore”¹⁸⁰ je potrebno, da si spovedanec izpraša vest, da se svojih grehov iskreno kesaja in jih obžaluje ter sklene, da se bo poboljšal.¹⁸¹

1. Izpraševanje vesti

Spovedanec se na spoved pripravi predvsem z molitvijo in z izpraševanjem vesti, ko v luči božje besede in Jezusovega oznanila spoznava svojo grešnost in grehe. V ta namen lahko uporabi pripomočke (vzorke) za izpraševanje

---

¹⁷⁵ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 13.3.1999, v: *L'Osservatore Romano*, 14.3.1999.

¹⁷⁶ ZCP kan. 987.

¹⁷⁷ ZCP kan. 843.

¹⁷⁸ ZCP kan. 980.

¹⁷⁹ ZCP kan. 213.

¹⁸⁰ ZCP kan. 987.

¹⁸¹ ZCP kan. 987; 988.

vesti, ki jih najde skoraj v vsakem molitveniku. V veliko pomoč spovedancu so tudi posebne “spovedne zloženske”, ki so v nekaterih cerkvah pri spovednicah na voljo ljudem, posebno še v postnem in adventnem času. Vedno bolj se čuti potreba po “specifičnih” vzorcih za izpraševanje vesti, npr. za otroke, mladostnike in mlade ljudi, za zakonce in starše, za duhovnike in Bogu posvečene osebe, za bolnike in ostarele ljudi. Mnogi odrasli se spovedujejo po načinu, ki so se ga naučili v prvih letih verouka.

Medtem ko *Katekizem katoliške Cerkve* govori o tem, da je “primerno, da prejem tega zakramenta pripravimo z izpraševanjem vesti,”¹⁸² pa zakonik pravi, da si je “treba vest skrbno izprašati.”¹⁸³ Izpraševanje vesti “ob pogledu na Gospodov križ”, je nujno potrebno za pravilno oblikovanje vesti.¹⁸⁴ “Vrni se k svoji vesti, vprašaj jo ... Vrnite se, bratje, v notranjost in v vsem, kar delate, glejte na Pričo, na Boga,” je zapisal sv. Avguštin.¹⁸⁵ K spreobrnitvi duha k Bogu in srca k ljubezni usmiljenega Očeta veliko pomaga vsakdanje spraševanje vesti, ki se priporoča predvsem redovnikom, redovnicam¹⁸⁶ in duhovnikom.¹⁸⁷

2. Kesanje grehov

Kesanje oziroma obžalovanje grehov je najvažnejša sestavina zakramenta spovedi. Kesanje je “dušna žalost in stud nad storjenim grehom, s sklepom v prihodnje ne več grešiti.”¹⁸⁸ Kesanje je začetek in duša “*metanoie*”, ki

---

¹⁸²KKC 1454.

¹⁸³ZCP kan. 988.

¹⁸⁴KKC 1785.

¹⁸⁵KKC 1779.

¹⁸⁶ZCP kan. 664.

¹⁸⁷D 18.

¹⁸⁸KKC 1451.

človeka ponovno pripelje k Bogu kot izgubljenega sina k očetu.¹⁸⁹ Kesanje ustvari v človeku tisto vzdušje,¹⁹⁰ ki je potrebno za zakramentalno odvezo.¹⁹¹

Teologija je ohranila tradicionalno delitev kesanja na “popolno” in “nepopolno”. Kadar kesanje prihaja iz ljubezni do Boga, ljubljenega nad vse, se imenuje “popolno”; takšno kesanje odpušča male grehe, pa tudi velike, če vsebuje trdni sklep, “*votum sacramenti*”, čimprej opraviti zakramentalno spoved.¹⁹² “Nepopolno” kesanje je božji dar in se porodi iz razmišljanja o grdobiji greha ali iz strahu pred večnim pogubljenjem in drugimi kaznimi. Nepopolno kesanje samo po sebi ne doseže odpuščanja velikih grehov, pač pa grešnika pripravi, da dobi odpuščanje v zakramentalni spovedi.¹⁹³ Za veljavno odvezo je dovolj nepopolno kesanje.¹⁹⁴

ZCP se k zahtevi kesanja kot bistvenega dela odpuščanja grehov večkrat vrača. Kesanje je pogoj za odpuščanje;¹⁹⁵ vernik mora pred skupno odvezo, tudi v primeru smrtne nevarnosti, obuditi popolno kesanje;¹⁹⁶ kdor se zaveda velikega greha, pa nima priložnosti za spoved in obstaja tehten razlog (*gravis ratio*), da prejme obhajilo, naj obudi “popolno kesanje”, ki vključuje tudi sklep čimprej opraviti individualno spoved.¹⁹⁷

---

¹⁸⁹Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31.

¹⁹⁰ZCP kan. 959; 987.

¹⁹¹ZCP kan. 980.

¹⁹²KKC 1452.

¹⁹³KKC 1453.

¹⁹⁴Tridentinski cerkveni zbor, Sessio XIV, *De paenitentia*, cap. IV, *De contritione*.

¹⁹⁵ZCP kan. 959; 987.

¹⁹⁶ZCP kan. 962.

¹⁹⁷ZCP kan. 916. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23-24. Govor Ap. penit., 13.3.1999, v: *L'Osservatore Romano*, 14.3.1999.

V primeru, da spovednik kot “sodnik” dvomi o zadostni spovedančevi pripravljenosti, da prejme zakramentalno odvezo, naj kot spovednik “zdravnik” naredi vse in pomaga spovedancu, da v svoji notranjosti ustvari vse tiste pogoje, ki so potrebni za veljavno zakramentalno odvezo.¹⁹⁸

3. Priznanje - spoved - grehov

Priznanje grehov spovedniku je prav tako bistveni element zakramenta spovedi. Tridentinski cerkveni zbor celo pravi, da morajo spokorniki pri spovedi navesti vse velike grehe po vrsti in številu, ki se jih po skrbnem izpraševanju vesti zavedo, in da je to božjepravna določba; kdor pa bi trdil drugače, naj bo izobčen.¹⁹⁹ S priznanjem “pogleda človek v obraz grehom, prevzame zanje odgovornost in se s tem znova odpre Bogu in občestvu Cerkve”; izpoved grehov nas z zgolj človeškega vidika osvobaja in lajša spravo z drugim.²⁰⁰ Spovednik kot “sodnik” in kot “zdravnik” mora poznati grešnikovo “bolezen”, da jo bo pravilno ocenil in svetoval učinkovito “terapijo”, ko bo pri nalaganju pokore upošteval vrsto in število grehov in spovedančevo zmožnost.²⁰¹

“Če se bolnik sramuje odkriti zdravniku svojo rano, tedaj zdravnik ne ozdravi tega, česar ne pozna,” pravi sv. Hieronim.²⁰² K t.i. “integralni spovedi grehov”, ki jo zahteva tridentinski cerkveni zbor, se vrne papež Janez Pavel II., ko pravi, da danes “žal nemalo vernikov, ko pristopajo k zakramentu pokore, ne prizna vseh smrtnih grehov ... Deloma je za to krivo zmotno zmanjševanje moralne zavesti zgolj na tako imenovano ‘temeljno odločitev’, deloma

---

¹⁹⁸ZCP kan. 978.

¹⁹⁹Tridentinski cerkveni zbor, Sessio XIV, *De paenitentia*, cap. V, *De confessione*; *Canones de sanctissimo paenitentiae Sacramento*, can. 7. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23.

²⁰⁰KKC 1455.

²⁰¹Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31. ZCP kan. 979; 981.

²⁰²KKC 1456.

prav tako napačno zoževanje vsebine moralnega zakona samo na zapoved ljubezni, ki si jo pogosto razlagajo presplošno in izključuje druge grehe. Delno je krivo tudi samovoljno in omejevalno tolmačenje 'svobode božjih otrok', ki naj bi bila zaupen zaseben odnos brez posredovanja Cerkve, in morda je prav to najbolj razširjen razlog za takšno ravnanje.²⁰³ Spoved grehov je potrebna za odpuščanje smrtnih grehov. Popolno kesanje sicer izbriše smrtno grehe, če je v kesanje vključen tudi sklep, spovedati se individualno čimprej, ko bo mogoče.²⁰⁴

Božja milost je nezdružljiva s stanjem velikega greha; zato se mora penitent spovedati vseh velikih grehov, ki se jih zaveda; zakramentalna odveza se hkrati podeli za vse velike grehe, ne pa samo za nekatere.²⁰⁵ Pri t.i. celoviti ali "integralni spovedi" grehov pa je potrebno razlikovati med materialno in formalno celovitostjo.

Materialna celovitost se nanaša na objekt spovedi in vključuje izpoved "po vrsti in številu vseh velikih grehov, ... ki še niso bili neposredno odpuščeni," in se jih penitent "po skrbnem izpraševanju vesti zaveda."²⁰⁶ Materialna integriteta pa penitenta ne obvezuje v primeru fizične ali moralne nezmožnosti. Med "fizične nezmožnosti" spadajo npr. težka bolezen, izguba spomina, nepoznanje jezika, gluhoti in nemost, neposredna smrtna nevarnost. Težka bolezen je velikokrat vzrok nezmožnosti upoštevati materialno celovitost spovedi; v takih primerih zadostuje splošna spoved grehov.²⁰⁷ Gluhoneme osebe niso dolžne uporabiti možnosti, da grehe napišejo, ker bi s tem lahko izpostavile v nevarnost diskretnost spovedi in ker niso dolžne uporabiti izrednih načinov spovedovanja.

Med "moralno nezmožnost" pa se prištevajo primeri, ki so povezani s spovednikom, s spovedancem ali s tretjo osebo in bi povzročili veliko duhovno ali materialno škodo. Da se pri spovedi "zamolči" smrtni greh, je potrebno, da so navzoči vsi trije pogoji skupaj: da ni mogoče brez velikih težav najti drugega spovednika, da spovedi ni mogoče

---

²⁰³ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 24.3.1996, CD 70, str. 55.

²⁰⁴ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 13.3.1999, v: *L'Osservatore Romano*, 14.3.1999.

²⁰⁵ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 20.3.1998, v: *L'Osservatore Romano*, 22.3.1998.

²⁰⁶ ZCP kan. 988.

²⁰⁷ Obrednik Bolniško maziljenje, št. 30; 172.

preložiti in da se penitent ne spove samo tistih grehov, ki mu je moralno nemogoče spovedati se jih določenemu spovedniku, npr. da bi bilo penitentovo dobro ime v veliki nevarnosti, veliko pohujšanje zaradi bližine drugih oseb pri spovednici; poznanje spovednika, da se starši, bratje, sestre morajo spovedati velikega greha sinu duhovniku. So namreč ljudje, ki bi raje umrli brez spovedi, kot pa da bi se spovedali znanemu duhovniku.²⁰⁸

Formalna celovitost ali integriteta se nanaša na subjekt, to je na penitenta, ki se je dolžan spovedati vseh smrtnih grehov, ki se jih zaveda, upoštevajoč trenutno osebno stanje in okoliščine spovedi. Formalna celovitost se vedno zahteva; materialna pa je velikokrat odvisna od posebnih okoliščin, ki ne zahtevajo materialne integritete spovedi.²⁰⁹ Danes bolj kot integralna obtožba grehov pomeni problem pomanjkanje čuta za greh, ki je eden od vzrokov, da mnogi kristjani ne hodijo k spovedi ali pa samo občasno. Papež Janez Pavel II. pravi, da je mogoče odvezati od greha le tistega, ki ima pravilno zavest o grehu, ta pa je zelo upadla.²¹⁰

Posebni problem so lahko za spovednika občasni penitenti, ki niso sposobni spovedati se vseh velikih grehov "po vrsti in številu". Spovednik naj bi upošteval navodilo papeškega sveta za družino, ki pravi: "Ko k spovedi pristopa priložnostni spovedanec, ki že dalj časa ni bil pri spovedi in živi v splošno težkem stanju, ga je potrebno še pred neposrednimi in konkretnimi vprašanji glede odgovornega starševstva in na splošno glede čistosti poučiti, da bo te dolžnosti doumel v luči vere. Zato mu je potrebno v primeru, da bi bilo priznanje grehov nepopolno in iz navade, pomagati, da bi svoje življenje presojal pred Bogom."²¹¹

---

²⁰⁸Sv. Tomaž Akvinski, *Summ. Theol. Suppl.*, III a, q. 8, a 4 ad 6.

²⁰⁹F.M.Cappello, *Tractatus canonico-moralis*, II, Torino 1963, str. 140-155. M. Calvi, *Le disposizioni del fedele per il sacramento della penitenza*, v: *Il sacramento della Penitenza*, str. 53-55.

²¹⁰Janez Pavel II., govor Ap. penit., 17.3.1997, v: *L'Osservatore Romano*, 18.3.1997.

²¹¹Papeški svet za družino, *Priročnik za spovednike*, 12.2.1997, CD 70, str. 67, št. 3-3.

Po cerkveni zapovedi so se verniki, ki so prišli v leta razločevanja, to je izpolnjenih sedem let starosti, dolžni spovedati se vsaj enkrat v letu velikih grehov, ki se jih zavedajo.²¹² Tudi otroci so dolžni, preden prejmejo prvo sveto obhajilo, pristopiti k zakramentu pokore.²¹³

4. Zadoščevanje - pokora

“Spovednik naj naloži zdravilno in primerno pokoro, oziraje se na vrsto in število grehov, upošteva pa naj spovedančevo zmožnost; spovedanec je dolžan sam opraviti pokoro.”²¹⁴

Odveza odstrani greh, ne popravi pa vsega raznovrstnega nereda. Od greha odvezani penitent mora znova pridobiti polnost duhovnega zdravja in na primeren način “zadostiti” za svoje grehe ali “opraviti pokoro zanje”.²¹⁵ Zadoščevanje je “sklepno dejanje zakramentalnega znamenja pokore in znamenje osebne obveznosti, da bo kristjan začel novo življenje. Zato “dejanja zadoščevanja ne bi smeli skrčiti na nekaj molitvenih obrazcev, marveč naj bi jih sestavljala dejanja bogoslužja, ljubezni in usmiljenja.”²¹⁶ *Katekizem katoliške Cerkve* pravi, da mora pokora, ki jo naloži spovednik, “upoštevati spokornikove osebne razmere in mora iskati njegov duhovni blagor. Kolikor je mogoče, mora ustrezati teži in naravi storjenih grehov.”²¹⁷ Velja pa načelo, ki ga zagovarja papež Janez Pavel II., da je bolje ne prevelika pokora, ki jo spovedanec opravi z gorečnostjo, kot pa težka pokora, ki je grešnik ne opravi

---

²¹²ZCP kan. 989. KKC 1456.

²¹³ZCP kan. 914. Pavel VI., *Evharistična skriunost*, 25.5.1967, št. 28. Kongregacija na disciplino zakramentov in Kongregacija za duhovščino, *Izjava*, 24.5.1973.

²¹⁴ZCP kan. 981.

²¹⁵KKC 1459.

²¹⁶Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31, III.

²¹⁷KKC 1460.

ali pa jo opravi z nejevoljo.²¹⁸ Spokornik ima namreč pravico do take pokore, da jo bo mogel opraviti brez odlašanja in brez velikih težav kot duhovno zdravilo in sredstvo proti grehu in vir milosti zaboljšanje.²¹⁹ Papež Janez Pavel II. večji del govora Apostolski penitenciariji leta 1995 nameni vprašanju “zveličavne pokore” in pravi: “Pri nalaganju zveličavne pokore je treba uporabiti merilo pravičnosti in zlasti modro izbrane pokore v nasprotju s storjenim grehom, ki tako ustreza posebnim potrebam spovedanca ... Jasno je, da mora biti zakramentalno zadoščevanje predvsem molitev. Kajti molitev hvali Boga in sovraži greh kot žalitev Boga, priznava hudobijo in nemoč grešnika ter ponižno in zaupno prosi pomoči ... Treba je upoštevati poleg količinskega sorazmerja med storjenim grehom in potrebnim zadoščevanjem tudi spokornikovo stopnjo pobožnosti, duhovno kulturo, samo sposobnost dojemanja in pozornosti ter morebitno nagnjenost k napačni tankovestnosti.”

Poleg molitve pa je potrebno “izbrati tudi takšna dela, ob katerih se bo spokornik uspešno vadil v kreposti ... Tako mu bo lažje delati dobro in se izogibati zla. Običajno je treba uporabiti določen ‘protiukrep’ kot zdravilo proti storjenemu dejanju ... Za zločin splava ... bi lahko bil primeren odgovor pokore prizadevanje v podporo in zaščito življenja v vseh oblikah ... Primeren odgovor na grehe proti pravičnosti ... bi lahko bil ... človekova darežljivost, ki bi presegala škodo, povzročeno bližnjemu ... Omejevanje v hrani je toliko bolj hvalevredno, če se to, kar se odvzame lastnemu zadovoljstvu, podari v človekoljubne namene. Vendar pa mora spovednik biti skrajno previden, preden naloži ali tudi samo dovoli opravljanje neprimernih oblik pokore.”²²⁰

Pri nalaganju pokore je treba upoštevati molitve in dejanja, ki so povezana z odpustki; nauk in praksa odpustkov sta tesno povezana z učinki zakramenta pokore in verniki, ki se spovedujejo, želijo tudi biti deležni odpuščanja časne

---

²¹⁸ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3. 1995, CD 70, str. 50-51.

²¹⁹ V. Papež, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, Ljubljana 1999, str. 36.

²²⁰ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 50-51.

kazni za grehe.²²¹ Pokora, ki je nekoč imela zadostilni značaj božji pravičnosti, pa z reformo zakramenta spovedi dobi predvsem terapevtski in pedagoški značaj in pomen, ki je bil vedno prisoten v praksi vzhodne Cerkve.²²² Spovedanec je dolžan opraviti naloženo pokoro osebno.²²³

---

²²¹Tridentinski cerkveni zbor, Sessio XIV, *De paenitentia, cap. VIII: De satisfactionis necessitate et fructu; De operibus satisfactionis*. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 20.3. 1998, v: *L'Osservatore Romano*, 22.3.1998. KKC 1471. ZCP kan. 992; 993.

²²²B. Petra, *La prassi penitenziale nelle chiese orientali*, v: *Credere oggi* 95 (1996) 76-77.

²²³ZCP kan. 981; ZCP 1917 kan. 887.

7. Spovednik in spovedanec

V duhovnikovem služenju Cerкви je Kristus sam navzoč, zato spovednik pri podeljevanju zakramenta pokore deluje “*in persona Christi Capitis*”, vendar to ne pomeni, da bi bil duhovnik s tem že “zavarovan zoper vse človeške slabosti, duha gospodovalnosti, zmot, celo greha, ... dejanja, ki niso vselej znamenje zvestobe evangeliju in morejo zaradi tega škodovati apostolski rodovitnosti Cerkve.”²²⁴ Spovednik tudi ni “gospodar, ampak služabnik božjega odpuščanja” in se mora zato pri podeljevanju tega zakramenta “zediniti s Kristusovim namenom in njegovo ljubeznijo.”²²⁵ Papež Janez Pavel II. govori o duhovniku, ki zakramentalno zastopa Jezusa Kristusa in ponavlja njegovo znamenje odpuščanja in pokore.²²⁶ Prav v zakramentu pokore postane spovednik na poseben način “pričevalec božjega sočutja z grešniki”.²²⁷ Ljudje, ki pridejo k duhovniku, upajo, da bodo v njem “našli ne samo človeka, ki jih sprejema, ki rad posluša in jim izpričuje iskreno simpatijo, ampak tudi in predvsem človeka, ki jim pomaga, da gledajo Boga, da se dvigajo k njemu. Potrebno je, da je duhovnik oblikovan za globoko pristrčnost z Bogom.”²²⁸

---

²²⁴KKC 1550.

²²⁵KKC 1466.

²²⁶Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 15.

²²⁷Prav tam, št. 26.

²²⁸Prav tam, št. 47.

Duhovnik v spovednici se “mora imeti za služabnika Jezusa Kristusa, zakramenta božje ljubezni do človeka.”²²⁹ Bogoslužna dejanja, med katera spada tudi zakrament pokore, niso zasebna duhovnikova dejanja, marveč so “opravila Kristusa in Cerkve”,²³⁰ zato se mora duhovnik zvesto ravnati po nauku Cerkve in določbah, ki jih je izdala pristojna cerkvena oblast.²³¹

ZCP daje nekaj konkretnih navodil, ki naj usmerjajo odnos med spovednikom in spovedancem v zakramentu pokore:

- Duhovnik naj spoštuje in dosledno upošteva penitentovo pravico do osebne, individualne spovedi, ki je redni način sprave vernika z Bogom in Cerkvijo.²³²

- Duhovnik naj bo ljudem velikodušno, s potrpljenjem in prijaznostjo na voljo za spoved ob zanje ugodnih določenih dnevih in urah; vsaka duša je vredna časa, pozornosti in ljubeznivosti. Kristusova ljubezen je vir duhovne razpoložljivosti.²³³

- Pravi prostor za podeljevanje zakramenta spovedi je cerkev ali kapela; kraj spovedovanja pa je spovednica ali spovedni kabinet.²³⁴

- Spovednik naj spoštuje in upošteva penitentovo pravico do zasebnosti oziroma anonimnosti, zato naj ima v spovednici pritrjeno mrežo med spovednikom in spovedancem, ki jo lahko le-ta prosto uporablja.²³⁵

---

²²⁹Prav tam, št. 73.

²³⁰ZCP kan. 834; 837; 840.

²³¹ZCP kan. 978.

²³²ZCP kan. 960. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str.23. Govor Ap. penit., 30.3.1990, CD 70, str. 29-30. V. Papež, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, str. 34-35.

²³³ZCP kan. 986. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23. Govor Ap. penit., 30.3.1990, CD 70, str. 30-31.

²³⁴ZCP kan. 964.

²³⁵ZCP kan. 964. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 41. Papeški svet za razlago zakonskih besedil, 16.6.1998.

- Spovednik naj pri spovedovanju pomni, da je tako sodnik kot zdravnik in da ga je Bog postavil za služabnika božje pravičnosti in božjega usmiljenja, da bi skrbel za božjo čast in zveličanje vernikov.²³⁶
- Spovednik naj bo pri vpraševanju razsoden in nevsiljiv in naj ne poizveduje po imenu soudeleženca pri nečistem grehu.²³⁷
- Spovednik naj spovedancu naloži zdravilno in primerno pokoro, oziraje se na vrsto in število grehov, upošteva naj tudi spovedančevo zmožnost, starost, pobožnost, okoliščine, duhovno kulturo spovedanca itd.²³⁸
- Duhovnika veže spovedna molčečnost, zato mu je absolutno prepovedano, da bi z besedo ali na kakršenkoli način in iz kateregakoli razloga izdal spovedanca oziroma materijo spovedi.²³⁹
- Spovedniku je tudi povsem prepovedano uporabljati vednost, dobljeni pri spovedi; teh spoznanj ne sme uporabljati na noben način pri zunanjem vodstvu.²⁴⁰
- Spovednik, če ne dvomi o spovedančevi pripravljenosti za dopustni in veljavni prejem zakramenta sprave, naj mu odveze ne odreče in ne odloži.²⁴¹
- Zakonik ni naklonjen temu, da bi učitelj novicev, ravnatelj semenišča in drugih vzgojnih zavodih spovedoval svoje gojence, ki bivajo z njim v isti hiši ali zavodu.²⁴²

---

²³⁶ZCP kan. 978.

²³⁷ZCP kan. 979. Kongregacija sv. oficija, instr., *Ecclesia numquam*, 16.5.1943.

²³⁸ZCP kan. 981. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 40-41. Govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 49-51.

²³⁹ZCP kan. 983; 1388. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 12.3.1994, CD 70, str. 45-46. Obrednik *Sv. pokora*, št. 10 d.

²⁴⁰ZCP kan. 984. V. Papež, *Das Recht der Ordensleute auf Schutz der eigenen Intimsphaere und ihre Respektierung durch die Oberen*, v: *Ordenskorrespondenz* 36 (1995) 297-316.

²⁴¹ZCP kan. 980; 841; 843.

²⁴²ZCP kan. 985; 630.

Poleg teh pravnih določb, ki neposredno ali posredno urejujejo odnos med spovednikom in spovedancem, pa najdemo v govorih papeža Janeza Pavla II. še vrsto drugih zelo pomembnih smernic, ki naj bi jih spovednik poznal in upošteval, da bo v spovednici posnemal Kristusa, učitelja resnice, zdravnika duš, rahločutnega prijatelja, najplemenitejšega sodnika, ki vstopa v človekovo vest in ohranja tajnost,²⁴³ in da spovedi ne bo naredil “odvratne in mučne, posebno pri ljudeh, katerih religioznost je šibka ali pri katerih se je začel proces spreobrnitve.”²⁴⁴

Papež poudari, da je spovedovanje ena izmed “prvenstvenih dolžnosti” in “najbolj vzvišena in delikatna naloga vsakega duhovnika, pri kateri ne opravlja samo službe ‘ključev’, ampak tudi učiteljsko službo Cerkve.”²⁴⁵

Spovednik pri spovedovanju na neki način uresničuje smisel Kristusovega učlovečenja, zato to zakramentalno dejanje ni samo “sveto opravilo” samo v sebi, temveč je tudi učinkovito sredstvo posvečevanja za spovednika samega, kar nam potrjujejo številni duhovniki, svetniški zgledi, ki prihajajo prav iz spovednice.²⁴⁶

Duhovnik naj bi bil za spovedovanje temeljito pripravljen; odlikuje naj ga zvestoba Cerkvi in cerkvenemu učiteljstvu, gorečnost in svetost življenja; preko molitve bo deležen potrebnega spoznanja in razsvetljenja.²⁴⁷ Vsaka duša “je vredna časa, pozornosti in ljubeznivosti”, zato naj se spovednik z “modrostjo, potrpljenjem in prijaznostjo daje penitentom na razpolago.”²⁴⁸

Nagovora, ki ju je imel Apostolski penitenciariji leta 1993 in 1994, skoraj v celoti namenja odnosu med spovednikom in spovedancem, ko pravi, da zakrament sprave deluje “*ex opere operantis*” v korist penitenta, zato naj

---

²⁴³ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 47.

²⁴⁴ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 39.

²⁴⁵ Janez Pavel II., govor Ap. penit. 19.3.1989, CD 70, str. 27. Govor Ap. penit., 12.3.1994, CD 70, str. 45.

²⁴⁶ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 19.3.1989, CD 70, str. 27. Govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 39. Govor Ap. penit., 12.3.1994, CD 70, str. 46.

²⁴⁷ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3.1989, CD 70, str. 26.

²⁴⁸ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.3.1990, CD 70, str. 30.

duhovnik nikdar ne pojmuje te svoje službe kot “*nudum ministerium*”, temveč naj bo očetovski in bratski; naj pokaže vse “človeško ponašanje” in pomaga penitentu, da se bo čim lažje in bolje spovedal. Spovednik ne sme narediti spovedi “odvratne in mučne”, posebno še, če gre za ljudi, ki so šibki v veri in šele na začetku svoje poti spreobrnjenja. Glede šeste božje zapovedi naj bo “delikaten”; s skrupulanti naj bo potrpežljiv in ljubezniv in naj do penitenta pokaže toliko večje usmiljenje, kolikor večja je njegova moralna revščina. V težkih primerih pa naj pokaže ponižnost in naj mu ne bo “nerodno” penitenta poslati k za določen primer pristojnemu spovedniku. Spovednik naj v spovedancu vzbudi zaupanje, opozori pa naj ga tudi na napuh in na zaupanje v samega sebe, ki preprečujeta spreobrnjenje in sodelovanje z božjo milostjo. S “psihološko fineso” naj spovednik pomaga penitentu; seveda pa spoved ni in ne sme postati neke vrste psihoanaliza. Spovednik naj pomni, da je spovedna molčečnost absolutna in zavarovana s težkimi cerkveni kaznimi. Ne samo, da spovednik ne sme razodeti penitentove identitete in njegove grehe, ampak se mora izogibati, da ne bi uporabil vednosti glede na dejanja in okoliščine, ki bi grešniku škodovala. Spovednik tudi spovedancu zunaj spovedi ne sme razodeti, kar je slišal pri spovedi, razen če bi to penitent izrecno dovolil. Diskretnost zahteva, da tudi penitent molči o tem, kar je slišal od spovednika v spovednici. Površni duhovniki glede tega dajejo veliko pohujšanje in ljudi odvrtaajo od spovedi.²⁴⁹

Spovednik, pravi papež Janez Pavel II., naj nikoli ne izraža “osuplosti, kakršnakoli že je teža ... grehov, ki jih je spovedanec priznal; nikoli ne sme izreči besed, ki bi zvenele kot obtožba človeka namesto greha; nikoli ne sme vtiskati v srce groze namesto strahu; nikoli ne sme spraševati o zadevah spovedančevega življenja; nikoli ne sme uporabiti izrazov, ki bi ranili; nikoli ne sme pokazati, da je nestrpen ali da nima časa, ali priganjati spovedanca z opominjanjem, naj pohiti; spovednik naj kaže veder obraz in se izogiba kretenj, ki bi lahko pomenile začudenje, grajo in ironijo; spovedancu ne sme vsiljevati svojega okusa pri izbiri načina spovedovanja, to je iz oči v oči ali skozi

---

²⁴⁹Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 39-40. Govor Ap. penit., 12.3.1994, CD 770, str. 44-46.

mrežo v spovednici ... Spovednik mora znati končati svoj pogovor s spovedancem z utemeljeno spodbudo, v kateri odmeva neskončno Gospodovo usmiljenje: "Tudi jaz te ne obsojam. Pojdi in odslej ne greši več" (Jn 8,11).²⁵⁰

Cerkveni dokumenti poudarjajo, da je potrebno že bogoslovce v času študija temeljito pripraviti na opravljanje svete službe, še posebej za obhajanje zakramentov in za občevanje z ljudmi, in naj si z vajo pridobijo tiste kreposti, ki so cenjene v občevanju z ljudmi, da bodo sposobni uresničevati primerno skladnost med človeškimi in nadnaravnimi dobrinami.²⁵¹ Duhovnik-spovednik mora imeti določene človeške kreposti, kot so: modrost, diskretnost, razsodnost, umirjena odločnost združena s krotkostjo in dobroto; poleg temeljitega poznanja teologije, psihologije in pedagogike, mora biti večš dialoga in predvsem poznati božjo besedo in jo posredovati penitentu.²⁵² Med spovednikom in spovedancem se mora vzpostaviti bolj bratski dialog kot pa izpraševanje.²⁵³

Še vedno je velikega pomena za današnji čas navodilo nekdanjega Sv. oficija iz leta 1943, s katerim daje spovednikom nekaj konkretnih navodil glede spraševanja pri spovedi, predvsem o grehilih zoper šesto božjo zapoved.²⁵⁴ Čeprav je dokument izšel pred mnogimi leti, pa je še vedno v glavnih smernicah pomemben tudi danes. Poudarjena so tri načela: da je treba ostati pri spovedi v okviru zakramenta spovedi, da se je treba izogibati vsega, kar bi spoved naredilo zoprno in težko, in končno spovednik ne sme dati videza radovednosti, boleznega zanimanja in spraševanja. Spovedniku je zaupana skrb za dušo, ne za telo, njegova naloga ni, da bi penitenta poučeval o skrivnostih

---

²⁵⁰ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 41. Govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 48.

²⁵¹ ZCP kan. 256; 245.

²⁵² Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 29.

²⁵³ Mednarodna teološka komisija, *Sprava in pokora*, 29.6.1983, št. 345.

²⁵⁴ Sv. oficij, *Navodilo o vedenju spovednikov glede 6. božje zapovedi*, 16.5.1943. Obrednik *Sveta pokora*, 10 a. Papeški svet za družino, *Priročnik za spovednike*, št. 3.

življenja. K tem mislim se vrne papež Janez Pavel II. v govoru Apostolski penitencijariji leta 1998 in sicer poudari, da so navodila zgoraj omenjenega dokumenta še danes “zelo aktualna”.²⁵⁵

Medtem ko sedanji Zakonik cerkvenega prava pravi na splošno, naj bo spovednik pri spraševanju razsoden in nevsiljiv,²⁵⁶ pa je bil prejšnji zakonik bolj konkreten: Sploh naj se duhovnik varuje, ... da ne bo koga zadrževal z radovednimi ali nepotrebnimi vprašanji, zlasti glede šeste božje zapovedi, in posebno da ne bo mlajših neprevidno spraševal, česar ne vedo.²⁵⁷ Sicer pa velja tradicionalno in preizkušeno načelo moralnih teologov in pravnikov, ki pravi: “*In materia luxuriae multo melius est in pluribus deficere ratione integritatis Confessionis, quam in uno superabundare.*”

---

²⁵⁵ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 20.3.1998, v: *L'Osservatore Romano*, 22.3.1998, str. 6.

²⁵⁶ ZCP kan. 979.

²⁵⁷ ZCP 1917 kan. 888.

8. Pogostna spoved

Cerkveno učiteljstvo je vedno priporočalo pogostno prejetje zakramenta spovedi ne le določenim skupinam vernikom, ki so zaradi posebne poklicanosti k popolnosti dolžni prizadevati si za svetost življenja, npr.: bogoslovci, duhovniki, redovniki, redovnice, temveč tudi vernikom laikom, ki so prav tako poklicani k svetosti,²⁵⁸ in ki tudi preko prejetja zakramenta sprave izvršujejo skupno duhovništvo.²⁵⁹ ZCP zagotavlja vsakemu verniku relativno pravico, da iz duhovnih dobrin Cerkve, predvsem iz božje besede in zakramentov, prejema pomoč od posvečenih pastirjev,²⁶⁰ da bo po svoji zmožnosti mogel sveto živeti in prispevati svoj delež k rasti in nenehnemu posvečenju Cerkve.²⁶¹ Vernik je dolžan, da se spoveduje samo “velikih ali smrtnih” grehov, tako po vrsti kot po številu, ki jih je storil po krstu in še niso bili neposredno odpuščeni pri posamični spovedi; spoved “malih grehov” pa se vernikom priporoča.²⁶²

---

²⁵⁸C 39-42. Janez Pavel II., ap. spod., *Krščanski laiki*, 30.12.1988, CD 41, št. 16-17.

²⁵⁹C 11.

²⁶⁰ZCP kan. 213. V. Papež, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, str. 34-36. *Pravice spovedanca v zakramentu spovedi*, v: CSS 32 (1998) 239-242.

²⁶¹ZCP kan. 210.

²⁶²ZCP kan. 916; 988.

Vsakega vernika, ki je prišel v “leta razločevanja”, to pomeni, da je izpolnil sedmo leto starosti,²⁶³ veže druga cerkvena zapoved,²⁶⁴ da se “vsaj enkrat na leto vestno spove svojih velikih grehov,”²⁶⁵ in v velikonočnem času prejme obhajilo, razen če je to dolžnost iz upravičenega razloga spolnil v drugem času med letom.²⁶⁶ Dolžnost prejema zakramenta spovedi “vsaj enkrat na leto” pa veže le tistega kristjana, ki se po skrbnem spraševanju vesti zaveda velikega greha.

Cerkveno učiteljstvo je ohranilo tradicionalno ločevanje grehov na “smrtne ali velike”, za katere se zahteva tehtna, pomembna vsebina, polno spoznanje in popolna privolitvev, in “male ali odpustljive”, kadar se vernik ne ravna po božji postavi v majhni stvari, oziroma v veliki, a brez polnega spoznanja ali popolne privolitve.²⁶⁷

Pogostno spoved so začeli uvajati v prakso že v 5. st., ko se je pod vplivom irskih menihov širila individualna spoved in možnost opraviti pokoro tudi po odvezi od grehov.²⁶⁸ Četrty lateranski cerkveni zbor leta 1215 uvede obveznost spovedati se grehov vsaj enkrat na leto in prejeti tudi sveto obhajilo in na ta način globoko medsebojno poveže zakrament spovedi z evharistijo. Spoved postane priprava na obhajilo, ki naj bi bilo čimbolj pogostno, z njim pa tudi spoved. Vernike se spodbuja k spovedi malih grehov. V meniških skupnostih je uvedena praksa tedenske spovedi, ki vpliva tudi na vernike.²⁶⁹

---

²⁶³ZCP kan. 11.

²⁶⁴KKC 2042.

²⁶⁵ZCP kan. 989.

²⁶⁶ZCP kan. 920; KKC 2042.

²⁶⁷KKC 1849-1864. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 13.3.1999, v: *L'Osservatore Romano*, 14.3.1999, str. 5. Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 17. Janez Pavel II., *Sijaj resnice*, št. 69-70.

²⁶⁸R. Falsini, *La Confessione di devozione*, Casale Monferrato 1981, 135-136. A. Migliavacca, *La Confessione frequente di devozione: studio teologico-giuridico sul periodo fra Codici del 1917 e del 1983*, v: *Periodica* 87 (1998) 7-38.

²⁶⁹4.lateranski koncil, kan. 21, DS 812.

Tridentinski cerkveni zbor uči, da je spoved malih grehov koristna in zato tudi dovoljena, ni pa obvezna, saj se mali grehi odpustijo tudi na druge načine.²⁷⁰ Papež Benedikt XIV. je odločil, da je spoved malih grehov potrebna za pridobitev duhovnih dobrin, npr. svetoletnega odpustka, in da cerkvena oblast lahko določi te pogoje.²⁷¹

Papež Pij X. pa je znan po tem, da je zelo priporočil zgodnje in pogostno obhajilo in s tem tudi spoved malih grehov, ki pripravi vernika na vreden prejem obhajila.²⁷²

Zakonik cerkvenega prava iz leta 1917 sprejme učenje tridentinskega cerkvenega zbora in določi, da se mora človek "spovedati vseh smrtnih grehov, ki se jih zaveda, in označiti pri spovedi okoliščine, ki vrsto greha spremenijo; odpustljivi grehi pa so zadostna, ne pa potrebna tvar za zakrament pokore."²⁷³ Tudi kasnejši cerkveni dokumenti spodbujajo k pogostnemu obhajilu, s tem pa tudi k prejemanju zakramenta spovedi malih grehov.²⁷⁴

Drugi vatikanski cerkveni zbor določi pravilo, da se "obred in obrazci spovedovanja tako spremenijo, da bodo jasneje izražali naravo in učinek zakramenta."²⁷⁵ V spremenjenem obredniku pride do izraza kristološko-ekleziološki vidik spovedi, njegova sprava z Bogom in Cerkvijo, socialna razsežnost greha in liturgično ovrednotenje tega zakramenta.

Pogostna spoved je koristna za duhovno življenje in potrebna na poti osebnega spreobrnjenja in zvestobe božji milosti. Pogostna spoved malih grehov je toliko bolj potrebna v naših časih, ko upada čut za greh in za Boga, in so

---

²⁷⁰ Tridentinski koncil, Sessio XIV, cap. 5, can. 7, DS 1679-1683.

²⁷¹ Benedikt XIV, okrož., *Inter praeteritos*, 3.12.1749, v: *CIC Fontes*, II, 404.

²⁷² Pij X., odlok, *Sacra tridentina synodus*, 20.12.1905, v: DS 3381.

²⁷³ ZCP 1917 kan. 901-902.

²⁷⁴ Pij XII., okrož., *Mystici Corporis Christi*, 29.6.1943. Janez XXIII., okrož., *Sacerdoti nostra primordia*, 1.8.1959. Pavel VI., govor 21.4.1978. *Communicationes* 10 (1978) 17.

²⁷⁵ B 72.

mnogi kristjani zapadli individualizmu, da namreč lahko dobijo odpuščenje grehov neposredno od Boga, brez posredovanja Cerkve v zakramentu spovedi; pravijo, da se “sami spovedo Bogu.”²⁷⁶

Novi zakonik v primerjavi s prejšnjim iz leta 1917 uporablja bolj spodbudno pastoralno kot pa pravno obvezujočo obliko, saj pravi, da se “vernikom priporoča, da se spovedujejo tudi malih grehov,”²⁷⁷ ker taka spoved veliko pripomore k duhovnemu napredku, varuje pred velikimi grehi, utrjuje v človeku stanje božje milosti in vernika vodi po poti spreobrnjenja.²⁷⁸ Mali greh namreč “oslablja ljubezen, izraža neurejeno nagnenje do ustvarjenih dobrin, ovira napredek duše v izvrševanju kreposti in nramnega dobrega in zasluži častne kazni.” Čeprav mali greh “ne prelomi zaveze z Bogom,” nas polagoma pripravi do tega, da “storimo smrtni greh.”²⁷⁹

Pogostna spoved, ki je vezana na spoved malih grehov in na vreden prejem obhajila, pa ne sme postati neke vrste “pobožna navada”, brez vidnih sadov v duhovnem in krščanskem življenju. Pogostna spoved lahko vodi vernika tudi v individualizem, ker zakriva občestveni značaj spokornosti, kar pride še posebno do izraza v skupni pripravi na spoved s posamično spovedjo, ki je edini redni način sprave vernika.²⁸⁰

Pogostna spoved malih grehov pa odpira tudi nekaj teološko-pravnih vprašanj, npr. obveznost spovedati se malih grehov, ki se odpuščajo tudi na druge načine (zakramentalni, dobra dela, post, molitev, prejem evharistije, kesanje), in velikih grehov, ki so bili že “odvezani”. Splošno mnenje je, da so mali grehi zadostna materija za prejem zakramenta sprave. Drugi problem je notranja naravnost spovedi in evharistije, ki prav tako odpušča male grehe;²⁸¹ vendar pa gre pri spovedi za tipično zakramentalno odpuščenje grehov “*ex opere operato*”. Tretji problem

²⁷⁶ Janez Pavel II., govor 15.4.1992, v : *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XV-1, 1107.

²⁷⁷ ZCP kan. 988.

²⁷⁸ *Communicationes* 8 (1976) 116-117; 14 (1982) 48-49; 24 (1992) 294-295.

²⁷⁹ KKC 1863.

²⁸⁰ ZCP kan. 960. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23-24.

²⁸¹ KKC 1436.

pa je vprašanje, ali Cerkev lahko vernike obveže, da se spovedujejo malih grehov, da dosežejo duhovne dobrine, npr. svetoletni odpustek, za katerega se zahteva spoved, ali pa spoved pred prvim obhajilom.²⁸² Dokumenti potrjujejo učenje in prakso Cerkve, da Cerkev lahko določi spoved malih grehov kot pogoj za dosego duhovnih dobrin.²⁸³ Podobno velja za spoved velikih grehov, ki so sicer bili že odpuščeni s splošno odvezo, a se jih je vernik dolžan spovedati v posamični spovedi, preden bi ponovno prejel skupno odvezo.²⁸⁴

Zakonik priporoča pogostno spoved: bogoslovcem, ki “naj se navadijo pogosto pristopati k zakramentu pokore;”²⁸⁵ klerikom, ki naj “pogosto pristopajo k zakramentu pokore;”²⁸⁶ redovnikom, ki “naj se trudijo za spreobrnitev duha k Bogu, si vsak dan izprašujejo vest in pogosto pristopajo k zakramentu pokore;”²⁸⁷ članom svetnih ustanov, ki naj “svobodno pristopajo k zakramentu pokore in ga pogosto prejemaajo;”²⁸⁸ in vernikom, za katere naj župnik skrbi, da bodo “pogosto pristopali k zakramentu pokore.”²⁸⁹ Posredno pa zakonik določa spoved malih grehov kot pogoj za “sadu poln prejem zakramenta zakona,” ko zaročencema “zelo priporoča prejem zakramenta pokore,”²⁹⁰ in pred prejemom prvega obhajila otrok.²⁹¹

---

²⁸²ZCP kan. 914. Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 32, III.

²⁸³Benedikt XIV, *Inter praeteritos*, v: *CIC Fontes II*, 404. ZCP kan. 914. Kongregacija za duhovščino, *Ad normam decreti*, 11.4.1971, v: AAS 64 (1972) 97-176.

²⁸⁴ZCP kan. 962; 963. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23-24.

²⁸⁵ZCP kan. 246.

²⁸⁶ZCP kan. 276. D 18.

²⁸⁷ZCP kan. 664; 630. Janez Pavel II., ap. spod., *Posvečeno življenje*, CD 65, št. 95. V. Papež, *Redovno pravo*, str. 129-130.

²⁸⁸ZCP kan. 719.

²⁸⁹ZCP kan. 528.

²⁹⁰ZCP kan. 1065.

²⁹¹ZCP kan. 914.

Nova zakonodaja odpravlja norme, ki določujejo “vsaj tedensko” oziroma “štirinajstdnevno spovedno prakso;”²⁹² določa pa splošno načelo, da “kdor se zaveda velikega greha, ... naj ne prejme obhajila, ne da bi prej opravil zakramentalno spoved, razen če je za to tehten razlog in ni priložnosti za spoved; v tem primeru je dolžan obuditi popolno kesanje, ki vključuje tudi sklep čimprej opraviti spoved”; spoved malih grehov pa se priporoča.²⁹³

V pravnih normah ni določeno, kaj pomeni beseda “pogosto” (*frequenter*). V nastajanju pravnih določil je bilo predlagano, da bi uporabili besedo “redno” (*regulariter*) namesto “pogosto”, kar pa ni bilo sprejeto z utemeljitvijo, da koncilski dokumenti uporabljajo klasičen izraz “pogosto”.²⁹⁴ Duhovnik, ki je “po Kristusovi volji edini služabnik zakramenta sprave,” naj ljudi spodbuja in jim tudi “realno omogoči, da se bodo pogosto zatekali k zakramentu spovedi.”²⁹⁵ Pogostna spoved ali spoved “iz pobožnosti,” kot jo nekateri imenujejo, je v Cerkvi vedno pomenila odlično sredstvo na poti k svetosti.²⁹⁶

---

²⁹²ZCP 1917 kan. 595; 1367. Kongregacija za redovnike in svetne ustanove, odlok *Dum canonicarum legum*, 8.12. 1970, št. 3, v: AAS 63 (1971) 318-319.

²⁹³ZCP kan. 916; 988.

²⁹⁴*Communicationes* 24 (1992) 279.

²⁹⁵Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 51-52. *Duhovnik, učitelj Besede, služabnik zakramentov in voditelj skupnosti v luči tretjega tisočletja*, 19.3.1999, CD 86, št. III, 3.

²⁹⁶Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 24.

9. Spoved otrok pred prvim obhajilom

Cerkev s pravnimi predpisi zagovarja in ščiti pravico kristjana do zakramentov, ki pa ni absolutna, temveč relativna, saj mora vernik izpolniti nekatere splošne in posebne minimalne pogoje, da bo prejel določen zakrament ne le veljavno temveč tudi dopustno in učinkovito.²⁹⁷ Omejitve pri podeljevanju zakramentov so lahko kazenskega,²⁹⁸ moralnega²⁹⁹ ali disciplinskega značaja.³⁰⁰ Vernik, ki je prišel v leta razločevanja, to je po izpolnjenem sedmem letu starosti,³⁰¹ se je dolžan po cerkveni zapovedi spovedati velikih grehov vsaj enkrat na leto, če se velikih grehov po skrbnem spraševanju vesti zaveda.³⁰² Pravna norma povezuje prvo spoved z prejemom prvega obhajila ko pravi: "Zlasti starši in njihovi namestniki ter župniki so dolžni skrbeti, da se bodo otroci, ko pridejo k pameti, na potreben način pripravili in čimprej po predhodni spovedi nahranili s to nebeško jedjo."³⁰³ Sedanja zakonodaja katoliške Cerkve na ta način potrjuje odločbo papeža Pija X., ki določa, da naj otroci čimprej po predhodni spovedi prejmejo

---

²⁹⁷ZCP kan. 213; 843. V. Papež, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, str. 25-45.

²⁹⁸ZCP kan. 915.

²⁹⁹ZCP kan. 916.

³⁰⁰ZCP kan. 96; 844; 917; 919.

³⁰¹ZCP kan. 11; 97.

³⁰²ZCP kan. 989; KKC 1457.

³⁰³ZCP kan. 914. KKC 1457.

prvo obhajilo.³⁰⁴ Čeprav evharistija kot zakramentalna stvarnost ni neposredno naravnana na odpuščanje velikih grehov,³⁰⁵ pa vendarle obstaja med evharistijo in zakramentom pokore globoka notranja povezanost in naravnost.³⁰⁶

Ker je ponekod pastoralna praksa začela opuščati predhodno spoved pred prvim obhajilom otrok, so pristojne rimske kongregacije izdale več dokumentov, s katerimi so potrdile prejšnjo prakso Cerkve in določile, da je predhodna zakramentalna spoved otrok potrebna za prejem prvega obhajila, in prepovedale prakso, da se otroci pripuščajo k prvemu obhajilu brez predhodne spovedi.

Posebnega pomena za to področje je dodatek k *Splošnemu katehetskemu pravilniku*, ki utemeljuje nekaj navodil, zakaj je potrebno, da otrok prejme zakrament sprave pred prvim obhajilom. V bistvu dokument poudari to, kar je določil že papež Pij X. z znamenitim odlokom o zgodnjem in pogostnem svetem obhajilu. Doba za prejem spovedi in obhajila, "*aetas discretionis*", je doba, ko otrok začne razmišljati, to pa je okrog sedmega leta starosti; v tej dobi naj bi prejel oba zakramenta, saj ga v tej dobi že obvezuje cerkvena zapoved, da se spove in prejme obhajilo vsaj enkrat na leto. Družina, okolje, odnosi z drugimi in verno občestvo vplivajo na oblikovanje moralne zavesti pri otroku; kateheza pa vse te vplive povezuje in usklajuje. Otroku je potrebno na preprost način govoriti o božji ljubezni in hudobiji greha. Otroku, ki je grešil, čuti potrebo po odpuščanju ne le pri starših, temveč tudi pri Bogu. Kateheza otroku pomaga, da v sebi razvije to željo po odpuščanju in mu prikaže spoved kot najbolj naravni način, kako doseči odpuščanje. Spoved mora biti otroku prikazana ne le kot zakrament odpuščanja, ampak tudi kot pomoč v duhovnem napredku in v ljubezni do Boga in bližnjega. Otroka je treba poučiti, da spoved ni nujna za

---

³⁰⁴Pij X., odlok *Quam singulari*, 8.8.1910, v: AAS 2 (1910) 383.

³⁰⁵Janez Pavel II., govor Ap. penit., 13.3.1999, v: *L'Osservatore Romano*, 14.3.1999, str. 5.

³⁰⁶Janez Pavel II., govor Ap. penit., 1.4.2000, v: *L'Osservatore Romano*, 4.4.2000.

prejem obhajila, če ni velikega greha. Otrok ne bo imel psiholoških problemov, če bo primerno pripravljen na prejem zakramenta spovedi. Spoved malih grehov v otroku veča milost in ga utrjuje v dobrem.³⁰⁷

Pastoralna praksa v Sloveniji ni enotna in daje večji poudarek prvemu obhajilu kot pa zakramentu prve spovedi, zato je potrebno prvo spoved “bolj ovrednotiti in samostojno obhajati”, da ne bo “prva spoved nekako v senci prvega obhajila”, in poenotiti starostne meje za prvi prejem zakramentov.³⁰⁸

Nekaj stoletij je Cerkev podeljevala skupaj vse tri zakramente krščanskega uvajanja: krst, birmo, evharistijo. Četrti lateranski cerkveni zbor pa je določil, da se mora vernik, ko pride v dobo prištevnosti, spovedati velikih grehov in vsaj enkrat na leto prejeti sveto obhajilo. S tem je uvedel prakso, da je prejem spovedi priprava na vreden in učinkovit prejem obhajila. Tridentinski cerkveni zbor v bistvu potrди to določbo. Katekizem, ki je sledil tridentinskemu zboru, poudari, da odločitev za pripustitev otrok k prvi spovedi in obhajilu pripada staršem in spovedniku; starost za prejem obeh zakramentov je tista, v kateri so otroci že sposobni razumno ravnati in imajo določeno stopnjo razsodnosti. V pastoralni praksi se vedno bolj poudarja temeljitejša priprava otrok na prvo obhajilo, ne pa tudi na prvo spoved. Prvo obhajilo je prestavljeno v kasnejšo dobo, medtem ko otroci občasno hodijo k spovedi, ker so pač že sposobni narediti velik greh. Proti takšni praksi je nastopil papež Pij X., ki je poudaril, da sta za pogostno obhajilo potrebna stanje božje milosti v otroku in pravi namen. Na ta način je odpravil dvojno starost za prejem zakramenta evharistije in spovedi, saj so ponekod pripuščali k obhajilu šele 14-letne otroke.³⁰⁹

---

³⁰⁷Kongregacija za duhovščino, *Splošni katehetski pravilnik*, 11.4.1971, v: EV 4, Dodatek, št. 391-399: O prvem prejemu zakramenta spovedi in evharistije. *Izjava*, 24.5.1973, v: AAS 65 (1973) 410, s katero se potrjuje, da je predhodna spoved pred prvim obhajilom potrebna. *Odgovor*, 20.5.1977, v: AAS 69 (1977) 427, ki odpravlja pastoralno prakso prvega obhajila brez predhodne spovedi.

³⁰⁸M. Sraka, *Začetno uvajanje otrok v zakrament sprave*, v: CSS 34 (2000) 185-187.

³⁰⁹Pij X., odlok, *Quam singulari*, 8.8.1910, v: AAS 2 (1910) 583.

Zakonik iz leta 1917 povzame navodila papeža Pija X. in jih uzakoni.³¹⁰ Kardinalska komisija je pojasnila, da “raba razuma” za prejem obhajila in starost otroka, ki je že sposoben velikega greha, ni isto; za veliki greh se zahteva več, kot pa se zahteva za prejem prvega obhajila.³¹¹ O pripravljenosti otrok za obhajilo se župnik lahko prepriča tudi z izpitom.³¹²

V nekaterih krajevnih Cerkvah sta se izoblikovali dve smeri glede pripuščanja otrok k prvi spovedi in obhajilu. Prva je zagovarjala tradicionalni način pastoralne prakse in zahtevala pred prvim obhajilom tudi spoved kot pripravo na obhajilo. Druga smer pa je trdila, da otrok s sedmimi leti ni sposoben težkega greha, zato je spoved pred prvim obhajilom ne le nepotrebna, temveč celo škodljiva za psihični razvoj otroka. To mnenje in praksa sta se v šestdesetih letih zelo razširila. Kongregacija za duhovščino in Kongregacija za bogoslužje sta 1973 to mnenje in prakso obsodili in znova poudarili povezanost in naravnost prve spovedi na prejem prvega obhajila.³¹³

Zakonik cerkvenega prava ne daje podrobnih navodil glede prve spovedi otrok, ki je brez dvoma zelo pomemben dogodek v otrokovem življenju, zato jo je potrebno skrbno in vsestransko dobro pripraviti, posebno še s primerno katehezo.³¹⁴ Naloga staršev in župnika je, da se otroci na primeren način in čimprej po predhodni spovedi pripravijo na prvo obhajilo.³¹⁵ Župnik pa je še posebno dolžan skrbeti, da “se otroci s primerno dolgim katehetskim poukom pripravijo na prvi prejem zakramenta pokore in presvete evharistije.”³¹⁶ Ker pa so po sedanji zakonodaji merila za

---

³¹⁰ZCP 1917 kan. 853-854; 859; 905.

³¹¹Kardinalska interpretacijska komisija, 24.2.1920, v: ZCP 1917, Ljubljana 1944, str. 335, opomba kan. 854.

³¹²ZCP 1917 kan. 854.

³¹³Kongregacija za duhovščino in Kongregacija za bogoslužje, *Izjava*, 24.5.1973, v: EV 4, 395. *Splošni katehetski pravilnik*, Dodatek, št. 4.

³¹⁴M. Morgante, *I Sacramenti nel Codice di Diritto Canonico*, Torino 1984, 80-82.

³¹⁵ZCP kan. 914.

³¹⁶ZCP kan. 777.

prejem prvega obhajila zahtevnejša od tistih, ki jih je določil papež Pij X. in Zakonik iz leta 1917,³¹⁷ se tudi za prvo spoved zahteva daljša katehetska priprava in višja starost kot doslej.

Spovednik naj bi pri spovedi otrok upošteval tudi pedagoške zakonitosti otroške dobe. Papež Janez Pavel II. je poudaril, da mora duhovnik za spovedovanje otrok imeti dobro teološko znanje in uporabiti psihološke in pedagoške smernice o tej stopnji otrokovega razvoja. Otrok ne sme biti prikrajšan za Jezusovo povabilo: "Pustite otrokom, da pridejo k meni" (Mt 19,14). Za duhovnike je potrebno pripraviti posebne tečaje, tudi s psihološko in pedagoško vsebino, da bodo pripravljene za spovedovanje otrok.³¹⁸ Navodila, ki jih daje sv. Alfonz Liguori duhovnikom za spovedovanje otrok in mladostnikov, niso zastarela.³¹⁹ Kateheza mora nameniti veliko pozornosti pravilni pripravi otrok na obhajanje zakramenta sprave, da bo otrok ta zakrament tudi pozneje začutil kot odrešujoče dejanje.³²⁰

---

³¹⁷ZCP kan. 913 zahteva, da ima otrok: zadostno spoznanje, da umeva Kristusovo skrivnost, kolikor more, da z vero in pobožnostjo prejme sveto obhajilo. Minimum, ki ga zahteva papež Pij X., je, da otrok razlikuje med navadnim in evharističnim kruhom, sedanja zakonodaja aplicira samo v smrtni nevarnosti (kan.913). V. Papež, *Pravica otrok do prejema evharistije*, v: CSS 26 (1992) 193-194.

³¹⁸Janez Pavel II., govor članom Kongregacije za zakramente, 17.4.1986, v: *Notitiae* 22 (1986) 373-377.

³¹⁹S. A.M. Liguori, *Pratica del Confessore*, 135-141.

³²⁰F. Likar, *Vzgoja vesti in zakrament sprave pri otrocih*, v: CSS 29 (1995) 92-93.

10. Skupna odveza brez posamične spovedi

ZCP pozna tri oblike obhajanja zakramenta sprave: posamična ali individualna spoved, skupno obhajanje zakramenta s posamično spovedjo in odvezo več spokornikov brez predhodne posamične spovedi.³²¹ Prvi dve obliki sta redni, medtem ko je tretja oblika izredna in jo je mogoče uporabiti samo v izrednih primerih in pod določenimi pogoji. Nekateri v tretji obliki spovedi vidijo možnost obnovitve čuta za zakrament sprave pri vernikih, drugi pa kažejo nanjo kot na odraz krize zakramenta pokore in upadanja čuta za greh. Najvišja cerkvena oblast je večkrat pojasnjevala, kdaj in pod kakšnimi pogoji je mogoče uporabiti splošno odvezo in se pri tem sklicevala na predpise ZCP.³²²

Pri zakramentu sprave je potrebno upoštevati učenje tridentinskega cerkvenega zbora, da je celovita spoved smrtnih grehov božjepravna ustanova,³²³ ki “v Cerkvi velja in bo vedno veljala.”³²⁴ Cerkveno učiteljstvo nenehno zatrjuje, da sta “posamična in celovita spoved ter odveza edini redni način sprave vernika z Bogom in Cerkvijo,” in da od “take spovedi opravičuje samo fizična ali moralna nezmožnost, ko je mogoče doseči spravo tudi na druge

---

³²¹ZCP kan. 960-963.

³²²Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 33. Obrednik *Sveta pokora*, št. 31-35. Papeški svet za razlago zakonskih besedil, 8.11.1996, v: *Communicationes* 28 (1996) 177-181. KKC 1483.

³²³Tridentinski cerkveni zbor, *Sessio XIV*, cap. 5, can. 7, v: DS 1679; 1683; 1707.

³²⁴Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23.

načine.”³²⁵ Izredni način sprave pa je “odveza več spokornikov hrati brez predhodne posamične spovedi” in je treba to kanonsko normo ozko razlagati.³²⁶ Papež Janez Pavel II. je večkrat poudaril, da gre pri individualni spovedi za pravico penitenta, da se osebno sreča s Kristusom v zakramentu sprave; in da na tem najbolj skrivnostnem in svetem področju osebnosti, kjer živi človek svoj odnos z Bogom, ni mogoče vernikom odreči te pravice.³²⁷

Splošna odveza brez posamične spovedi se je hitro razširila v pastoralni praksi po drugem vatikanskem cerkvenem zboru tudi pri nas v Sloveniji, večkrat brez predpisane temeljite priprave vernikov in upoštevanja navodil krajevnega škofa, ki je “glavni oskrbnik božjih skrivnosti, urejevalec določb svete pokore in varuh celotnega bogoslužnega življenja v Cerkvi, ki mu je izročena.”³²⁸

Prvi dokumenti o splošni odvezi so se v Cerkvi pojavili v času obeh svetovnih vojn in so govorili o splošni odvezi vojakov, ki so v vojni, pa tudi drugih vernikov, ki so vsaj posredno povezani z vojnimi pripravami, oziroma se nahajajo v nevarnosti vojnih spopadov. Splošno odvezo so lahko podelili najprej samo vojaški kurati, kasneje tudi drugi duhovniki. Vedno pa se poudarja potreba po notranji pripravljenosti in sklepu opraviti individualno spoved, kakor hitro bo to mogoče.³²⁹ Posebnega pomena je določba papeža Janeza XXIII., s katero podeljuje sudanskim

---

³²⁵ZCP kan. 960. B 72. Kongregacija za nauk vere, *Normae Pastorales*, 16.6.1972, v: AAS 64 (1972) 510. Obrednik *Sveta pokora*, št. 31.

³²⁶ZCP kan. 961. Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 32. Papeški svet za razlago zakonskih besedil, 8.11.1996, v: *Communicationes* 28 (1996) 178. ZCP kan. 18.

³²⁷Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23-24. Govor Ap. penit. 2.3.1990, CD 70, str. 29-30. Govor Ap. penit. 1.3.1992, CD 70, str. 33-34. KKC 1484. V. Papež, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, str. 34-35. *Pravice spovedanca v zakramentu spovedi*, v: CSS 32 (1998) 239-242.

³²⁸ZCP kan. 835; 837; 838; C 26; Š 15.

³²⁹Ap. penit., *Les clercs soldats*, 18.3. 1912, v: AAS 7 (1915) 282. *Declaratio de absoluteione impertienda militibus ad proelium vocatis*, 6.2.1915, v: AAS 7 (1915) 72. *Dubium de militibus in statu bellicae convocationis*, 29.5.1915, v: AAS 7 (1915) 282. Konsistorialna kongregacija, *Odlok*, 22.2.1919, v: AAS 11 (1919) 74-75. *Index facultatum*, 8.12.1939, v: AAS 31 (1939)

škofom pravico do splošne odveze zaradi vojne; v dokumentu se namreč ne omenja zahteva po posamični spovedi, kakor hitro bo to mogoče.³³⁰

ZCP je uzakonil smernice drugega vatikanskega cerkvenega zbora in drugih dokumentov cerkvenega učiteljstva, in jim dal pravno obliko in obvezujočo moč ter s tem odpravil zlorabe in napačne interpretacije glede splošne odveze. V določenem smislu je celo zaostрил pogoje, ki so jih predpisovali drugi dokumenti.³³¹ Splošno odvezo brez predhodne posamične spovedi je mogoče podeliti:

- Če "grozi smrtna nevarnost in ni dovolj časa, da bi duhovnik ali duhovniki mogli spovedati posamezne spovedance,"³³² npr. potres, vojni napad, letalska ali druga nesreča itd. Ne gre za neko splošno "smrtno nevarnost", temveč smrtna nevarnost mora že "groziti" (*immineat periculum mortis*). V smrtni nevarnosti vsi cerkveni zakoni odpadejo, saj mora biti "blagor duš v Cerkvi vedno najvišji zakon."³³³ V tem primeru duhovnik sam oceni okoliščine in možnost podeliti splošno odvezo.

- Če je "velika sila" (*gravis necessitas*),³³⁴ ki jo kanon podrobno opiše in v kateri je mogoče podeliti splošno odvezo. Predpis določa tri zahteve, ki morajo nastopiti istočasno:

1. veliko število spovedancev, ki jih ni mogoče v ustreznem času pravilno spovedati zaradi pomanjkanja spovednikov;
2. duhovna škoda, ker bi spovedanci bili prisiljeni ostati dolgo časa brez zakramentalne milosti ali brez obhajila;

---

712. Kongregacija za zakramente, *Facultas absolvendi - forma generali*, 22.4.1940, v: X. Ochoa, *Leges Ecclesiae*, I, 1963, št. 1532; 1556. Ap. penit., Instrukcija *Ut dubia*, 25.3.1944, v: AAS 36 (1944) 155-156.

³³⁰G. Caprile, *Il Sinodo dei Vescovi 1993*, Roma 1985, str. 251-252.

³³¹Kongregacija za verski nauk, *Normae pastorales*, 16.6. 1972, v: AAS 64 (1972) 510-514. Obrednik *Sveta pokora*.

³³²ZCP kan. 961.

³³³ZCP kan. 1752; 1335.

³³⁴ZCP kan. 961.

3. penitenti niso osebno odgovorni, so brez lastne krivde za tak položaj. Predpis pa pojasnjuje, da “velika sila” ne velja za zadostno, ko samo zaradi velikega števila spovedancev ni mogoče imeti na voljo spovednikov, kar se lahko zgodi ob kaki veliki slovesnosti ali romanju.³³⁵ Pomanjkljiv organizatorski vidik glede števila spovednikov na romarskih krajih še ni razlog za splošno odvezo.

Izraz “dolgo časa” se namreč nanaša najprej na skupino penitentov, pa tudi na posameznega penitenta. Potrebno je upoštevati tudi versko okolje in duhovni položaj penitentov. Stanje brez zakramenta spovedi in obhajila ne bi smelo trajati več tednov ali mesecev.³³⁶ Krivda je lahko tudi na strani spovedancev, ki se niso posamično spovedali, čeprav so za to imeli priliko; ker v njih manjka volja po posamični spovedi, nimajo notranje pripravljenosti za splošno odvezo.³³⁷

Sodba o pogojih za splošno odvezo pripada krajevnemu škofu.³³⁸ On je namreč moderator vsega bogoslužnega življenja v škofiji.³³⁹ Pri osebni presoji pogojev za splošno odvezo pa je dolžan upoštevati “merila po soglasni presoji z drugimi člani škofovske konference.”³⁴⁰ Določba kanona je nekoliko ostrejša od prejšnjih predpisov, saj govori o “soglasni presoji” (*criteriis concordatis*) in ne o mnenju (*collatis consiliis*), kot je to bilo predvideno v dokumentu Kongregacije za nauk vere.³⁴¹ Krajevnemu škofu pripada odločitev v konkretnem primeru, vendar pa pri svoji odločitvi ne more obiti to, kar je določila škofovska konferenca. Krajevni škof ne more določiti drugih pogojev ali te, ki so določeni, nadomestiti z drugačnimi in po osebni okusu presojati “veliko silo”. Škof, zavedajoč se “težke

---

³³⁵ZCP kan. 961.

³³⁶V. De Paolis, *Il Sacramento della Penitenza, v: Il Codice del Vaticano II*, Bologna 1989, str. 188.

³³⁷Prav tam.

³³⁸ZCP kan. 961.

³³⁹ZCP kan. 835; 837; 838; C 26; Š 15.

³⁴⁰ZCP kan. 961.

³⁴¹Kongregacija za verski nauk, *Normae pastorales*, 16.6.1972.

odgovornosti v svoji vesti, ob polnem spoštovanju cerkvene postave in cerkvene prakse, upoštevajoč merila in smernice, glede katerih se je dogovoril z drugimi člani škofovske konference, bo konkretno presodil o danih pogojih za splošno odvezo.”³⁴² Duhovnikom spovednikom je bila odvzeta pristojnost, da bi sami presojali “veliko silo”, če jim ni bilo mogoče stopiti v stik s krajevnim škofom; pristojnost, ki so jo prej imeli³⁴³ in je bila predvidena v nastajanju tega kanona.³⁴⁴ Papež Janez Pavel II. je jasen, ko pravi: “Pri skupinski spovedi si duhovnik gotovo prihrani telesni in morda tudi duševni napor, toda, kadar krši ustrezne strogo obvezujoče predpise Cerkve, ogoljufa vernika in prikrajša sebe za služenje in predanost, ki je dokaz za to, kako dragocena je vsaka odrešena duša.”³⁴⁵ Papež opominja na “strogo upoštevanje pogojev” za skupno odvezo in dolžnost, da se po skupni odvezi spovedanec v osebni spovedi spove težkih grehov.³⁴⁶ Splošna odveza, ki je izredni način podelitve zakramenta sprave, pa tudi od spovedanca zahteva, da izpolni določene pogoje oziroma, se kljub splošni odvezi podredi “oblasti ključev” (*potestas clavium*), v katero je vključena sodna in učiteljska oblast spovednika in dolžnost odpuščati grehe.³⁴⁷ Penitenta, ki je dobil splošno odvezo, veže dolžnost, da se čimprej spove po vrsti in številu velikih grehov.³⁴⁸ Penitent mora za veljavno zakramentalno splošno odvezo biti:

- pravilno pripravljen,
- skleniti, da se bo v določenem času v posamični spovedi spovedal velikih grehov, ki se jih pri splošni odvezi ne more.³⁴⁹

³⁴² Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 33. Pavel VI., govor ameriškim škofom, 20.4.1978, v: AAS 70 (1978) 330.

³⁴³ Kongregacija za verski nauk, *Normae pastorales*, V. Obrednik *Sveta pokora*, št. 32.

³⁴⁴ *Communicationes* 10 (1978) 52-53.

³⁴⁵ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 2.3.1990, CD 70, str. 30.

³⁴⁶ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str. 23-24.

³⁴⁷ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 1.3.1992, CD 70, str. 33.

³⁴⁸ ZCP kan. 988.

³⁴⁹ ZCP kan. 962; 987; 988.

V “določenem času” pomeni, da splošna odveza ne oprošča vernika od obveznosti spovedati se vsaj enkrat na leto,³⁵⁰ pred prejemom ponovne splošne odveze, oziroma čim ima priložnost, razen če nastopi upravičen razlog.³⁵¹ Verniki morajo biti o pogojih skupne odveze poučeni, tudi kadar gre za smrtno nevarnost, da bodo lahko obudili popolno kesanje.³⁵²

Vse te določbe ščitijo nauk tridentinskega cerkvenega zbora o posamični spovedi in pravico vernika, da se osebno sreča s Kristusom v zakramentu pokore.

---

³⁵⁰ZCP kan. 989.

³⁵¹ZCP kan. 963; 960.

³⁵²ZCP kan. 962.

11. Pravice spovedanca v zakramentu spovedi

Pravici vernika do zakramenta spovedi oziroma njegovi dolžnosti, da se “spove svojih grehov vsaj enkrat na leto,”³⁵³ odgovarja dolžnost posvečenih pastirjev, da verniku zakrament spovedi tudi podelijo, če zanj na pravi način prosi, je pravilno pripravljen in mu pravo ne brani prejeti ga.³⁵⁴ Če spovednik ne dvomi o spovedančevi pripravljenosti, naj mu “odveze ne odreče in ne odloži.”³⁵⁵ Spoved namreč ni samo odpuščanje grehov, temveč tudi odlično sredstvo za premagovanje greha in pripomoček za rast v krepostih.³⁵⁶ Nekatere pravice spovedanca so neposredno nakazane v ZCP, druge pa so posredno povezane z dolžnostjo duhovnikov ljudem deliti zakramente posvečevanja in zveličanja.

1. Spovedanec ima pravico, da se spove svojih grehov zakonitemu spovedniku.

Zakoniti spovednik je tisti, ki je veljavno posvečen v duhovnika in je dobil od pristojne cerkvene oblasti tudi pooblastilo ali dovoljenje za spovedovanje.³⁵⁷ Dovoljenje za spovedovanje poudarja povezanost duhovnika s kra-

---

³⁵³ZCP kan. 213; 989.

³⁵⁴ZCP kan. 843.

³⁵⁵ZCP kan. 980.

³⁵⁶Janez Pavel II., govor Ap. penit., 3.1.1981, CD 70, str. 24.

³⁵⁷ZCP kan. 959; 965; 966; 976; 1378.

jevnim škofom, ki je “glavni oskrbnik božjih skrivnosti in varuh vsega bogoslužnega življenja” v zaupani mu krajevni Cerkvi.³⁵⁸ Spovedovanje je “cerkvena služba”, za katero se zahteva posebno pooblastilo ali “*missio*”. Duhovnik, ki ni pooblaščen za spovedovanje, ni pristojen, da grešnika spravi s Cerkvijo.

2. Spovedanec ima pravico, da se svojih grehov spove ne le veljavno, temveč tudi dopustno.

Spovednik je namreč dolžan narediti vse, da bosta podelitev in prejem zakramenta pokore veljavna, dopustna in čimbolj plodovita.³⁵⁹ Zakramenti sicer delujejo “*ex opere operato*”, ker v njih deluje Kristus sam,³⁶⁰ vendar pa so sadovi zakramentalnega delovanja odvisni tudi “*ex opere operantis*”, od notranje pripravljenosti tistega, ki ga podeljuje, in tistega, ki ga prejema.³⁶¹

3. Spovedanec ima pravico, da svobodno izbere spovednika.

Vsak vernik ima neokrnjeno pravico po lastni izbiri spovedati se grehov tudi zakonito potrjenemu spovedniku drugega obreda.³⁶² To svobodno izbiro spovednika zagotavlja ZCP tudi semeniščnikom, redovnim osebam in novicem.³⁶³ Pravica spovedati se grehov spovedniku drugega obreda pa je zagotovljena tudi v kan. 844, ki dovoljuje prejem in podelitev zakramenta sprave tudi od nekatoliškega duhovnika.

---

³⁵⁸ZCP kan. 392; 835; 837; 838.

³⁵⁹ZCP kan. 841; 843.

³⁶⁰KKC 1127; 1128.

³⁶¹Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31, VI. *Dal vam bom pastirjev*, št. 19; 20. KKC 1128.

³⁶²ZCP kan. 991.

³⁶³ZCP kan. 240; 630; 985.

4. Spovedanec ima pravico, da se spove svojih grehov ob zanj ugodnih določenih dnevih in urah.

Duhovnik, ki mu je po službi izročena pastoralna skrb, je dolžan poskrbeti, da se morejo njemu izročeni verniki spovedati, kadar po pameti za spoved prosijo, in da imajo priložnost za posamično spoved ob času, dnevu in uri, ki so ugodni predvsem za spovedanca in ne toliko za spovednika.³⁶⁴ Pripravljenost duhovnika za spovedovanje ob urah in času, ki je ugoden za spovedanca, je utemeljena tudi v duhovniku penitentu, ki sam pogosto in dobro pripravljen pristopa k zakramentu pokore.³⁶⁵ Praksa pove: kdor se sam redno in dobro spoveduje, bo tudi dober in goreč spovednik in vedno pripravljen biti ljudem na razpolago, če prosijo za spoved.

5. Spovedanec ima pravico do zasebne - individualne spovedi

O tej pravici govori ZCP na več mestih vsaj posredno, ko pravi, da se vernik spove zakonitemu spovedniku in od istega spovednika dobi tudi odvezo;³⁶⁶ da sta posamična spoved in odveza edini redni način sprave vernika, čeprav je mogoče spravo doseči tudi na druge načine;³⁶⁷ da so pastirji dolžni omogočiti vernikom "posamično spoved".³⁶⁸ Če je bil kdo deležen skupne zakramentalne odveze, mora čimprej opraviti posamično spoved težkih grehov.³⁶⁹ Papež Janez Pavel II. večkrat poudari, da posamična spoved ne more biti postavljena pod vprašaj in da obstaja pravica človeka osebno se srečati s Kristusom v zakramentu sprave in pravica Kristusa, da se osebno sreča s človekom.³⁷⁰

---

³⁶⁴ZCP kan. 986.

³⁶⁵Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 31, VI.

³⁶⁶ZCP kan. 959.

³⁶⁷ZCP kan. 960.

³⁶⁸ZCP kan. 986.

³⁶⁹ZCP kan. 963.

³⁷⁰Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 32. Govor Ap. penit., 30.1.1981, CD 70, str.23; Govor Ap. penit., 30.3.1990, CD 70, str. 30.

6. *Spovedanec ima pravico do take pokore, ki jo bo mogel brez odlašanja in velikih težav opraviti.*

Zadoščevanje je sklepno dejanje spovedi in znamenje osebne obveznosti, da bo kristjan začel novo življenje. Dejanje zadoščevanja se ne sme skrčiti na nekaj molitvenih obrazcev, marveč naj bi ga sestavljala tudi bogoslužna dejanja, dejanja ljubezni in usmiljenja in zdravilo proti grehu.³⁷¹ Boljša je ne prevelika pokora, ki jo spovedanec opravi z gorečnostjo, kot pa težka pokora, ki je grešnik ne opravi ali pa jo opravi z nejevoljo.³⁷²

7. *Spovedanec ima pravico do zasebnosti v spovednici.*

Pravica do zasebnosti, ki je v ZCP nekaj novega in je na splošno zagotovljena,³⁷³ pride do izraza na poseben način pri spovedi in je tudi vsestransko zagotovljena.³⁷⁴ Zakonik ščiti pravico do zasebnosti, ko določa, da je spovedniku prepovedano, da bi z besedo ali na kakršenkoli način in iz kateregakoli razloga kakorkoli izdal spovedanca. Tudi pritrjena mreža med spovednikom in spovedancem, ki mora biti v vsaki spovednici in jo lahko penitent prosto uporablja, ne pa spovednik, ščiti pravico penitenta do zasebnosti.³⁷⁵

Duhovnik spovednik naj spoštuje, ščiti in upošteva pravice penitenta v zakramentu spovedi in naj z veseljem in velikodušno opravlja službo oblikovalca vesti, službo odpuščanja in miru. Na neki način naj se duhovnik istoveti s tem zakramentom in si privzame Kristusovo držo. Izkušnja namreč kaže, da verniki radi prejemajo ta zakrament tam, kjer vedo, da bodo našli požrtvovalne duhovnike spovednike.³⁷⁶

---

³⁷¹ZCP kan. 981; Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, 31,III.

³⁷²Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 50.

³⁷³ZCP kan. 220.

³⁷⁴ZCP kan. 240; 630; 985; 991; 979.

³⁷⁵ZCP kan. 964. Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 41.

³⁷⁶Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 51-52. V. Papež, *Pravice spovedanca v zakramentu spovedi*, v: CSS 32 (1998) 239-242.

II. DEL

1. Spovednik pred problemom neurejenih zakonskih skupnosti

Duhovnik - spovednik se velikokrat sreča v spovednici s primeri neurejenih zakonskih skupnosti, ko osebe, ki živijo v takih skupnostih, želijo prejeti zakrament sprave in obhajilo. Zaradi naglih kulturnih, družbenih in drugih sprememb so tudi med katoličani v porastu neurejene zakonske skupnosti: zakon na poskušnjo, svobodne zveze ali zunajzakonske skupnosti, samo civilno poročeni, razvezani in ponovno civilno poročeni, ločeni in razvezani, ki se niso ponovno poročili itd. Papež Janez Pavel II. pravi, da so to dejstva, ki zatamnjujejo dostojanstvo zakona, zato se je treba teh in podobnih problemov "lotiti brez odlašanja in z vso zavzetostjo."³⁷⁷ Isti papež tudi poudari, da se je "čutil strogo dolžnega spregovoriti jasne besede v apostolski spodbudi o družini, kolikor gre za ... kristjane, ki imajo neurejeno skupno življenje."³⁷⁸

Problem neurejenih zakonskih skupnosti je silno kompleksen in posega na področje teologije, moralne teologije, psiholoških in socioloških znanosti, pastorage in civilnega oziroma kanonskega prava.³⁷⁹ Problemi neurejenih zakonskih skupnosti in prejem zakramentov so prišli še posebno do izraza v pismu škofov Gornjerenske cerkvene

---

³⁷⁷ Janez Pavel II., apost. spod., *O družini*, 22.11.1981, CD 16, Ljubljana 1982, št. 84.

³⁷⁸ Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 32.

³⁷⁹ V. Papež, *Die Ehe der Getauften nicht Glaubenden - ein theologisch-juristisch-pastorales Problem in der Kirche heute*, v: *Folia Canonica* 2 (1999) 297-311. *Pod vprašaj se postavlja celo smisel zakonske skupnosti*, v: *CSS* 33 (1999) 162-163. *Vpliv kulture na pojmovanje zakonske skupnosti*. v: *CSS* 25 (1991) 128.

pokrajine, v katerem so škofje objavili napotke za dušno pastirsko delovanje v teh primerih,³⁸⁰ in v odgovoru Kongregacije za verski nauk, s katerim natančneje opredeljuje in pojasnjuje določbe omenjenih škofov oziroma njihove pastoralne napotke duhovnikom.³⁸¹ Tudi pri spovedovanju je potrebno, da duhovnik razlikuje med tistimi, ki živijo v neurejenih zakonskih skupnostih, in tistimi, ki se nahajajo v težkem cerkveno-pravnem zakonskem položaju.

A. V prvo skupino, to je v skupino *neurejenih zakonskih skupnosti*, prištevamo tiste, ki živijo v t.i. “svobodnih zvezah” ali konkubinatu, brez vsake javno priznane, bodisi cerkveno bodisi civilno pravne, institucionalne vezi. Običajno živijo v skupnem gospodinjstvu brez namena, da bi se poročili. Večkrat so take skupnosti brez otrok, osebna zvestoba do smrti je pri njih možnost, ne pa zahteva.³⁸² Papež Janez Pavel II. poudari, da taki primeri katoličanov “postavljajo Cerkev pred težka pastoralna vprašanja”, zato naj se “dušni pastirji trudijo, da spoznajo posamezne take primere in njihove vzroke”, naj “obzirno in taktno navežejo stike s tistimi, ki žive skupaj”, in naj “s potrpežljivim pojasnjevanjem, z ljubeznivim opominjanjem in s pričevanjem krščansko živečih družin delajo za to, da bi našli pot k ureditvi njihovega položaja.”³⁸³

“Svobodni zvezi” je zelo blizu “zakon za poskušnjo”, ki ga mnogi danes opravičujejo in mu hočejo pripisati določeno vrednost. Na prvo mesto postavljajo medsebojne odnose, zvestobo, odkritost, vendar pa poudarjajo, da imajo tako večjo svobodo in možnost, da se razidejo. Pri njih je zakon zasebna zadeva, v katero naj se ne Cerkev

---

³⁸⁰Die Bischöfe von Freiburg, Mainz und Rottenburg-Stuttgart zur Frage der Wiederverheirateten Geschiedenen, 10.7.1993, v: *Herderkorrespondenz* 47 (1993) 460-467.

³⁸¹Kongregacija za verski nauk, *Pismo škofom katoliške Cerkve o prejemanju obhajila ločenih in znova poročenih vernikov*, 14.9.1994, v: *Tretji dan*, 24 (1995) 28-29. M.F. Pompedda, *Problematiche canonistiche*, v: *L'Osservatore Romano*, 18.11.1994.

³⁸²V. Papež, *Svobodne zveze, izvenzakonske skupnosti, priležništvo*, v: *CSS* 22 (1988) 26.

³⁸³Janez Pavel II., *O družini*, št. 81.

ne družba ne vmešavata. Sklenitev zakona danes ni več ekonomska ali družbena potreba. Individualizem in zasebnost preprečujeta, da bi se istovetili z neko institucijo, zato jo odklanjajo, posebno še, če omejuje njihovo pojmovanje svobode in predpisuje določena pravila za obnašanje. Dostojanstvo osebe, ki preprečuje takšne poskuse, namreč zahteva “ljubečo podaritev brez kakršnekoli časovne ali katere druge omejitve.” Papež poudarja, da “Cerkev nikakor ne more pritrditi” takemu modelu zakona.³⁸⁴

V to kategorijo spada tudi tisti vernik, ki je bil sicer samo civilno poročen, a se je razšel brez formalne civilne razveze, in dejansko živi z drugo osebo. K vsem tem primerom je potrebno pristopiti z vsem spoštovanjem do osebe, čeprav to ne pomeni odobravanja njenega položaja. Poudariti resnico ne pomeni žaliti dostojanstva osebe, ki živi v neurejenih zakonskih skupnostih. Vsak primer je potrebno posebej analizirati in odkriti vzroke - pa naj bodo ekonomski, ideološki, družbeni, kulturni, osebnostni in psihični -, ki so vplivali na človekovo odločitev za tak način življenja. Nekateri so se tako odločiti zavestno zaradi praktičnih, gospodarskih, pragmatičnih, hedonističnih in ideoloških vzrokov; druge pa v tak položaj pripelje pomanjkljiva vzgoja k odgovornosti, pomanjkanje zaupanja v zakon, nepravilne družbene razmere in grešne strukture. Modra in diskretna pastorala lahko v posameznih primerih prinese pozitivne rešitve.³⁸⁵

Cerkev teh, ki živijo v svobodnih zvezah in v zakonu za poskušnjo, ne more pripustiti k zakramentom, dokler traja tak položaj. ZCP namreč pravi: “K obhajilu naj se ne pusti tistih, ... ki trdovratno vztrajajo v javnem velikem grehu.”³⁸⁶

---

³⁸⁴Prav tam, št. 80.

³⁸⁵Papeški svet za družino, *Famiglia, matrimonio e ‘unioni di fatto’*, 26.7.2000, v: *L’Osservatore Romano*, 22.11.2000.

³⁸⁶ZCP kan. 915. Janez Pavel II., ap. pismo *Justi Judicis*, 28.6.1988, čl. 8, v: *Communicationes* 20 (1988) 67: “*Qui in concubinato vivunt aut matrimonio civili tantum iuncti sunt vel aliter manifestato in gravi peccato perseverant.*”

1. *Samo civilno poročeni* - to so katoličani, ki "iz svetovnonazorskih ali praktičnih razlogov dajejo prednost sklenitvi le civilnega zakona, odklanjajo pa ali vsaj odlagajo cerkveno poroko". Papež poudarja, da tega položaja ne moremo enačiti s položajem tistih, ki žive skupaj brez vsake uradne zveze.³⁸⁷ To pa pomeni, da se je v Cerkvi pojmovanje samo civilnega zakona katoličanov nekoliko spremenilo; Cerkev vsaj posredno skuša "ovrednotiti" civilni zakon, ko ga več ne imenuje konkubinatski ali priležništvo,³⁸⁸ čeprav papež jasno pove, da je "tak položaj za Cerkev nesprejemljiv."³⁸⁹ Papež pravi, da se morajo duhovniki "s temi ljudmi srečavati z veliko ljubeznijo in jih vabiti, naj se udeležujejo življenja njihovih cerkvenih občestev," vendar pa jih "pastirji Cerkve ne morejo pripustiti k zakramentom."³⁹⁰ Civilno poročene in tiste, ki živijo v svobodnih in neurejenih zakonskih skupnostih, je mogoče pripustiti k zakramentom samo, če uredijo svoj neurejeni zakonski položaj, kar pomeni, da se cerkveno poročijo oziroma poveljavijo ali v korenini ozdravijo neveljavni zakon. Cerkev ne zahteva od njih, da prekinejo skupno življenje, temveč ga uredijo po predpisih Cerkve.

2. *Razvezani in ponovno civilno poročeni* - tej kategoriji namenja papež in drugi cerkveni dokumenti posebno pozornost. Gre za primere, ko veljavna zakonska zveza še obstaja, a sta jo zakonca na svojo roko "razdrla" in se ponovno civilno poročila. Gre za "zelo razširjeno zlo, ki vedno bolj zajema tudi katoliške kroge"; Cerkev zato "ne more prepustiti samim sebe tistih, ki so skušali skleniti novo zvezo, čeprav so z zakramentalno zakonsko zvezo že

---

³⁸⁷ Janez Pavel II., *O družini*, št. 82.

³⁸⁸ V. Papež, *Pravno pastoralni problemi samo civilno poročenih katoličanov*, v: CSS 24 (1990) 122-124.

³⁸⁹ Janez Pavel II., *O družini*, št. 82.

³⁹⁰ Janez Pavel II., *O družini*, št. 82. Ap. pismo *Justi Judicis*, čl. 6: "Qui ... in matrimonio civile tantum iuncti sunt vel aliter manifestato in gravi peccato perseverant." ZCP kan. 915.

zvezani.”³⁹¹ Do ponovno poročenih razvezanih se je spremenilo javno mnenje njim v prid,³⁹² pa tudi cerkvena disciplina ima drugačen odnos do njih: civilna poroka razvezanih ni več kaznivo dejanje in zato niso več izobčeni; ³⁹³ tudi se ne imenujejo več “bigamisti” oziroma “javno brezčastni”, ki se “morajo od obhajila zavrniti.”³⁹⁴ Sedanji zakonik v kan. 915, ki govori o tem, koga naj se ne pusti k obhajilu, izrečno ne omenja več ponovno poročenih razvezanih, kar seveda ni naključje in brez vsakega pomena.³⁹⁵

Pri obravnavanju ponovno poročenih razvezanih je potrebno upoštevati dvoje načel, ki vplivata eno na drugo in sta enako važni. Prvo je načelo sočutja in usmiljenja; drugo pa je načelo resnice in doslednosti, na temelju katerega Cerkev ni pripravljena tega, kar je dobro, imenovati zlo, in kar je zlo, imenovati dobro.³⁹⁶ Poleg teh načel je potrebno upoštevati da:

- ponovno poročeni ločenci pripadajo Cerkvi in niso izključeni iz njenega življenja in odrešenijskega poslanstva; kot krščeni so se dolžni udeleževati njenega življenja;
- Cerkev ne sme pozabiti na njihovo pastoralno skrb; nobeden ne sme imeti občutka, da ga je Cerkev zapustila;
- potrebno je razlikovati razne položaje; obstaja namreč razlika med nedolžnim zakoncem, ki je bil po krivici zapuščen, in tistim, ki je veljavni zakon po lastni krivdi razdril;

---

³⁹¹ Janez Pavel II., *O družini*, št. 84.

³⁹² V. Papež, *Neurejene zakonske zveze*, v: CSS 22 (1988) 27.

³⁹³ ZCP 1917 kan. 2356: “Bigamisti, to je taki, ki skušajo, čeprav jih veže zakonska vez, skleniti drug, čeprav tako imenovani civilni zakon, postanejo s tem brezčastni.”

³⁹⁴ ZCP 1917 kan. 855.

³⁹⁵ *Communicationes* 13 (1981) 412. V. Papež, *Nekateri poudarki o pravnem položaju ponovno poročenih ločencev*, v: CSS 24 (1999) 161-162.

³⁹⁶ Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 34.

- nekateri so subjektivno v vesti prepričani, da prejšnji zakon, ki je razdrt, ni bil veljavno sklenjen in se ga ne da več ozdraviti, čeprav tega na pravnem področju ne morejo dokazati.³⁹⁷ Vendar pa se je v tem primeru zmotno ravnati po lastni vesti, saj je zakon socialna in eklezialna ustanova in je njeno veljavnost potrebno dokazati po pravnih postopkih in navodilih na pristojnem cerkvenem sodišču.³⁹⁸

Kljub temu, da papež Janez Pavel II. v znamenitem apostolskem pismu o družini nakaže neke nove premike v pojmovanju ponovno poročenih razvezanih,³⁹⁹ pa dovolj jasno poudari, da "Cerkev ... tistih, ki so bili razvezani in nato ponovno poročeni, ne pripušča k evharističnemu obedu, se pravi k svetemu obhajilu."⁴⁰⁰ Razloga sta dva.

Najprej sta njihovo življenjsko stanje in življenjski položaj sta v objektivnem protislovju z ljubezensko zavezo med Kristusom in Cerkvijo, ki jo evharistija napravlja vidno in navzočo."⁴⁰¹ V bistvu gre za teološke razloge oziroma za neurejen moralni položaj, saj živijo v objektivnem stanju težkega greha, ki jih izključuje od zakramentalnega življenja, dokler tak polražaj traja. Dokler ne odpravijo tega stanja, jih ni mogoče pripustiti k zakramentom sprave in obhajila in bolniškega maziljenja.⁴⁰²

Drugi razlog pa je pastoralne narave, saj bi pripustitev k obhajilu "vernike zavajala v zmote in zmedenost glede cerkvenega nauka o nerazvezljivosti zakona."⁴⁰³

---

³⁹⁷ Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 34. O družini, št. 84. V. Papež, *Nekateri poudarki o pravnem položaju ponovno poročenih ločencev*, v: CSS 24 (1999) 162-163.

³⁹⁸ M. F. Pompedda, *Problematiche canonistiche*, v: *L'Osservatore Romano*, 18.11.1994.

³⁹⁹ Janez Pavel II., *O družini*, št. 84. V. Papež, *Neurejene zakonske zveze*, v: CSS 22 (1988) 26-28. *Nekateri poudarki o pravnem položaju ponovno poročenih ločencev*, v: CSS 24 (1999) 161-164.

⁴⁰⁰ Janez Pavel II., *O družini*, št. 84. ZCP kan. 915. Papeški svet za razlago zakonskih besedil, *Izjava o prejemanju obhajila ponovno poročenih ločenih*, 24.6.2000, v: SSŠ 19 (2000) št. 9, str. 106.

⁴⁰¹ Janez Pavel II., *O družini*, št. 84.

⁴⁰² ZCP kan. 959; 987; 915; 1007.

⁴⁰³ Janez Pavel II., *O družini*, št. 84.

K obhajilu jih je možno pripustiti samo preko zakramenta sprave; ta pa zahteva, da obžalujejo prekršitev, da so odkritosrčno pripravljene tako živeti, da njihovo stanje ne bo v protislovju z nerazvezljivostjo zakona, kar konkretno pomeni, da se obvežejo živeti povsem zdržno, to je, da se vzdržijo dejanj, ki so pridržana zakoncem; da si prizadevajo živeti kot "brat in sestra", če iz resnih razlogov in zaradi vzgoje otrok ne morejo izpolniti dolžnosti ločitve.⁴⁰⁴ Papež je s tem potrdil prakso Cerkve, "oprto na Sveto pismo," in večkrat potrjeno tudi v zadnjem času.⁴⁰⁵

Ne preprečuje prejema zakramentov ponovna civilna poroka kot taka, temveč "objektivno, habitualno težko grešno stanje", ki pa ga je mogoče odstraniti na ta način, da se zakonca vzdržita zakonskih dejanj, da živita kot "brat in sestra" in se prepreči pohujšanje oziroma zmota glede nerazvezljivosti zakona. Pogoji, pod katerimi je mogoče pripustiti ponovno poročene razvezane k zakramentom spovedi in obhajila, so:

- a) da se "zakonca" razideta, če je seveda to mogoče brez resnih razlogov, da ostaneta skupaj, npr. vzgoja otrok, bolezen, starost itd. Njuna ponovna zveza namreč ni bila sklenjena "v Gospodu" (1 Kor 7,39).
- b) Spovednik naj ne zanemari pastoralne skrbi in skuša ugotoviti, ali morda prvi zakon ni bil veljavno sklenjen; prizadetemu naj svetuje, da se obrne na pristojno cerkveno sodišče.
- c) Če ni mogoče uresničiti prej omenjenih možnosti, se zahteva, da zakonec:
  - iskreno obžaluje prekršitev;
  - da obstaja važen razlog, ki onemogoča zakoncem, da bi se razšla (otroci, bolezen, starost ...);
  - iskreno prizadevanje, da prekine z zakonskimi dejanji in zakonsko skupnost spremeni v skupnost prijateljstva, medsebojnega spoštovanja in pomoči; da živita kot "brat in sestra". Primer je delikaten, ker s tem ni odstranjena

---

⁴⁰⁴ Janez Pavel II., *O družini*, št- 84. KKC 1650. Papeški svet za razlago zakonskih besedil, *Izjava o prejemanju obhajila ponovno poročenih ločenih*, v: SSŠ 19 (2000) št. 19, str. 106.

⁴⁰⁵ Kongregacija za verski nauk, okrožnica 11.4.1973, v: *Documentation catholique* 70 (1973) 707. Pismo škofom katoliške Cerkve o prejemanju obhajila ločenih in znova poročenih vernikov, 14.9.1994, v: *Tretji dan* 24 (1995) 28-29.

stalna nevarnost za greh in ker se od penitenta ne more zahtevati več kot “moralna gotovost”, kar pomeni, da bo penitent storil vse, kar je v njegovi moči, četudi so možni in predvideni ponovni padci;

- izpolni dolžnost, da prepreči pohujšanje, to pomeni, da prejme zakramente v okolju (v cerkvi), kjer verniki ne poznajo njegovega položaja.

B. V drugo skupino spadajo primeri zakoncev, ki se nahajajo v *težkem zakonsko-pravem položaju*. To so ločeni in razvezani, a ne ponovno poročeni. Zakonska zveza je “življenjska skupnost, naravnana v blagor zakoncev in vzgojo otrok”;⁴⁰⁶ je tudi “trajna skupnost” med moškim in žensko;⁴⁰⁷ je “skupnost ljubezni in življenja”, v kateri si mož in žena medsebojno pomagata in drug drugega podpirata.⁴⁰⁸ Zaradi tega imajo zakonci “dolžnost in pravico ohranjati zakonsko skupno življenje.”⁴⁰⁹ Vendar pa pride večkrat do različnih vzrokov, ko postane skupno življenje zakoncev nevzdržno, nemogoče in celo nevarno za zakonca ali otroke. Posledica takih razmer je ločitev od skupnega bivanja, mize in postelje, seveda pa ostane nedotaknjena zakonska vez. Na ločitev je potrebno gledati kot na “skrajno sredstvo”, potem ko je vsak razumen poskus za rešitev nastalega položaja ostal zaman.⁴¹⁰ Včasih je ločitev zakoncev potrebna, npr. alkoholizem, fizično, duševno in spolno nasilje, nezvestoba. ZCP predpisuje poseben pravni postopek za ločitev zakoncev, kar je nekaj novega v cerkveni zakonodaji.⁴¹¹

---

⁴⁰⁶ZCP kan. 1055.

⁴⁰⁷ZCP kan. 1096.

⁴⁰⁸CS 47.

⁴⁰⁹ZCP kan. 1151.

⁴¹⁰Janez Pavel II., *O družini*, št. 83. KKC 1649. *Quaderni di Diritto Ecclesiastico* 13 (2000): celotna številka 2 je namenjena vprašanju pravno pastoralnim problemom cerkveno ločenih.

⁴¹¹ZCP kan. 1151-1155; 1692-1696.

Ločenim zakoncem, ki se večkrat nahajajo v osamelosti in drugih težavah, mora “cerkveno občestvo posvečati posebno skrb, jim skazovati spoštovanje, solidarnost, razumevanje in konkretno pomoč, da bodo mogli v svojem težavnem položaju ohraniti zvestobo.”⁴¹² Ločitev zakonca ne more biti njihova zasebna zadeva, temveč mora dobiti tudi formalno pravno obliko.

K obhajilu so lahko pripuščeni, če izpolnjujejo splošne krščanske dolžnosti, če so zmožni odpustiti sozakoncu, ki je kriv za ločitev, in če so odprti za ponovno vzpostavitev skupnega življenja, kakor hitro bo to mogoče.⁴¹³

V podobnem položaju se nahaja zakonec, ki je bil razvezan (civilno ločen), a ve za nerazveljivost veljavne zakonske vezi in zato ne sklene ponovne poroke, temveč se trudi za izpolnjevanje svojih obveznosti do družine in za krščansko življenje. Ti zakonci so v veliki nevarnosti, ker je civilna razveza lahko možnost za sklenitev novega civilnega zakona. Potrebno je razlikovati med zakoncem, ki je nasprotoval civilni razvezi iz objektivnih razlogov, in med zakoncem, ki je razvezo povzročil in jo tudi na sodišču zahteval.

Papež pravi, da je “tak zgled zvestobe in krščanske doslednosti dragoceno pričevanje pred svetom in Cerkvijo.” Cerkev jim mora neprestano stati ob strani. “Pri njih ni nobene ovire za pristopanje k zakramentom.”⁴¹⁴

Zakonec, čeprav civilno razvezan in ločen, se mora zavedati, da je pred Bogom še vedno poročen in pripravljen mora biti na odpuščanje krivemu sozakoncu. Zakonec, ki bi sklenil, da se bo ponovno poročil, ne more dobiti zakramentalne odveze.

Spovednik naj se do penitenta, ki živi v neurejenem in težkem zakonsko pravnem položaju izogiba pretirane strogosti ali pa prevelike širokosti, da bi zaradi napačnega sočustvovanja “velikodušno delil odvezo”. Čeprav so objektivna načela jasna, pa je potrebno, da spovednik vsak primer posebej temeljito premisli in analizira skupno s penitentom v odkritosrčnem pogovoru in v zvestobi do resnice. Upoštevati mora nauk Cerkve in predpostavljati

⁴¹²Janez Pavel II., *O družini*, št. 83.

⁴¹³Prav tam.

⁴¹⁴Prav tam.

---

dobro voljo v penitentu, se varovati, da spovedanca ne odbije in da je diskreten v postavljanju vprašanj z namenom, da bi čimbolje spoznal položaj penitenta in našel zanj tudi ustrezno rešitev.

2. Spovednik in kaznivo dejanje splava

Po besedah papeža Janeza Pavla II. tudi “v Sloveniji ... poteka oster spopad med ‘kulturo smrti’ in ‘kulturo življenja’.”⁴¹⁵ Splav je znamenje ‘kulture smrti’.⁴¹⁶ Temu znamenju je zelo močno izpostavljena tudi Slovenija,⁴¹⁷ in sicer tako močno, da je “zavzemanje za življenje osrednjega pomena za preživetje slovenskega naroda.”⁴¹⁸ Splav je ena najbolj razširjenih oblik ogrožanja človekovega življenja in nespoštovanja ene izmed temeljnih in neodtujljivih pravic vsakega človeka: pravice do življenja.⁴¹⁹ Vatikanski cerkveni zbor označuje splav kot “gnusen zločin”,⁴²⁰ ki zaradi “zatemnitve vesti, krize moralnega čuta in širjenja dvoumnih izrazov, da se prikrije prava narava splava,”⁴²¹ dobiva že take razsežnosti, da ne moremo govoriti samo o zločinih posameznikov proti nerojenemu življenju, temveč

---

⁴¹⁵ Janez Pavel II., govor v Mariboru, 19.5.1996, CD 64, Ljubljana 1996, str. 35.

⁴¹⁶ V. Papež, *Splav - znamenje kulture smrti*, v: CSS 31 (1997) 115-118.

⁴¹⁷ O tej problematiki govorijo različni prispevki, ki jih je objavila revija CSS 26 (1992) št. 1-2.

⁴¹⁸ Janez Pavel II., govor Slovencem ob jubilejnem romanju v baziliki sv. Petra v Vatikanu, 26.10.2000, v: *L'Osservatore Romano*, 27.10.2000.

⁴¹⁹ Janez Pavel II., ap. spod., *Krščanski laiki*, 30.12.1988 CD 41, Ljubljana 1989, št. 38. Papeški svet za družino, *Družina in človekove pravice*, 1999, št. 28-30.

⁴²⁰ CS 27; 51.

⁴²¹ Janez Pavel II., okrož., *Evangelij življenja*, 25.3.1995, CD 60, Ljubljana 1995, št. 58.

o strukturi greha proti nerojenemu življenju; v družbeni zavesti splav izgublja značaj greha, prestopka, delikta oziroma umora nedolžnega bitja, in si celo prevzema značaj pravice odločati o človekovem življenju ali smrti.⁴²² Posebno problematične so razmere v tem pogledu v nekdanjih socialističnih deželah. V Sloveniji pride 66 splavov na 100 rojenih otrok, kar nas postavlja v vrsti 61 držav (*Letopis Britanske enciklopedije*) na 16. mesto.⁴²³ Cerkev je ena izmed redkih, če ne edina ustanova, ki brani, ščiti in zagovarja pravico do življenja od trenutka spočetja pa vse do naravne smrti. "Zatemniten čuta za Boga in za človeka je najgloblja korenina boja med kulturo smrti in kulturo življenja."⁴²⁴ Neodtujljiva pravica vsakega nedolžnega človeškega posameznika do življenja je "konstitutivna pravica civilne družbe in njene zakonodaje,"⁴²⁵ zato je civilni zakon, ki dovoljuje splav, nemoralen, saj se družba postavlja nad človekovo življenje in pripisuje "človeški svobodi sprijen in gnusen pomen, namreč absolutne oblasti nad drugimi in proti drugim. To pa je smrt prave svobode."⁴²⁶

Splav ni samo težak moralni prekršek ali greh, temveč je tudi kaznivo dejanje ali delikt, kar pomeni, da "Cerkev nalaga za to hudodelstvo zoper človeško življenje kanonično kazen izobčenja,"⁴²⁷ ki je ena najhujših kazni, ki more doleteti kristjana. Zakonik cerkvenega prava namreč pravi: "Kdor učinkovito oskrbi odpravo plodu, ga zadene vnaprej izrečeno izobčenje,"⁴²⁸ že s samim storjenim kaznivim dejanjem - "*latae sententiae*" in pod določenimi pogoji. Kazen izobčenja⁴²⁹ izključuje vernika iz občestva s Cerkvijo in mu odvzame pravico do duhovnih dobrin ter omeji izvajanje temeljnih pravic, ki jih ima kot član Cerkve: izobčeni ne sme prejemati zakramentov in sklepati

⁴²² Janez Pavel II., *Evangelij življenja*, št. 59.

⁴²³ V. Papež, *Splav - znamenje kulture smrti*, v: CCS 31 (1997) 115.

⁴²⁴ Janez Pavel II., *Evangelij življenja*, št. 21.

⁴²⁵ KKC 2270; 2273.

⁴²⁶ Janez Pavel II., *Evangelij življenja*, št. 20. V. Papež, *Splav v predpisih zakonika cerkvenega prava*, v: CSS 24 (1990) 95.

⁴²⁷ KKC 2272.

⁴²⁸ ZCP kan. 1398.

⁴²⁹ ZCP kan. 1314; 1331.

cerkvene poroke, prepovedano mu je tudi opravljanje katerekoli cerkvene službe, npr. službe bralca, mašnega strežnika, botra itd.⁴³⁰ Cerkev s to kaznijo “noče zoževati področja usmiljenja,” temveč hoče pokazati na “velikost storjenega zločina; na nepopravljivo škodo, povzročeno nedolžnemu, ki je usmrčen, njegovim staršem in vsej družbi.”⁴³¹ Umorjeno človeško bitje “je najnedolžnejše ... in ga nikoli ni mogoče imeti za napadalca; ... je slabotno brez obrambe ... in popolnoma zaupano varstvu in skrbi tiste, ki ga nosi pod srcem,” zato nobeni “razlogi, naj bodo še tako težki in dramatični, ne morejo nikoli opravičiti preiščenega uboja nedolžnega človeškega bitja.”⁴³²

Papeška komisija za razlago zakonskih besedil je leta 1988 pojasnila, da se s splavom razume ne samo odprava plodu, temveč tudi uboj živega plodu v materinem telesu, in to na kakršenkoli način in ob kateremkoli času od trenutka spočetja.⁴³³ Nauk Cerkve o splavu obvezuje vse vernike v vesti, ker gre za redno, verodostojno cerkveno učiteljstvo.⁴³⁴ Papež Janez Pavel II. je “moralno presojo splava” razširil tudi na “novejše oblike posegov s človeškimi zarodki, ki neogibno vključujejo uboj zarodka, četudi imajo po sebi zakonit cilj in bi bilo dejanje v korist drugih”. Spovedniki morajo biti pozorni tudi na vedno bolj izpopolnjene kemične priprave, vložke in cepiva, ki se delijo osebam kot kontracepcijsko sredstvo, delujejo pa kot abortivna sredstva v prvem stadiju razvoja življenja.⁴³⁵

Kazen izobčenja zadene vse tiste, ki zakrivijo ta zločin, neposredno ali posredno oziroma brez katerih sodelovanja se zločin ne bi izvršil.⁴³⁶ Izobčenju torej zapade ne samo mati, ampak tudi tisti, ki so pri splavu sodelovali fizično ali

---

⁴³⁰ZCP kan. 1331; 1071; 1109; 874; 893.

⁴³¹KKC 2272.

⁴³²Janez Pavel II., *Evangelij življenja*, št. 58.

⁴³³Papeška komisija za razlago zakonskih besedil, 23.5. 1988, v: AAS 80 (1988) 1818. V. Papež, *Odgovori papeškega sveta za razlago zakonskih besedil k ZCP*, str. 28-29.

⁴³⁴C 25. Kongregacija za verski nauk, *Izjava o splavu*, 18.11.1974, v: AAS 66 (1974) 730-747.

⁴³⁵Janez Pavel II., *Evangelij življenja*, št. 13; 63. Kongregacija za verski nauk, *Navodilo o daru življenja*, 22.2.1987, CD 36, Ljubljana 1987, str. 21-23.

⁴³⁶ZCP 1917 kan. 2350. ZCP kan. 1329.

moralno, npr. z nagovarjanjem matere, prepričevanjem, odobravanjem, siljenjem, z grožnjami ali stavljenjem pogojev. Papež v okrožnici *Evangelij življenja* med udeležence splava prišteva očeta, ko ženo izrecno sili k splavu ali pa posredno pospešuje tako odločitev, ker jo “pusti samo pred problemi nosečnosti”; člane širšega družinskega kroga in prijatelje, ki žensko nagovarjajo k splavu; zdravnike in zdravstveno osebje, ki pri splavu sodelujejo, babice, lekarnarje in razne svetovalne službe, ki vplivajo na to, da se ženska odloči za splav; zakonodajalce, ki so potrdili zakon za splav, in tiste, ki prispevajo k širjenju miselnosti, da je v spolnosti vse dovoljeno, in k preziranju materinstva.⁴³⁷

Pri cerkveni kazni je potrebno upoštevati:

- zunanjo kršitev zakona (ne pa v mislih, željah, načrtovanju ali pa če dejanje ni bilo dokončno uresničeno);
- moralno odgovornost kršitelja, ki pomeni, da je zavestno, svobodno in preiščljeno kršil zakon;
- da je določenemu dejanju - grehu pridružena cerkvena sankcija.⁴³⁸

Vsak delikt je tudi velik greh, ni pa vsak velik greh že delikt oziroma kaznivo dejanje. Zato ni mogoče spovedancu odpustiti kazni za delikt, ne pa ga odvezati od greha. Odveza namreč vključuje oboje. Pastoralno in pravno je zelo pomembno zakonsko določilo, ki zmanjšuje odgovornost za kaznivo dejanje splava zaradi storilčevega duševnega stanja. Zato npr. izobčenju zaradi splava ne zapade, kdor je mogel le delno razumno ravnati, kdor brez svoje krivde ni vedel za kazen izobčenja zaradi splava, kdor je ravnal brez prave odgovornosti, in če gre za osebo do 18 leta starosti. V vseh teh primerih sicer ne gre za cerkveno kazen izobčenja, moralna in osebna odgovornost pa seveda ostaneta.⁴³⁹

---

⁴³⁷Janez Pavel II., *Evangelij življenja*, št. 59. V. Papež, *Splav - znamenje kulture smrti*, v: CSS 31 (1997) 116-117. B. Košir, *Splav v spovedni praksi*, v: CSS 26 (1992) 26.

⁴³⁸ZCP kan. 1321.

⁴³⁹ZCP kan. 1323-1324.

Spovednik naj najprej “ugotovi”, ali gre pri osebi, ki se spove splava, tudi za kaznivo dejanje, kateremu je pridružena cerkvena kazen izobčenja, ali pa gre za težek greh proti svetosti življenja. Zato naj se prepriča:

- o starosti osebe, ki se spoveduje splava; izobčenju zapade le kanonično odrasel vernik, to pa je tisti, ki je izpolnil 18 let starosti. Osebe do 16 let starosti ne zadene kazen,⁴⁴⁰ vendar pa vernik med 16 in 18 letom starosti ni popolnoma prost cerkvenih kazni;

- o tem, ali je storilka, storilec, vedel, da je splavu pridružena tudi cerkvena kazen izobčenja,⁴⁴¹
- ali je oseba ravnala zavestno, premišljeno, svobodno, brez fizične ali moralne sile, velikega strahu, velike stiske, grožnje.⁴⁴²

Da pride do cerkvene kazni zaradi splava, se zahtevajo vsi trije pogoji hrati; če manjka eden, ni kazni izobčenja. Kazen izobčenja zaradi splava ima namen, da bi se “izobčenec zavedal težine greha” in da bi “Cerkev podpirala potrebno spreobrnjenje in pokoro.” Zato Cerkev spodbuja storilca, da “čimprej najde pot k spreobrnjenju.”⁴⁴³

Odveza od kazni izobčenja zaradi splava je pridržana krajevnemu ordinariju,⁴⁴⁴ kar pomeni, da od omenjene kazni ne more podeliti odveze vsak duhovnik, četudi ima dovoljenje za spovedovanje. Po samem pravu morejo od kazni izobčenja zaradi splava odvezati:

- krajevni ordinarij, tudi v zunanjem območju;
- vsak škof pri spovedi, ne pa zunaj nje;
- kanonik penitenciarij oziroma duhovnik, ki ga krajevni škof za to službo pooblasti;
- kaplani v posebnih skupnostih, kjer je gibanje omejeno (bolnice, zapori);

---

⁴⁴⁰ZCP kan. 1323, 1; 1324 § 1, 4.

⁴⁴¹ZCP kan. 1323, 2; 1324 § 1, 9.

⁴⁴²ZCP kan. 1323, 3; 4; 1324 § 1.

⁴⁴³Janez Pavel II., *Evangelij življenja*, št. 62.

⁴⁴⁴ZCP kan. 1355. *Zakonik kan. vzh. Cerkev*, kan. 728.

- v smrtni nevarnosti vsak duhovnik;
- vsak spovednik v nujnih primerih in pod strogo določenimi pogoji naštetimi v kan. 1357.⁴⁴⁵ Krajevni ordinarij lahko iz upravičenih pastoralnih razlogov pooblasti še druge duhovnike. Podeliti to pristojnost brez upravičenega razloga vsem duhovnikom v škofiji brez kakršnekoli omejitve, bi bilo proti duhu zakona, saj bi kazni izobčenja zaradi svoje specifičnosti, ki je ravno v tem, da je pridržana krajevni ordinarij, izgubila pomen in vsebino.⁴⁴⁶

Spovednik, ki nima posebnega pooblastila za odvezo od kazni izobčenja zaradi splava, mora še posebno paziti na t.i. “nujni primer”, ki ga omenja kan. 1357, ko pravi: “Če je spovedancu težko ostati v stanju velikega greha za čas, ki je potreben, da pristojni predstojnik v zadevi odloči, more spovednik v notranjem zakramentalnem področju odpustiti vnaprej izrečeno nerazglašeno cenzuro izobčenja, upoštevajoč predpise kan. 508 in 976. Spovednik naj spovedancu pri podelitvi odpustitve naloži dolžnost, da se mora pod kaznijo ponovne zapadlosti cenzuri v enem mesecu obrniti na pristojnega predstojnika ali pooblaščenega duhovnika in se ravnati po njegovih naročilih; medtem naj naloži ustrezno pokoro in, če je nujno, poravnanje pohujšanja in škode; to pa je mogoče storiti tudi po spovedniku, brez navedbe imena.”⁴⁴⁷ Nujni primeri so lahko: poroka, prejem redov, zaobljub, zakramenta birme pri odraslem, neposredna težka operacija, nevarno potovanje itd. V teh nujnih primerih lahko odpusti kazni izobčenja zaradi splava vsak duhovnik, ki ima dovoljenje za spovedovanje pod pogojem, da naloži penitentu primerno pokoro in da ga opomni, da mora v času enega meseca sam ali pa po spovedniku, če to želi, narediti “rekurz” na krajevnega ordinarija oziroma pooblaščenega duhovnika, da odloči o zadevi. Penitent bo hvaležen spovedniku, če bo “rekurz” opravil duhovnik, seveda brez navedbe penitentovega imena.

Pri “rekurzu” mora spovednik paziti:

---

⁴⁴⁵ZCP kan. 1355; 508; 566; 976; 1357.

⁴⁴⁶V. Papež, *Splav - znamenje kulture smrti*, v: CSS 31 (1997) 117. *Odvajevanje od cerkvenih kazni*, v: CSS 21 (1987) 122-123.

⁴⁴⁷ZCP kan. 1357.

- v prošnji naj opiše penitentovo stanje, ali gre za mlado ali starejšo osebo, moškega ali žensko, poročeno ali neporočeno, ali je dejanje naredila oseba prvič ali že večkrat itd.;
- prošnjo pošlje krajevnemu ordinariju oz. pooblaščenemu duhovniku, ki bo odločil o zadevi;
- oseba se po preteku določenega časa spet oglasi osebno pri istem spovedniku, ki ji pove odgovor pristojne oblasti.

Spovednik in penitent se morata poprej dogovoriti za spoznavno znamenje (neko ime, številka, 'koda', beseda), da bo spovednik vedel, za koga gre, penitent pa, da se bo "javil" istemu spovedniku.

Če ne obstaja "nujni primer" in torej spovednik ni pooblaščen za oprostitev izobčenja zaradi splava, mora penitentmu povedati, da ni pristojen za odvezo od kazni izobčenja in ga poslati za to pooblaščenemu duhovniku.

Duhovnikom in penitentom bo v veliko pomoč dejstvo, da nekateri redovni duhovniki po posebnem papeškem privilegiju lahko odvežejo od kazni izobčenja zaradi splava kadarkoli, ne glede na število primerov kaznivega dejanja; tudi jim ni potrebno opraviti postopka, ki ga zahteva kan. 1357. Ta privilegij imajo uboštvni redovi: frančiškani, minoriti, kapucini, dominikanci, avguštinci, karmeličani in nekateri drugi, npr. jezuiti.⁴⁴⁸

Slovenski škofje so na seji dne 24.2.1997 določili, da smejo od cenzure zaradi splava odvezati "vsi duhovniki, ki imajo pravico spovedovanja" in sicer "v adventnem in postnem času, med misijonom in duhovnimi obnovami (tridnevnici) ter pri spovedi zaročencev pred poroko."⁴⁴⁹ Omenjena določba odpravlja nekatere nepravilnosti, nejasnosti in dvome, ki so se pojavljali med duhovniki.

"Formula odveze" od kazni izobčenja zaradi splava ni določena; zadostuje, da ima duhovnik namen odvezati od cenzure in da to penitentmu tudi pove. Obrednik *Sveta pokora* ima v dodatku posebno "formulo" odveze. Pri nalaganju pokore za zločin kaznivega dejanja splava omenja papež molitev, dobra dela in predvsem prizadevanje

---

⁴⁴⁸V. Papež, *Splav - znamenje kulture smrti*, v: CSS 31 (1997) 118. Papeški svet za družino, *Priročnik za spovednike*, 12.2.1997, navedba št. 53. Za frančiškane glej: *Acta Ordinis Fratrum Minorum*, 105 (1986) 47-48.

⁴⁴⁹*Sporočila slovenskih škofij*, št. 4, 1997, 40-41.

za zaščito življenja in pomoč tistim, ki si za to prizadevajo,⁴⁵⁰ npr. pomoč materi samohranilki, večji družini, otroški bolnišnici, ustanovam, ki skrbijo za otroke.

Oseba, ki bi bila kakorkoli vpletena v “učinkovito odpravo plodu”, je iregularna za prejem svetih redov oziroma za opravljanje le-teh. Gre za iregularnost, ki je po svoji naravi trajna in pridržana Apostolskemu sedežu.⁴⁵¹

Spovednik naj bo pozoren tudi na to, da zatekanje k protispočetnim sredstvom in k splavu lahko nakazuje na vprašljivost veljavnosti zakona zaradi “izključitve otrok” oziroma izključitve bistvenih namenov zakona in objekta zakonske privolitve.⁴⁵²

---

⁴⁵⁰ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 18.3. 1995, CD 70, str. 50-51.

⁴⁵¹ ZCP kan. 1041; 1044; 1045; 146; 1047; 1048; 1049.

⁴⁵² V. Papež, *Splav v predpisih cerkvenega prava*, v: CSS 24 (1990) 95.

3. Posebni primeri deliktov proti svetosti zakramenta spovedi

---

Posvečevalno službo opravlja Cerkev na poseben način s svetim bogoslužjem, ki velja za izvrševanje duhovniške službe Jezusa Kristusa. Javno bogoslužje v “imenu Cerkve” opravljajo “za to zakonito pooblašcene osebe in z dejanji, ki jih je odobrila cerkvena oblast.”⁴⁵³ Bogoslužna dejanja, med katera sodi tudi podeljevanje in prejemanje zakramentov, so “dejanja Kristusa in Cerkve”, so “znamenja in sredstva, s katerimi se vera izraža in krepi, daje Bogu čast in opravlja posvečevanje ljudi ... Posvečeni služabniki in drugi verniki jih morajo zato čimbolj spoštljivo in s primerno skrbnostjo obhajati”.⁴⁵⁴ To, kar velja na splošno za vse zakramente, velja na poseben način za zakrament spovedi zaradi njegove delikatnosti in posebnosti. Cerkev varuje svetost zakramenta spovedi ne le s pozitivnimi predpisi, ko zahteva, da ima duhovnik od pristojne oblasti posebno pooblastilo za spovedovanje,⁴⁵⁵ da absolutno varuje spovedno molčečnost in vednost, ki jo je pri spovedi dobil,⁴⁵⁶ da je potrebno ugotoviti, tudi s posebnim izpitom sposobnost spovednika⁴⁵⁷ in upoštevati diskretnost v spovednici in anonimnost spovedanca,⁴⁵⁸ temveč varuje

---

⁴⁵³ZCP kan. 834.

⁴⁵⁴ZCP kan. 840.

⁴⁵⁵ZCP kan. 966.

⁴⁵⁶ZCP kan. 983; 984.

⁴⁵⁷ZCP kan. 970.

⁴⁵⁸ZCP kan. 964.

svetost, veljavnost in učinkovitost zakramenta sprave tudi s kazenskimi sankcijami, ki lahko zadenejo spovednika ali penitenta ali pa oba skupaj. Papež Janez Pavel II. pravi: “Zelo pomenljivo je, da je novi zakonik, čeprav je skoraj na vseh drugih področjih kazenskega prava omilil kazni proti kršiteljem, v zvezi s tem (spoved) ohranil veljavnost najhujših kazni.”⁴⁵⁹ V vrsto teh najhujših kaznivih dejanj, poleg kršitve spovedne molčečnosti⁴⁶⁰ in podelitve zakramentalne odveze, za katero duhovnik ni pooblaščen,⁴⁶¹ sodijo primeri: “*absolutio complicitis*”,⁴⁶² “*sollicitatio ad turpia*”⁴⁶³ in “*falsa delatio*” nedolžnega spovednika.⁴⁶⁴ Čeprav so ti primeri v praksi zelo redki, pa je vendarle potrebno, da jih spovednik pozna.

1. “*Absolutio complicitis*” (kan. 977; 1378)

Primer obravnava kaznivo dejanje ali delikt, ki ga lahko naredi duhovnik kot spovednik in zapade vnaprej izrečenemu in Apostolskemu sedežu pridržanemu izobčenju. Spovednik, razen v smrtni nevarnosti, ne more veljavno podeliti odveze soudeležencu pri grehu zoper šesto božjo zapoved, ker v tem primeru avtomatično izgubi pravico podeliti zakramentalno odvezo. O tem primeru govorita dva predpisa ZCP. Prvi pravi, da je “odveza soudeleženca pri grehu zoper šesto božjo zapoved neveljavna, razen v smrtni nevarnosti.”⁴⁶⁵ Kanon se sklicuje na številne doku-

---

⁴⁵⁹ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 13.3.1994, CD 70, str. 44.

⁴⁶⁰ ZCP kan. 1388; 983.

⁴⁶¹ ZCP kan. 1378 § 2, 2; 966.

⁴⁶² ZCP kan. 977; 1378.

⁴⁶³ ZCP kan. 1387.

⁴⁶⁴ ZCP kan. 1390; 982.

⁴⁶⁵ ZCP kan. 977.

mente, ki pomenijo pravne vire za današnje kanonsko normo.⁴⁶⁶ Druga norma pa pravi: “Duhovnika, ki ravna proti predpisu kan. 977, zadene vnaprej izrečeno Apostolskemu sedežu pridržano izobčenje.”⁴⁶⁷ Kaznivo dejanje stori in cerkveni kazni zapade duhovnik kot spovednik, ne pa penitent, ki se tega grešnega dejanja spoveduje.

Ni pomembno, kdaj je bil storjen greh proti šesti božji zapovedi, pred posvečenjem ali po posvečenju. Če se penitent tega greha še ni spovedal drugemu spovedniku in dobil odveze, je prepoved absolutna. Če pa se je penitent nečistega greha že spovedal drugemu duhovniku in dobil odvezo, ga lahko spovednik “soudeleženeč” odveže od drugih grehov, ki se jih penitent izpoveduje. Prepoved se nanaša samo na soudeležnost pri “grehu zoper šesto božjo zapoved”, ne pa na soudeležbo pri drugih grehih, npr. opravljanje, obrekovanje, laž, prilaščanje, jeza itd.

Da pride do kaznivega dejanja, je potrebno:

- dejanska udeležba pri nečem grehu s strani obeh; zahteva se zunanje in notranje privoljenje k nečistovanju;
- greh zoper šesto božjo zapoved; izključeni so drugi grehi “soudeležbe”;
- greh zoper šesto božjo zapoved mora biti velik (smrtni) glede na materijo in ga je mogoče narediti z dejanjem, besedo, znamenji, pogovori itd.;
- penitent se greha obtoži v zakramentu spovedi in zunaj smrtne nevarnosti duhovniku soudeležencu, ki ima pravico spovedovati.

Ker je možno dati odvezo za vse spovedane grehe, ne pa le za nekatere, ni mogoče soudeleženca odvezati od drugih grehov, ne pa hkrati od soudeležbe pri nečem grehu. Spovednik mora penitenta poslati k drugemu duhovniku k spovedi. Duhovnik, ki bi dal soudeležencu odvezo, s samim dejanjem zapade kazni izobčenja, ki je pridržano Apostolskemu sedežu. Na Apostolsko penitenciarijo se lahko duhovnik obrne osebno ali pa preko svojega

---

⁴⁶⁶Benedikt XIV., ap. konst., *Sacraementum paenitentiae*, 1.6.1741. *Apostolici muneris*, 8.2.1745. Pij IX., bula *Apostolicae Sedis*, 12.10.1869, v: P. Gasparri, *Codicis Juris Canonici Fontes*, Roma 1947, I-III, 355; 402; 404; 552. ZCP 1917 kan. 882; 884; 2367.

⁴⁶⁷ZCP kan. 1378.

spovednika, upoštevajoč predpis kan. 1357, če gre za notranje območje, sicer pa se mora obrniti na Kongregacijo za nauk vere.⁴⁶⁸

2. “*Sollicitatio ad turpia*” (kan. 1387)

Ta oblika kaznivega dejanja ali delikta predstavi ZCP z besedami: “Duhovnik, ki pri sami spovedi, ob priložnosti ali pod pretvezo spovedi, spovedanca zapeljuje h grehu proti šesti božji zapovedi, naj se glede na težo kaznivega dejanja kaznuje s suspenzom, prepovedmi ali odvzemi, v hujših primerih pa naj se odslovi iz kleriškega stanu.”⁴⁶⁹ Viri za to kazensko sankcijo segajo daleč nazaj v zgodovino.⁴⁷⁰ Sedanji zakonik ne govori več o pravni dolžnosti penitenta ali koga drugega, da naznani duhovnika pristojni cerkveni oblasti, kar je bilo določeno v prejšnjem zakoniku iz leta 1917.⁴⁷¹

Predmet kazenskega dejanja je greh zoper šesto božjo zapoved, ki pa mora biti velik in zunanji; povzročitelj je duhovnik kot spovednik, ki med zakramentalnim dejanjem ali ob priliki oziroma pod pretvezo spovedi - vedno se zahteva neka povezanost s spovedjo - zapeljuje, nagovarja, spodbuja z besedami, znamenji, kretnjami ali kako drugače, penitenta h grehu zoper šesto božjo zapoved s spovednikom, penitenta samega s seboj ali penitenta s tretjo osebo. Če zapeljevanje povzroči penitent, a spovednik v to ne privoli, ni delikta; kaznivo dejanje nastane, če bi

---

⁴⁶⁸Janez Pavel II., ap. konst., *Pastor Bonus*, 28. 6. 1988, čl. 52: “*Delicta contra fidem necnon graviora delicta tum contra mores tum in sacramentorum celebratione commissa, quae ipsi delata fuerint, cognoscit atque ubi opus fuerit, ad canonicas sanctiones declarandas aut irrogandas ad normam iuris, sive communis sive proprii, procedit.*”

⁴⁶⁹ZCP akan. 1387.

⁴⁷⁰Gregor XV., ap. konst., *Universi Dominici gregis*, 30.8. 1622; Benedikt XIV., ap. konst., *Sacramentum Paenitentiae*, 1.6.1741, v: P. Gasparri, *Codicis Iuris Canonici Fontes I*, 201.

⁴⁷¹ZCP 1917 kan. 904; 2368. *Communicationes* 9 (1977) 312; 10 (1978) 64-65; 15 (1983) 210-211. V. De Paolis, *De delictis contra sanctitatem sacramenti paenitentiae*, v: *Periodica* 79 (1990) 209-210. J. Sanchis, *Comunione e tutela penale dei sacramenti*, v: *Monitor Ecclesiasticus* 116 (1991) 185-194.

spovednik v to izrecno privolil. Tudi ni kaznivega dejanja, če penitent ni spoznal ali doumel namere duhovnika. Nekateri pravniki pa so mnenja, da spovednik naredi kaznivo dejanje tudi v primeru, če kot spovednik odobrava dejanja, ki nasprotujejo nauku cerkvenega učiteljstva, npr. da odobrava protispočetna ali abortivna sredstva, predzakonske odnose, onanijo, samozadovoljevanje itd.⁴⁷² Zdi pa se, da ti primeri bolj spadajo na področje kan. 978 in kan. 1371 ZCP, ki govorita o zvestobi spovednika cerkvenemu nauku.

Če oseba naznani kaznivo dejanje “*sollicitatio ad turpia*” pristojni cerkveni oblasti, sledijo kanonične sankcije “*ferendae sententiae*”: suspenz (prepoved maševanja, spovedovanja, delitve zakramentov, pridiganja), prepovedi ali odvzemi (odvzem aktivne in pasivne volilne pravice, častnih naslovov in beneficijev), v hujših primerih pa se duhovnika lahko odslovi iz kleriškega stanu, upoštevajoč kan. 1425.

3. “*Falsa delatio*” (kan. 1390)

Novi ZCP ne predpisuje več pravne dolžnosti ovaditi spovednika zaradi “*sollicitatio ad turpia*” pri cerkvenem predstojniku, kot je to bilo določeno v prejšnji zakonodaji,⁴⁷³ obstaja pa moralna dolžnost, ki izključuje vsako obliko anonimne obtožbe. Verniki imajo namreč pravico, da naznani pristojni cerkveni oblasti duhovnika, ki bi v svoji službi ne upošteval božjih in cerkvenih predpisov, navodil in določb in s tem povzročal pohujšanje in zgražanje med verniki ter izpostavljal duše v nevarnost.⁴⁷⁴ Ker gre za zelo delikatno področje spovedne molčečnosti, Cerkev s kazenskimi sankcijami ščiti spovednika, ki bi ga lahko penitent po krivem ovadil pristojni cerkveni oblasti zaradi “*sollicitatio ad turpia*”. Pravica do dobrega imena je namreč ena temeljnih pravic vsakega človeka in jo ščiti tudi ZCP.⁴⁷⁵

⁴⁷²J. Llibell, *I delitti riservati alla Congregazione per la Dottrina della Fede*, Milano 1997, str. 237-278.

⁴⁷³ZCP 1917 kan. 904. *Communicationes* 10 (1978) 64-65.

⁴⁷⁴V. De Paolis, *Delicta contra sacramentum paenitentiae*, str. 208-209.

⁴⁷⁵ZCP kan. 220; 1390. V. Papež, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, str. 62-65.

Zakonik obravnava krivo ovadbo spovednika pod dvema vidikoma: pod vidikom greha, ko pravi: “Če se kdo spove, da je nedolžnega spovednika pri cerkveni oblasti po krivem ovadil zaradi zapeljevanja h grehu zoper šesto božjo zapoved, naj se mu ne da odveza, dokler neresnične ovadbe izrečno ne prekliče in ni pripravljen popraviti škodo, če je kakšno povzročil,”⁴⁷⁶ in pod vidikom delikta, ko pravi: “Kdor spovednika pri cerkvenem predstojniku po krivem ovadi za kaznivo dejanje, o katerem govori kan. 1387, ga zadene vnaprej izrečen interdikt; če pa je klerik, tudi suspenz.”⁴⁷⁷ Delikt krive ovadbe spovednika je tesno povezan z deliktom “*sollicitatio ad turpia*”:⁴⁷⁸ Delikt “krive ovadbe” pa mora imeti vse tiste zahteve, čeprav neresnične, ki se zahtevajo za delikt “*sollicitatio ad turpia*”; ovadba mora imeti tudi pravno obliko (izjava pred pričami, pisna izjava) in se nanašati na greh zoper šesto božjo zapoved; če se nanaša na drug greh, ni kaznivega dejanja, pač pa velik greh in moralna odgovornost.

Spovednik ne more odreči odveze penitentu, ki noče ovaditi pri pristojni oblasti duhovnika zaradi “*sollicitatio ad turpia*”. Odveza cenzure zaradi “krive ovadbe” ni več pridržana Apostolskemu sedežu in od nje lahko odveže za to pooblaščen duhovnik pod določenimi pogoji. Če je penitent zapadel interdiktu, ali klerik suspenzu, potem ga mora za to pooblaščen duhovnik najprej odvezati od cenzure, ki prepovedujejo prejem zakramentov, tudi zakramenta spovedi.⁴⁷⁹ Cenzuro lahko odstrani za to pooblaščen spovednik, ali pa prizadeti naredi “rekurz” na svojega ordinarija, oziroma na ordinarija kraja, kjer je bil delikt storjen. Duhovnik, ki ima sicer dovoljenje, da odveže od cenzure zaradi splava, ne more odvezati od cenzure zaradi delikta “krive ovadbe”. Za odvezo pa je potrebno, da penitent neresnično ovadbo izrečno prekliče in da je pripravljen popraviti morebitno narejeno škodo.⁴⁸⁰ Odveza sledi formalnemu dejanju preklica neresnične ovadbe pri cerkveni oblasti (škofu, generalnem vikarju, sodišču), razen če

---

⁴⁷⁶ZCP kan. 982.

⁴⁷⁷ZCP kan. 1390; 1332; 1333.

⁴⁷⁸ZCP kan. 1387.

⁴⁷⁹ZCP kan. 1332; 1358-1361.

⁴⁸⁰ZCP kan. 982.

gre za smrtno nevarnost ali za t.i. “nujni primer”.⁴⁸¹ Odveza ni pogojna, temveč absolutna, kar pomeni, da penitent, če ni pripravljen preklicati krive obtožbe in popraviti storjene škode, nima pogojev in notranje pripravljenosti za prejem zakramentalne odveze. Odveza bi v tem primeru bila neveljavna.⁴⁸² Kadar v penitentu manjka eden od dveh pogojev: izrečni preklic neresnične ovadbe in pripravljenost duhovniku popraviti škodo na dobrem imenu, spovednik ne more podeliti odveze, ker penitent ni pripravljen na spreobrnjenje.⁴⁸³

---

⁴⁸¹ZCP kan. 976; 1357.

⁴⁸²V. De Paolis, *Delicta contra sacramentum paenitentiae*, str. 210-211.

⁴⁸³ZCP kan. 987.

4. Posebni primeri kaznivih dejanj, ki so pridržani apostolskemu sedežu

---

“Cerkev ima naravno in lastno pravico s kazenskimi sankcijami kaznovati vernike, ki so storili kaznivo dejanje,”⁴⁸⁴ vendar pa ZCP tudi pravi, naj bo kazni le toliko, kolikor je resnično potrebno za ustrezno zagotovitev cerkvene discipline.⁴⁸⁵ Z vernikom, ki s kaznivim dejanjem krši zakon oziroma cerkveno disciplino, ravna Cerkev po zgledu svojega ustanovitelja Jezusa Kristusa, ko določa na eni strani zahtevnost, na drugi strani pa usmiljenje. Cerkvena kazen je sredstvo, ki pospešuje skupno dobro vernikov, cerkvenega občestva in pomaga verniku, da se spreobrne in popravi svoje zgrešeno obnašanje in delovanje.⁴⁸⁶

ZCP določa, da je odveza od petih specifičnih kaznivih dejanj, ki jih naredi katoličan, pridržana Apostolskemu sedežu, in sicer zaradi njihove posebne teže za Cerkev oziroma zaradi zakramenta spovedi:

1. fizična sila proti rimskemu papežu;
2. posvečenje škofa brez papeškega naročila;
3. odveza soudeleženca pri grehu zoper šesto božjo zapoved;

---

⁴⁸⁴ZCP kan. 1311.

⁴⁸⁵ZCP kan. 1317.

⁴⁸⁶Janez Pavel II., govor Rimski roti, v: AAS 71 (1979) 422-427.

4. neposredna kršitev spovedne molčečnosti;
5. profanacija evharistije.

V vseh teh primerih zadene vernika vnaprej izrečeno izobčenje (*latae sententiae*); odveza od kanonične kazni pa je pridržana Apostolskemu sedežu oziroma penitenciariji; samo v smrtni nevarnosti jo lahko podeli vsak duhovnik.

1. Fizična sila proti rimskemu papežu

ZCP pravi: “Kdor uporabi fizično silo proti rimskemu papežu, ga zadene vnaprej izrečeno Apostolskemu sedežu pridržano izobčenje; če gre za klerika, mu je mogoče dodati drugo kazen, ne izvemši odslovitvev iz kleriškega stanu.”⁴⁸⁷ Za kaznivo dejanje je potrebna torej fizična sila, ne moralna ali pa npr. beseda, želja, kletev. Fizična sila pa se lahko izraža v obliki: udarcev, ranitve, uboja ali pa, da se papeža fizično onemogoča, npr. z ugrabitvijo, zapornom, protipravnim zadrževanjem, izgonom ali konfinacijo. Pod pojmom “fizična sila” pravo pojmuje tudi izraze žalitve papeškega dostojanstva, npr. z raztrganjem njegove obleke kot izrazom sovraštva do papeža, pluvanjem po njegovi osebi ali umazanjem njegove obleke itd. Tudi s to strogo kanonično kaznijo želi zakonik zavarovati papeža in njegovo mesto v Cerkvi.⁴⁸⁸ Odveza od kazni izobčenja pa je pridržana Apostolski penitenciariji, če gre za notranje območje, oziroma Kongregaciji za nauk vere, kadar gre za zunajspovedno območje.

2. Posvečenje škofa brez papeškega naročila

“Škofa, ki brez papeškega naročila posveti koga za škofa, in enako tistega, ki od njega prejme posvečenje, zadene vnaprej izrečeno Apostolskemu sedežu pridržano izobčenje.”⁴⁸⁹ Izobčenje zadene škofa, ki posvečuje, in prezbiterja, ki škofovsko posvečenje prejme, prav tako pa tudi škofove sopsvečevalce, ne pa duhovnikov somaševalcev, ker le-ti

---

⁴⁸⁷ZCP kan. 1370.

⁴⁸⁸*Communicationes* 9 (1977) 307.

⁴⁸⁹ZCP kan. 1382.

niso soposvečevalci. Škofa svobodno imenuje ali pa zakonito izvoljenega potrdi papež; ⁴⁹⁰tudi ne sme “noben škof nikogar posvetiti za škofa, če prej ni ugotovljeno, da je papež izdal naročilo.”⁴⁹¹ Posvečenje je sicer veljavno, a nedopustno. V bistvu gre za nedopustno prisvajanje cerkvenih opravil in njihovo opravljanje. S slovesnim papeževim dokumentom ali “*bulo*”, ki se prebere pri posvečenju, je izraženo papeško naročilo in soglasje. Znani so primeri nezakonitega posvečenja škofov, npr. škofa M. Lefebvre in P. M. Ngo-Ding-Thuc, ki sta leta 1976 in 1981 posvetila škofo brez papeškega soglasja.⁴⁹²

3. Odveza soudeleženca - *absolutio complicitis*

“Duhovnika, ki ravna proti predpisom kan. 977, zadene vnaprej izrečeno Apostolskemu sedežu pridržano izobčenje.”⁴⁹³ Kan. 977 pa pravi: “Odveza soudeleženca pri grehu zoper šesto božjo zapoved je neveljavna, razen v smrtni nevarnosti.”⁴⁹⁴ V smrtni nevarnosti namreč prevladuje “zveličanje duš” nad vsemi drugimi cerkvenimi predpisi.⁴⁹⁵ Delikt “odveze soudeleženca” nastane tudi v primeru, da je bil nečisti greh storjen, ko spovednik še ni bil duhovnik, a se ga penitent še ni spovedal drugemu duhovniku in dobil odveze. Nečisti greh zoper šesto božjo zapoved je mogoče narediti z dejanji, besedo, znamenji, pogovori, pogledi, mora pa biti subjektivno in objektivno velik greh. Od drugih grehov “soudeležbe” spovednik penitanta lahko odveže.

---

⁴⁹⁰ZCP kan. 377.

⁴⁹¹ZCP kan. 1013.

⁴⁹²*Enchiridion Vaticanum IX*, str. 157.

⁴⁹³ZCP kan. 1378.

⁴⁹⁴ZCP kan. 977.

⁴⁹⁵ZCP kan. 1335; 1752.

4. Neposredna kršitev spovedne molčečnosti

“Spovednika, ki neposredno prekrši spovedno molčečnost, zadene vnaprej izrečeno Apostolskemu sedežu pridržano izobčenje.”⁴⁹⁶ Spovedna molčečnost je nedotakljiva, zato je prepovedano, da bi spovednik z besedo ali na kakršenkoli način in iz kateregakoli razloga kadarkoli izdal spovedanca.⁴⁹⁷ Propovedano mu je celo uporabljati vednost, dobljeno pri spovedi.⁴⁹⁸ Za kaznivo dejanje spovedne molčečnosti se zahteva, da spovednik razodene grešnika in njegove grehe, ki jih je slišal pri spovedi, bodisi velike bodisi male grehe, ne glede na to, ali je dotični grešnik poznan ali ne, oziroma oseba ne ve, da je spovednik to slišal pri spovedi. Če se je penitent spovedal s pomočjo prevajalca,⁴⁹⁹ le-tega ne veže spovedna molčečnost, pač pa dolžnost stroge tajnosti. Papež Janez Pavel II. pravi, da je spovedna molčečnost zavarovana s težkimi kaznimi in da jo mora duhovnik absolutno spoštovati “*usque ad sanguinis effusionem*.”⁵⁰⁰ Kongregacija za nauk vere je določila kazen izobčenja “*latae sententiae*” za tistega, ki bi pod pretvezo ali ob priliki zakramentalne spovedi na kakršenkoli način snemal spoved oziroma spoved razširjal v sredstvih družbenega obveščanja.⁵⁰¹ Odvezo od kaznivega dejanja kršitve spovedne molčečnosti daje Kongregacija za nauk vere.

---

⁴⁹⁶ZCP kan. 1388.

⁴⁹⁷ZCP kan. 983.

⁴⁹⁸ZCP kan. 984.

⁴⁹⁹ZCP kan. 990.

⁵⁰⁰Janez Pavel II., govor Ap. penit., 12.3.1994, CD 70, str. 45-46. Govor Ap. penit., 18.3.1995, CD 70, str. 48.

⁵⁰¹Kongregacija za verski nauk, odlok, *Congregatio*, 23.9.1988, v: AAS 80 (1988) 678. V. Papež, *Odgovori papeškega sveta za razlago zakonskih besedil k ZCP*, str. 34-35.

5. Profanacija svete evharistije

“Kdor svete podobe kruha in vina odvrže, jih s svetoskrunskim namenom vzame ali obdrži, ga zadene vnaprej izrečeno Apostolskemu sedežu pridržano izobčenje.”⁵⁰² Gre za kaznivo dejanje proti veri, ki danes niti ni tako redko, saj nekatere sekte, posebno še satanske, na vse načine iščejo, kako bi prišle do posvečenih hostij. Delikt profanacije svete evharistije lahko nekdo naredi na tri načine:

1. Da odvrže (“*abicit*”) svete podobe po tleh, v ogenj, v smeti, v vodo zaradi sovražnega razpoloženja do Boga, Cerkve, evharistije. Tat, ki ukrade iz tabernaklja ciborij, pa pusti posvečene hostije v tabernaklju ali na oltarju, ne naredi kaznivega dejanja v smislu kanona 1367. Papeški svet za razlago zakonskih besedil je pojasnil, da beseda “*abicit*” - odvreči ne pomeni samo odvreči sveto evharistijo, temveč kakršnokoli premišljeno sovražno dejanje, ki skruni svete evharistične skrivnosti.⁵⁰³

2. Če nekdo svete podobe s svetoskrunskim namenom vzame in odnese (“*abducit*”) in jih uporabi za npr. črne maše, magijo in satanistične obrede.

3. Če nekdo vzame in obdrži (“*retinet*”) sveto evharistijo s svetoskrunskim namenom. Če bi vernik, npr. iz osebne “pobožnosti” zadržal pri sebi, v svojem stanovanju ali kje drugje sveto evharistijo, bi sicer grešil, a ne bi zapadel kaznivemu dejanju.

Zaradi možnosti obhajila na roko določene osebe lažje pridejo do posvečene hostije, s tem pa je tudi možnost zlorabe svete evharistije bolj izpostavljena.⁵⁰⁴ Nekdaj je bila profanacija svete evharistije odraz mržnje do Cerkve, vere, Boga, danes pa poznamo nove oblike, na katere mora biti spovednik pozoren: izguba vere, sovraštvo do Boga zaradi doživetih krivic, trpljenja in preizkušenj, zanikanje božje navzočnosti v evharistiji (jehovci), satanizem, razne

---

⁵⁰²ZCP kan. 1367. *Communicationes* 9 (1977) 306.

⁵⁰³Papeški svet za razlago zakonskih besedil, Odgovor, 3.7.1999.

⁵⁰⁴Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, Odgovor, v: *Notitiae* 35 (1999) 160-161.

sekte, prostozidarstvo,⁵⁰⁵ misticizem, fanatizem itd. Spovednik naj skuša ugotoviti, ali gre v določenem primeru za normalno osebo, ki je profanirala evharistijo, ali pa gre za patološke pojave, ki zmanjšujejo odgovornost za storjeno dejanje.⁵⁰⁶ Za odvezo je pristojna na notranjem območju Apostolska penitenciarija, v zunanjem pa Kongregacija za nauk vere. V smrtni nevarnosti lahko od delikta odveže vsak duhovnik.

S posebnim reskriptom vatikanskega državnega tajništva so kardinali svete rimske Cerkve dobili redno pravico, ki pa je ne morejo poveriti drugim, da v spovednem območju odvežejo od neizrečenih cenzur, ki so pridržane Apostolskemu sedežu: profanacija evharistije, fizični napad na papeža in delikt “*sollicitatio*”; ne morejo pa odvezati od delikta kršitve spovedne molčečnosti (kan. 1388) in od kaznivega dejanja posvetitve škofa brez papeškega naročila (kan. 1382).⁵⁰⁷

---

⁵⁰⁵ZCP 1917 kan. 2335. ZCP kan. 1374. Kongregacija za verski nauk, *Izjava*, 26.11.1983. *La Chiesa e la massoneria oggi*, v: *La Civiltà cattolica* 112 (1991) 217-227.

⁵⁰⁶ZCP kan. 1321; 1323.

⁵⁰⁷Secreteria Status, *Elenchus Privilegiorum et Facultatum S.R.E. Cardinalium in re liturgica et canonica*, 18.3. 1999. Papež Janez Pavel II. je te privilegije in pravice potrdil “*in forma specifica*” in odločil, da se dokument objavi.

5. Duhovnik - prejemnik zakramenta sprave

Katekizem katoliške Cerkve pravi, da je “Gospod Jezus Kristus hotel, da njegova Cerkev v moči Svetega Duha nadaljuje njegovo delo ozdravljanja in odrešenja tudi po svojih lastnih udih.” To je namen “zakramenta ozdravljanja oziroma pokore.”⁵⁰⁸ Greh je žalitev Boga in prizadene škodo ne le storilcu, temveč tudi občestvu. Zato prinaša zakrament sprave “božje odpuščanje in spravo s Cerkvijo.”⁵⁰⁹

Škofje in duhovniki nadaljujejo službo sprave, ki jo je Kristus zaupal svoji Cerkvi.⁵¹⁰ Služabnik tega zakramenta je lahko “samo duhovnik”,⁵¹¹ ki je posvečen s svetim redom in ima od pristojne cerkvene oblasti pravico, da izvršuje nad verniki zakramentalno odvezo.⁵¹² Nekateri duhovniki dobijo to dovoljenje po samem pravu, drugi v moči službe oziroma po posebnem dovoljenju krajevnega škofa ali v določenih primerih višjega redovnega predstojnika.

V zakramentu spovedi pa duhovnik ni samo predstavnik Kristusa, temveč deluje “*in persona Christi*”, oziroma pride do “mistične istovetnosti s Kristusom”, saj v zakramentu sprave “duhovnik izvršuje najpomembnejšo nalogo,

---

⁵⁰⁸KKC 1421.

⁵⁰⁹Prav tam, 1440.

⁵¹⁰Prav tam, 1461.

⁵¹¹ZCP kan. 965.

⁵¹²ZCP kan. 966; 967; 968; 969.

takoj za obhajanjem evharistične daritve.”⁵¹³ Nikjer duhovnik ni tako duhovnik in nikjer ne deluje tako “*in persona Christi*” kot pri podeljevanju zakramenta sprave in obhajanja evharistije. Kristus, ki ga duhovnik spovednik napravi navzočega in “po katerem udejanja zakrament odpuščanja grehov, nastopa kot človekov brat, zvesti in sočutni veliki duhovnik, pastir, ki išče izgubljeno ovco, zdravnik, edinstveni učitelj in sodnik.”⁵¹⁴ Za to svojo službo mora duhovnik nujno imeti človeške odlike: modrost, obzirnost, razločevanje, krotkost, dobroto, odločnost, biti mora zmožen dialoga, izveden mora biti v teologiji, pedagogiki, psihologiji,⁵¹⁵ in gojiti pristno osebno duhovno in zakramentalno življenje.

Zakramenti sicer delujejo “*ex opere operato*”, ker v njih deluje sam Kristus,⁵¹⁶ vendar pa so sadovi zakramentalnega delovanja odvisni tudi “*ex opere operantis*”, od notranje urejenosti in svetosti tistega, ki zakrament podeljuje.⁵¹⁷ Odlok o službi in življenju duhovnikov drugega vatikanskega cerkvenega zbora ne dvomi o tem, da “svetost duhovnikov največ pripomore k plodovitosti njihove službe; čeprav namreč more božja milost delo odrešenja izvrševati tudi po nevrednih služabnikih, vendar hoče Bog redno rajši razodevati svoja čudovita dela po tistih, ki so bolj poslušni nagibanju in vodstvu Svetega Duha in morejo zaradi svoje tesne zveze s Kristusom in zaradi svetosti svojega življenja reči z apostolom: ‘Živim, pa ne več jaz, ampak v meni živi Kristus’ (Gal 2,20)”.⁵¹⁸ Obstaja globok odnos med duhovnikovim notranjim življenjem in urejenostjo in izpolnjevanjem njegovega poslanstva in učinkovitosti

---

⁵¹³Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 29. Govor Ap. penit., 18.3.1989, CD 70, str. 26. Govor Ap. penit., 23.3.1996, CD 70, str. 57.

⁵¹⁴Janez Pavel II., *Sprava in pokora*, št. 29.

⁵¹⁵Janez Pavel II., gov. Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 39-40. ZCP kan. 970.

⁵¹⁶KKC 1127; 1128.

⁵¹⁷Janez Pavel II., gov. Ap. penit., 20.3.1992, CD 70, str. 34-35. Govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 37-38. *Sprava in pokora*, št. 31, VI. KKC 1128.

⁵¹⁸D 12. F. Rode, homilija na veliki četrtek pri krizmeni maši, 20.4.2000, v: SSS 6 (2000) 68. V. Papež, *Pravice spovedanca v zakramentu spovedi*, v: CSS 32 (1998) 241.

njegove službe: “Večja ali manjša duhovnikova svetost dejansko vpliva na oznanjevanje božje besede, obhajanje zakramentov in vodenje skupnosti v ljubezni.”⁵¹⁹

Papež Janez Pavel II. večkrat poudarja, da mora biti duhovnik ne le delivec zakramenta sprave, temveč tudi njegov marljiv in vesten prejemnik. Vsakdanja praksa namreč potrjuje resnico, da bo duhovnik, ki se sam redno in vestno spoveduje, tudi sam goreč in dober spovednik.⁵²⁰

Papež Janez Pavel II. je v posinodalni apostolski spodbudi *Dal vam bom pastirjev* spregovoril o problemu duhovnika kot penitenta kar dvakrat. Najprej pravi takole: “Posebno besedo bi rad prihranil za zakrament pokore, katerega so duhovniki delilci, uživati pa morajo tudi sami njegov dar ... Duhovnikovo duhovno in pastoralno življenje je po kakovosti in vnemi odvisno ... od vztrajnega in vestnega osebnega opravljanja zakramenta pokore ... Duhovnikovo duhovno in pastoralno življenje ... je odvisno od marljive in vestne osebne uporabe zakramenta pokore. Obhajanje evharistije in delitev drugih zakramentov, pastoralna gorečnost, odnosi do vernikov, občevanje s sobrati, sodelovanje s škofom, molitveno življenje, z eno besedo vse duhovniško življenje neizprosno peša, če se duhovnik iz nemarnosti ali kateregakoli drugega vzroka redno in poln pristne vere in pobožnosti ne zateka k zakramentu pokore. Pri duhovniku, ki se ne bi več spovedoval ali bi se spovedoval slabo, bi se to v njegovem duhovništvu in duhovniškem delu prav kmalu pokazalo in to bi opazilo tudi občestvo, katerega pastir je.”⁵²¹

Na to temo se ponovno vrne, ko govori o razsežnosti duhovniškega oblikovanja, in pravi: “Nujno je potrebno in obvezno, da se pri duhovnem oblikovanju znova odkrije lepota in veselje zakramenta pokore. V kulturi, ki je z novimi in zelo finimi oblikami samoopravičevanja v nevarnosti, da usodno izgubi čut za greh in dosledno tudi tolažljivo

---

⁵¹⁹ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 24-25. G. Greshake, *Biti duhovnik*, Ljubljana 1986, str. 29-34.

⁵²⁰ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 23.3.1996, CD 70, str. 57. *Sprava in pokora*, št. 31, VI.

⁵²¹ Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 26.

veselje prošnje za odpuščanje in srečanje z Bogom ... Zato je nujno potrebno oblikovati bodoče duhovnike h kreposti pokore, ... ki se dopolni v zakramentu sprave.”⁵²²

Leta 1994 je Kongregacija za duhovščino izdala *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, s katerim hoče odgovoriti na prvenstvena doktrinalna disciplinarna in pastoralna vprašanja, ki se ob izzivih nove evangelizacije postavlja pred duhovnika.⁵²³ Dokument pa nima samo ekshortativnega namena, temveč tudi pravno obveznost tam, kjer se sklicuje na ZCP, oziroma določa, kako je treba izvajati splošne zakone Cerkev, pojasnjuje njihove doktrinalne utemeljitve in spodbuja k vestnemu izpolnjevanju.⁵²⁴ Direktorij poudari, da se mora tudi duhovnik spovedovati svojih grehov in slabosti. On je prvi, ki mora vedeti, da ga zakramentalna spoved utrjuje v veri in ljubezni do Boga in bližnjega. “Neobhodno je potrebno, da delivec tega zakramenta daje osebno pričevanje s tem, da prednjači pred drugimi verniki v izkustvu odpuščanja. To izkustvo je hkrati prvi pogoj, da se v pastoračiji na novo ovrednoti zakrament sprave. V tem duhu je prav, da verniki vedo in vidijo, da se njihovi duhovniki tudi redno spovedujejo.”⁵²⁵

ZCP pravi, naj se “bogoslavci navadijo pogosto pristopati k zakramentu pokore.”⁵²⁶ Med dolžnosti klerikov najdemo tudi to, da “pogosto pristopajo k zakramentu pokore.”⁵²⁷ Podobno velja tudi za redovne duhovnike.⁵²⁸

⁵²²Prav tam, št. 48.

⁵²³Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, 31.1.1994, CD 56, Ljubljana 1994, uvod.

⁵²⁴Kongregacija za katoliško vzgojo, Kongregacija za duhovščino, *Temeljna pravila za nenehno oblikovanje stalnih diaconov*, 22.2.1998, cit. 1, v: *L'Osservatore Romano*, 13.3.1998.

⁵²⁵Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 53.

⁵²⁶ZCP kan. 246. Pij XII., okrož., *Mystici Corporis* 29.6.1943, v: AAS 35 (1943) 235. *Menti Nostrae* 23. 9. 1950, v: AAS 42 (1950) 674. Janez XXIII., govor 29. 7. 1961, v: AAS 53 (1961) 559-565.

⁵²⁷ZCP kan. 276. D 18. Pavel VI., *Sveti red diaconata* 18.6.1967, št. 26. Janez Pavel II., pismo *Novo incipiente*, 8.4.1979, v: AAS 71 (1979) 412; 415-416.

⁵²⁸ZCP kan. 664.

Marsikateri bogoslovec, duhovnik in Bogu posvečena oseba se spovedi “izogiblje” tudi zato, ker niso bili v času formacije pravilno in dobro poučeni o zakramentu sprave, o pripravi na spoved, o spovedni “materiji”, načinu spovedovanja, ali pa svoje poznanje tega zakramenta niso redno poglobljali in dopolnjevali.

6. Nekateri praktični primeri penitentov

Duhovnik spovednik se mora vedno zavedati, da podeljuje zakrament sprave “*in persona Christi et in nomine Ecclesiae*”. Spovednik ni gospodar zakramenta niti človekove vesti, temveč ponižno orodje v rokah božjega usmiljenja in odpuščanja. Spovednik samo “upravlja” z zakramentom, ki ga je Kristus zaupal svoji Cerkvi, zato se mora pri tej sveti službi do kraja pokazati zvestega Kristusovemu nauku, cerkvenemu učiteljstvu in upoštevati navodila pristojne cerkvene oblasti.

1. Odveza nekatoličana

Odveza nekatoličana, npr. pravoslavnega ali starokatoličana, je mogoča, če to želi sam od sebe in je pravilno pripravljen.⁵²⁹ Tudi protestantu in članu anglikanske Cerkve je mogoče podeliti odvezo, vendar le v posameznih primerih, če penitent da zagotovilo, da izpoveduje vero v ta zakrament in v evharistijo, upoštevajoč določbe škofovske konference.⁵³⁰

---

⁵²⁹ZCP kan. 844 § 3.

⁵³⁰ZCP kan. 844 § 4.

2. Vernik "tradicionalist"

Vernik "tradicionalist" ne zapade cerkveni kazni in lahko pod splošnimi pogoji dobi odvezo, čeprav obiskuje nedeljsko mašo po "starem" obredu. Obred maše papeža Pija V. ni bil nikdar formalno prepovedan ali razglašen za "nekatoliškega". Drugače pa mora spovednik ravnati z duhovnikom, ki je pripadnik škofa Lefebvra. Duhovnik je v stanju cenzure, od katere se ga mora najprej odvezati, seveda pod pogojem, da si bo prizadeval zapustiti to skupnost; takšen duhovnik je tudi suspendiran in od te cerkveni kazni ga lahko odveže Sveti sedež ali pa škof, ki ga sprejme v svojo škofijo.⁵³¹

3. Pripadnik protikatoliških sekt in organizacij

Pripadniki protikatoliških sekt, podobnih organizacij in združenj zapadejo izobčenju zaradi kaznivega dejanja apostazije⁵³² in se zato ne morejo pripustiti k zakramentom. Podobno velja za člane masonske sekte, ki sicer več ne zapadejo kanonični kazni, vendar pa po izredni prepovedi Kongregacije za nauk vere ne morejo biti pripuščeni k zakramentom zaradi narave te organizacije, ki goji nauk in prakso, ki sta nasprotna resnici in moralni poštenosti ter sta sovražna katoliški Cerkvi.⁵³³ Člani prostozidarske lože živijo namreč v stanju težkega greha; če pa masonska sekta ne nastopa proti Cerkvi, prepoved zakramentov ne pride v poštev.⁵³⁴ Kdor prostovoljno in zavestno pripada komunistični organizaciji, ne more prejeti zakramentov razen cerkvenega zakona.⁵³⁵

⁵³¹ *Situazione canonica dei lefeburiani*, 16. 5. 1997, v: *Il Regno - documenti*, 17 (1997) 528-529.

⁵³² ZCP kan. 1364.

⁵³³ Ap. penit., 15. 7. 1984, Prot. N. 456/84, str. 2, op. 2. Kongregacija za verski nauk, izjava, *Quaesitum est*, 26. 11. 1983, v: AAS 76 (1984) 300.

⁵³⁴ Kongregacija za verski nauk, izjava, 18. 7. 1974. *La Chiesa e la massoneria oggi*, v: *La civiltà cattolica* 142 (1991) 217-227.

⁵³⁵ Sv. oficij, izjava, 1.7.1949; 11.8.1949, v: AAS 41 (1949) 334.

Odveza v teh primerih je mogoča samo pod pogojem, da pripadnik obljubi, da izstopa iz sekte oziroma bo naredil vse, kar je v njegovi moči, da zapusti sekto oziroma organizacijo, kakor hitro bo to mogoče.

4. *Penitent - skrupulant*

Skrupuloznost je psihološki in moralni problem, je beg v preteklost in prikrivanje resničnih problemov v človeku: človek se ne sooči sam s seboj, razum ne razlikuje, kaj je dobro in kaj slabo, zato je vest stalno vznemirjena. Skrupulant hoče biti perfekcionista, ker pa ni, ga nenehno napadajo občutki krivde, je preveč natančen, kritičen in nezaupljiv. V bistvu gre za nevrotično osebnost, ki je podvržena egoizmu in narcizmu. Skrupuloznost je strup za duhovno življenje, za spovednika pa pokora. Potrebno je odpraviti vzroke skrupuloznosti, zato je pomoč psihologa nujno potrebna. Spovednik naj bo s skrupulantom razumevajoč in potrpežljiv, da ga ne odvrča od spovedi, a tudi odločen. Usmerjati ga je treba k pozitivnim dejanjem in ne, da se penitent toliko ukvarja sam s seboj. Ni dobro, da bi mu spovednik svetoval, naj ne hodi k spovedi, saj "nič ne pomaga", pač pa, da se spoveduje v določenih presledkih. Namesto boja proti slabemu, ga je treba spodbujati k dejanjem dobrih del.

5. *Nagnjenje k istospolnosti*

Pri teh osebah je potrebno razlikovati privlačnost, nagnjenje do oseb istega spola, in dejanja, ki so "notranje neurejena" in "nasprotujejo naravni postavi", ker se zapirajo darovanju življenja in jih v nobenem primeru ni mogoče odobravati. Penitenta k istospolnim nagnjenjem je treba sprejeti s spoštovanjem, sočutjem in obzirnostjo ter se izogibati vsakemu znamenju krivičnega zapostavljanja. Penitenta je potrebno spodbujati, da se trudi za čistost, samoobvladovanje, molitev in zakramentalno milost, da se bo postopoma in z odločnostjo približal krščanski popolnosti.⁵³⁶ Ideologija "gender", ki je vplivna v današnjem svetu, ne opredeljuje več moškega in ženske po spolu,

⁵³⁶KKC 2357-2359. Kongregacija za verski nauk, *La cura pastorale delle persone omosessuali*, 1.10.1986, št. 12-13.

temveč po kulturi, kar pomeni, da je biti moški ali ženska produkt socialnih, kulturnih razmer, zato je tudi dovoljena vsaka oblika seksualnosti, tudi istospolnih skupnosti. K taki miselnosti, ki pa jo nekatere države tudi pravno priznavajo in celo istovetijo z zakonsko skupnostjo, je veliko prispevala individualistična antropologija neoliberalizma, ki ne pozna nobene objektivne vrednote v človeku, družbi, družini.⁵³⁷

6. Povratniki in priložnostniki

Povratnik je tisti penitent, ki vedno znova pada v iste grehe. Tudi povratnik ima pravico do odveze, če je pravilno pripravljen in sicer ne po spovednikovih merilih, ampak po objektivnih. Penitentovo pripravljenost je treba gledati v luči zakramenta sprave kot takega. Spoved ni samo odveza za pretekle grehe, temveč je tudi preventivni zakrament pred grehom, je sredstvo božje milosti, ki človeku pomaga, da se bolj učinkovito varuje greha in vztraja v dobrem. Pri povratniku ni mogoča odveza v primeru, če je ponovna zapadlost v iste grehe znamenje pomanjkanja osnovne notranje pripravljenosti. Če ima spovedanec povratnik pri spovedi, “*hic et nunc*”, potrebno minimalno dispozicijo za odvezo, to je pripravljenost izogibati se greha, grešne priložnosti, da bo naredil vse kolikor je v njegovi moči, potem mu odveze spovednik ne more odreči. Spovednikovo razumsko predvidevanje, da bo penitent po vsej verjetnosti ponovno zapadel v isti greh ali grehe, so samo hipotetična predvidevanja in nikoli zanesljiva. Pa četudi bi spovednik imel moralno gotovost, da bo penitent ponovno padel v isti greh, mu odveze ne more odreči, če ima penitent pri spovedi potrebno dispozicijo. Povratništvo je lahko bolj posledica slabosti, okolja, vzgoje, šibkosti značaja, ne pa hudobije. Če je povratništvo izraz hudobije, če izhaja iz namernega iskanja grešnih priložnosti, govorimo o “priložnostniku”; to je človek, ki se za okoliščine, v katerih greši, zavestno, svobodno odloči ali jih išče, in ničesar ne naredi, da bi se tem grešnim okoliščinam izognil. Če “priložnostnik” pri spovedi pokaže dobro voljo

---

⁵³⁷Papeški svet za družino, *Famiglia, matrimonio e ‘unioni di fatto’*, 26.7.2000, v: *L’Osservatore Romano - documenti*, 22.11.2000.

in pripravljenost, da se bo grešnih priložnosti izogibal, mu spovednik odveze ne more odreči. Če pa je odločen, da bo s svojim grešnim obnašanjem nadaljeval, nima potrebne dispozicije za odvezo.

S povratniki in priložnostniki mora biti spovednik precej preudaren, da jih ne odvrne od spovedi, pa tudi da jih ne naredi površne in lahkomišelnje. Upoštevati je potrebno, da danes ljudje, posebno še mladi, živijo pod močnim in nenehnim pritiskom zgrešene seksualnosti, umazanega govorjenja, uživanja alkohola, pravila “znajdi se”, lažnega govorjenja in hedonizma, ki se mu mladi težko upirajo in so v bistvu žrtve tega ozračja, zato kljub dobri volji vedno znova padajo v iste grehe.

7. Duhovnik - penitent

Klerik, duhovnik in diakon je dolžan prizadevati si za svetost in pri tem uporabljati vsa sredstva, ki so mu na voljo, tudi pogostno prejemanje zakramenta sprave.⁵³⁸ Kleriki se tesno zedinjajo s Kristusom z vrednim prejemanjem zakramentov, posebej v pogostni zakramentalni pokori.⁵³⁹ Zakrament sprave duhovnika utrjuje v veri in ljubezni do Boga in bližnjega in je neprecenljive vrednosti za njegovo duhovno življenje in pastoralno delovanje.⁵⁴⁰ Do penitenta klerika naj ima spovednik še posebno razumevanje in usmiljenje, saj je spoved zanj tako in tako neke vrste ponižanje. Papež Janez Pavel II. lepo pravi: “Usmiljenost naj bo toliko večja, kolikor večja je moralna revščina spovedanca. In če je to duhovnik, ki je še bolj ponižan zaradi svoje krivde kot laični spovedanec in morda v večji meri brez poguma zaradi svojega ponižanega dostojanstva, pomislimo na to, da se je Gospod brez kakršnegakoli očitka ‘ozrl na Petra’ (Lk 22,61), tistega Petra, ki je le nekaj ur prej prejel duhovniško posvečenjem in je takoj padel, in ga s

---

⁵³⁸ZCP kan. 276.

⁵³⁹D 18. V. Fagiolo, *La spiritualità del prete diocesano*, Roma 1993, str. 105-110.

⁵⁴⁰Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 26; 48. *Sprava in pokora*, št. 31, VI. Govor Ap. penit., 23.3.1996, CD 70, str. 57. Kongregacija za duhovništvo, *Direktorij za službo in življenje duhovnika*, št. 51-53.

svojim ljubečim pogledom v trenutku dvignil iz prepada.”⁵⁴¹ Duhovnika naj spovednik spodbuja predvsem k duhovnemu življenju, molitvi, pobožnosti, socialnim krepostim in k izpoljevanju duhovniških dolžnosti in obljub: k redni molitvi molitvenega bogoslužja, ki spada med težke duhovnikove dolžnosti,⁵⁴² in k spoštovanju obljube popolne in trajne zdržnosti oziroma celibata, h kateremu se je klerik javno in slovesno zavezal pri ordinaciji.⁵⁴³ Nezvestoba do te obljube je težka kršitev duhovniških obljub in dolžnosti, ki je povezana običajno tudi z pohujšanjem in zato velik greh proti ljubezni, pravičnosti in zvestobi.⁵⁴⁴

Duhovnika pa je treba pri spovedi tudi strožje obravnavati, saj ima potrebno znanje, na voljo ima mnoge milosti, če jih seveda uporablja, in zaradi njegove službe, ki je javna služba v Cerkvi in za Cerkev.

8. Bogu posvečene osebe in bogoslovci

ZCP zagotavlja “neokrnjeno pravico” oziroma “potrebno svobodo” pri izbiri spovednika,⁵⁴⁵ ob dolžnosti predstojnikov, da svojim podrejenim v nunskih samostanih, vzgojnih hišah, semeniščih itd. poskrbijo za redne spovednike, ki so penitentom na voljo.⁵⁴⁶ Predstojnikom ni dovoljeno spovedovati svojih podrejenih zaradi njihove službe, razen

---

⁵⁴¹ Janez Pavel II., govor Ap. penit., 27.3.1993, CD 70, str. 41.

⁵⁴² ZCP kan. 276; 1173-1175. J. Manzanares, *De obligatione Liturgiam Horarum cotidie persolvendi*, v: *Periodica* 79 (1990) 685-712. V. Raffa, *L'ufficio divino: la veritas horarum*, v: *Notitiae* 20 (1984) 624-649.

⁵⁴³ ZCP kan. 277; 1037. Janez Pavel II., *Dal vam bom pastirjev*, št. 29; 50. Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 57-58.

⁵⁴⁴ ZCP kan. 1044; 1394; 1395.

⁵⁴⁵ ZCP kan. 240; 630; 719.

⁵⁴⁶ ZCP kan. 986; 630. Janez Pavel II., ap. spodbuda, *Posvečeno življenje*, 25.3.1996, CD 65, št. 95.

če bi penitent “sam od sebe za to prosil.”⁵⁴⁷ Pri svobodni izbiri spovednika pa je potrebno upoštevati, da se s tem ne bo kršila disciplina ustanove, samostana, hiše, semenišča, zavoda.⁵⁴⁸

Z zakramentom spovedi je tesno povezano “duhovno vodstvo”, čeprav gre za dve različni ustanovi, vendar pa je lahko spovednik tudi duhovni voditelj.⁵⁴⁹ K obnovi duha Bogu posvečenega življenja in k oblikovanju duhovnosti nujno spada tudi “duhovno vodstvo”, ki ga je sedanjí papež ponovno ovrednotil.⁵⁵⁰ Spovednik naj penitenta spodbuja k zvestobi življenja po redovnih zaobljubah evangeljskih svetov in k uporabi vseh sredstev, ki jih nudi Cerkev in redovna ustanova svojim članom v “hoji za Kristusom”, ki je “najvišje življenjsko pravilo”.⁵⁵¹ Kandidatom za duhovništvo in Bogu posvečeno življenje naj spovednik pomaga odkriti pristnost njihove nadnaravne poklicanosti in jih spodbuja, da ob uporabi duhovnih pripomočkov napredujejo v nadnaravni poklicanosti. V primeru, da ima kandidat nepremostljive probleme na področju vere ali moralnega nauka Cerkve, mu je potrebno svetovati, naj ne nadaljuje poti k duhovništvu ali redovnim zaobljubam.⁵⁵² V težjih primerih pa mu mora svetovati, da prosi za spregled od redovnih zaobljub oziroma duhovniških dolžnosti.⁵⁵³

---

⁵⁴⁷ZCP kan. 630; 984; 985. V. Papež, *Redovno pravo*, Ljubljana 1999, str. 82-84.

⁵⁴⁸ZCP kan. 630.

⁵⁴⁹ZCP kan. 239; 240; 246. V. Papež, *Redovno pravo*, str. 129.

⁵⁵⁰Janez Pavel II., *Posvečeno življenje*, št. 95. *Dal vam bom pastirjev*, št. 40; 81. Kongregacija za duhovščino, *Direktorij za službo in življenje duhovnikov*, št. 54.

⁵⁵¹ZCP kan. 662; 663; 665-666; 672; 573; 578; 598.

⁵⁵²ZCP kan. 245-247; 252; 1051; 688; 691. Kongregacija za bogoslužje in disciplino zakramentov, *Skrutinij o primernosti kandidata za prejem redov*, 10.11.1997, Prot. N. 589/97.

⁵⁵³ZCP kan. 695-696; 703; 1394; 1395.

9. *Duhovniki, ki so zapustili svojo službo*

Duhovnikov, ki so zapustili svojo službo in sklenili civilni zakon, ne zadene izobčenje, tako ni razloga, da bi jim spovednik odrekel odvezo. Vendar pa prejem zakramentov preprečuje njihovo “habitualno grešno stanje”, ker so zapustili svojo službo brez pristanka Cerkve, in ker v svojih intimnih odnosih s civilno poročeno osebo težko grešijo. Da bo spovednik lahko podelil odvezo, ga mora takšen penitent prepričati o svojem čistem življenju z ženo, in da bo storil vse, da se konča pohujšanje, oziroma, se bo vrnil v svojo službo ali pa prosil pristojno oblast za spregled od duhovniških dolžnosti.⁵⁵⁴

Spovednik naj naredi v vseh primerih vse, kar je v njegovi moči, da bo penitent odšel iz spovednice spravljen z Bogom, Cerkvijo, bližnjim in sam s seboj, pomirjen in z veselo dušo ter prijetnim občutkom, da se je z njim zgodilo nekaj zelo pomembnega, da se zares “splāča” iti k spovedi in se srečati s spovednikom, ki razodeva Kristusovo človeškost do grešnika.

---

⁵⁵⁴Ap. penit., 15. 7. 1984, Prot. N. 456/84.

Kazalo

Knjigi na pot	5
Uvodna beseda	7

I. DEL

1. Če rečemo, da smo brez greha, sami sebe varamo (1 Jn 1,8)	10
2. Kratek zgodovinski pregled spovedi	14
3. Pravica (facultas) duhovnika spovedovati	20
4. Duhovnik - služabnik zakramenta pokore	25
5. Kraj in čas spovedi	33
6. Spokornikova dejanja	40
7. Spovednik in spovedanec	52
8. Pogostna spoved	59
9. Spoved otrok pred prvim obhajilom	65
10. Skupna odveza brez posamične spovedi	70
11. Pravice spovedanca v zakramentu spovedi	76

II. DEL

1. Spovednik pred problemom neurejenih zakonskih skupnosti	83
2. Spovednik in kaznivo dejanje splava	93
3. Posebni primeri deliktov proti svetosti zakramenta spovedi	101
4. Posebni primeri kaznivih dejanj, ki so pridržani apostolskemu sedežu	108
5. Duhovnik - prejemnik zakramenta sprave	114
6. Nekateri praktični primeri penitentov	119

Zbirka **Sinodi naproti**

1. Peter Vrabec OFM - Michel Kuren OFM, *V nove binškošti*, Ljubljana 1999.
2. Viktor Papež OFM, *Kristjan in njegove temeljne pravice v Cerkvi*, Ljubljana 1999.
3. Bruno Jože Korošak OFM, *Teološka spodbujanja*, Ljubljana 2000.
4. Edvard Kovač OFM, *Modrost o ljubezni*, Ljubljana 2000.
5. Viktor Papež OFM, *Et ego te absolvo*, Ljubljana 2001.
6. Viktor Papež OFM, *Služba župnika božjemu ljudstvu*, Ljubljana 2002.
7. Viktor Papež, *Dolžnosti in pravice klerikov v ZCP*, Ljubljana 2004

ISBN 961-6326-13-9

ZAKRAMENTALNA ODVEZA

Bog, Oče usmiljenja, ki je s smrtjo in vstajenjem svojega Sina svet spravil s seboj in poslal Svetega Duha v odpuščanje grehov, naj ti po službi Cerkve podeli oproščenje in mir. **In jaz te odvežem tvojih grehov v imenu Očeta in Sina + in Svetega Duha.** Amen.

Deus Pater misericordiárum, qui per mortem et resurrecti6nem Filii sui mundum sibi reconciliávit et Spíritum Sanctum effúdit in remissi6nem peccatórum, per ministérium Ecclésiae indulgéntiam tibi tríbuat et pacem. **Et Ego te absolvo a peccátis tuis in nómine Patris, et Filii, + et Spíritus Sancti.** Amen.

God, the Father of mercies, through the death and resurrection of his Son has reconciled the world to himself and sent the Holy Spirit among us for the forgiveness of sins; through the ministry of the Church may God give you pardon and peace, **and I absolve you from your sins in the name of the Father, and of the Son, + and of the Holy Spirit.** Amen.

Que Dieu notre Père vous montre sa miséricorde. Par la mort et la résurrection de son Fils, il a réconcilié le monde avec lui et il a envoyé l'Esprit Saint pour la rémission des péchés. Par le ministère de l'Eglise, qu'il vous donne le pardon et la paix. **Et moi, au nom du Père et du Fils + et du Saint Esprit, je vous pardonne tous vos péchés.** Amen.

Bog, milosrdni Otac, pomirio je sa sobom svijet smrću i uskrsnućem svojega Sina i izlio je Duha Svetoga za otpuštenje grijeha. Neka ti po služanju Crkve on udijeli oprostjenje i mir. **I ja te odrješujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina + i Duha Svetoga.** Amen.

Dio, Padre di misericordia, che ha riconciliato a sé il mondo nella morte e risurrezione del suo Figlio, e ha effuso lo Spirito Santo per la remissione dei peccati, ti conceda, mediante il ministero della Chiesa, il perdono e la pace. **E io ti assolvo dai tuoi peccati nel nome del Padre e del Figlio + e dello Spirito Santo.** Amen.

Gott, der barmherzige Vater, hat durch den Tod und die Auferstehung seines Sohnes die Welt mit sich versöhnt und den Heiligen Geist gesandt zur Vergebung der Sünden. Durch den Dienst der Kirche schenke er dir Verzeihung und Frieden. **So spreche ich dich los von den Sünden im Namen des Vaters und des Sohnes + und des Heiligen Geistes.** Amen.

ODVEZA OD CENZUR

Z oblastjo, ki mi je dana, te odvežem vsake vezi izobčenja (ali suspenza ali prepovedi bogoslužja). V imenu Očeta in Sina + in Svetega Duha. Amen.

SPREGLED OD IREGULARNOSTI

Z oblastjo, ki mi je dana, ti podelim spregled od iregularnosti, ki te je zadela. V imenu Očeta in Sina + in Svetega Duha. Amen.